

GLASNIK

DECEMBER 1984, ŠTEVILKA 12, LETO XVIII

IMP Glasnik izdaja Delavski svet sozda IMP — Industrijska montažna podjetja v 8.000 izvodih. Uredništvo: Ljubljana, Trebinska 9, telefon (061) 343-342. Člani Odbora za obveščanje sozda IMP so: Anka Brezec, Janez Dolinar, Marjan Gantar, Vladimir Jambor, Lojze Javornik (odgovorni urednik), Jože Jelenko, Jože Kovač (predsednik), Vinko Krizmanič, Jelka Mayer, Majda Slapar, Ivan Šuligoj, Dragica Vake (namestnica predsednika) in Helga Vovk. Tiska Tiskarna Ljudske pravice v Ljubljani. Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo. Po mnenju Sekretariata za informacije IS SRS št. 421-1-72 z dne 26. 9. 1974 je IMP Glasnik oproščen temeljnega davka od prometa proizvodov.

Ten-Telekomunikacije je prodal že 500 televizijskih pretvornikov v NDR

14. novembra so v kraju Weida v Nemški demokratični republiki vključili petstoti televizijski pretvornik, ki ga je tozde Ten-Telekomunikacije dobavil v to državo. Vzhodnonemška pošta je ta dogodek obeležila s slovesnostjo, ki so se je udeležili tudi predstavniki IMP-ja kot proizvajalca in Elektrotehne kot izvozne organizacije.

Prve stike je Vzhodnonemška pošta navezala z IMP-jem leta 1965 na Sejmu elektronike v Ljubljani. Prve pretvornike pa so Tenovci izvozili v NDR leta 1967. Potem so hitro postali praktično izključni dobavitelji pretvornikov za pretvorniško mrežo, za katero v tej državi skrbi pošta. O tem priča dejstvo, da imajo v NDR 600 televizijskih pretvornikov, od katerih jih je 500 IMP-jevih.

Zakaj se je IMP uspel uveljaviti v Nemški demokratični republiki in zmagati v boju tudi z Zahodnimi konkurenti, povedo statistični podatki o obratovanju, ki jih vodi Vzhodnonemška pošta na računalniku. Ugotavljajo namreč, da je povprečni čas med dvema napakama daljši od dveh let, zaradi napak izgubljeni čas oddajanja pa merijo v desetinkah odstotka. S takšno zanesljivostjo pa se Tenovi pretvorniki uvrščajo v sam svetovni vrh kakovosti. Pri tem pa ne pozabimo, da so v te podatke o napakah vključeni tudi starejši pretvorniki, ki imajo še elektronke!

Na jubilejni slovesnosti sta obe strani izrazili željo po razširitvi sodelovanja tudi na druga področja, za kar obstajajo vsi pogoji.

Na sliki: Generalni direktor sozda IMP je ob slovesni primopredaji petstotega TV pretvornika direktorju Vzhodnonemške pošte podelil plaketo kot priznanje za dobro sodelovanje.

Proslave ob dnevu republike

Dan pred praznikom dneva republike je celjska Klima proslavila 29. november s proslavo, ki jo je priredila v menzi delovne organizacije. Na proslavi, ki je bila posvečena ne samo prazniku republike ampak tudi prazniku Klime Celje, ki letos slavi 80-letnico obstoja, so podelili priznanja in knjižne nagrade 52 jubilarom in sicer petnajstim za 10 let dela v Klimi, štiriinšestdesim za 20 let in trem za 30 let. Posebna priznanja so podelili za inovacije Avgustu Črepinšku, Norbertu Verhovcu in Martinu Štepišniku ter za uspešno delo na področju informiranja in zbiranja arhivskih podatkov o razvoju Klime Celje uredniku Glasila Lojzetu Javorniku. Za kulturni program proslave so nadvse lepo poskrbeli Celjski godalni orkester pod vodstvom profesorja Radovana Marvina z izvajanjem skladb Serenada Benjamina Ipavca, Romunski plesi Bele Bartoka, Poem Fibika Zdeneka, Intermeza iz opere Cavalerija Rustikana Pietra Maskanija, Humoreske Antona Dvoržaka, oktet Studenček z nekaj ubrano zapetimi pesmimi in učenci z Osnovne šole Šmartno v Rožni dolini z recitalom. Kulturni del proslave je lep primer, kako je mogoče približati kulturo združenemu delu. O drugih proslavah pišemo na 9. strani. (Foto: Marja Primc)

Inflacija nas prehiteva

Analiza devetmesečnih poslovnih rezultatov kaže, da sta se dohodek in čisti dohodek naših tozov in delovnih organizacij povečalo precej manj kot je bila v tem času stopnja inflacije. Skratka rentabilnost našega poslovanja je padla. Če upoštevamo še dejstvo, da ima vse več naših tozov in delovnih organizacij resne gospodarske težave, z devetmesečnimi rezultati ne moremo biti zadovoljni.

Sozdov delavski svet je analizo devetmesečnih poslovnih rezultatov obravnaval 22. novembra. Uvodno poročilo je podal pomočnik generalnega direktorja Uroš Korže.

Najprej je povedal, da so bili naši tozdi letos v prvih devetih mesecih nekoliko bolje založeni z delom kot lani (zlasti v 2. in 3. kvartalu). Je pa to še daleč od tega, kar bi si želeli, saj skoraj polovica tozov nima izpolnjenega plana zaloga.

Pri ocenjevanju doseženih poslovnih rezultatih je treba upoštevati, da je bil splošni indeks rasti cen 156, je poudaril Korže. Glavne kategorije poslovanja v poslovnem sistemu IMP

Ob tem ko so bili devetmesečni poslovnih rezultatov v povprečju dokaj skromni, pa imamo tudi tozde, ki so zelo dobro poslovali. Najboljši poslovni rezultat je dosegel tozda Trata — Avtomatika, sledijo pa Alchro, Ten — Telekomunikacije, Tehnomont, Elektromonta, Klima montaža in Klimat. Ob delovni organizaciji Klimat lahk spomnimo, da je še lani poslovala z dokaj velikimi težavami, letos pa se ji je z dobro zastavljenimi in dosledno izvajanim programom dela že uspelo prebiti med tiste, ki v IMP-ju najbolje poslujejo.

so rasle počasneje od inflacijske stopnje, kar odraža slabšo gospodarsko učinkovitost. Posledica je manjša akumulacija, pa tudi relativno zaostajanje osebnih dohodkov.

Celoten IMP je v devetih mesecih dosegel nekaj nad 16 milijard celotnega prihodka — za 45 odstotkov več kot lani v istem času.

Porabili pa smo okrog 10 milijard dinarjev — 47,8 odstotka več kot lani. Porabljena sredstva so torej rasla hitreje od celotnega prihodka, radi česar se je poslabšala ekonomičnost poslovanja. Številke kažejo, da so se cenovne škarje spet odprle v našo škodo. Zlasti v tretjem kvartalu so se repromateriali močno podražili. Korže je opozoril, da lahko vsi naši tozdi še marsikaj privarčujejo s smotrnejšo nabavo in uporabo repromateriala in da je treba zdaj te rezerve nemudoma izkoristiti.

Ker so porabljena sredstva rasla hitreje od celotnega prihodka, je indeks rasti dohodka še manjši: 141,2 odstotka.

Pri razporejanju dohodka pa imamo spet nekaj neugodnih gibanj, ki so nam zmanjšale poslovne rezultate:

● V IMP-ju nismo čutili prizadevanj za razbremenitev gospodarstva,

saj so se nam davki in prispevki iz dohodka povečali precej hitreje kot dohodek — za 150 odstotkov. K temu so prispevale neke povečane prispevne stopnje — zlasti za invalidsko in pokojninsko zavarovanje. Udarilo nas je tudi to, da smo izgubili nekatere ugodnosti, ki smo jih b'i deležni prej kot uspešni izvozniki.

● Tudi pogodbene obveznosti so močno porasle. Tu imajo glavno težo obresti, zato lahko pričakujemo, da nam bodo te do konca leta vzele še večji kos dohodka.

● Prispevek za delovne skupnosti se je povečal za 43 odstotkov — torej tudi hitreje kot je rasel dohodek.

Posledica vsega tega je, da se nam je čisti dohodek povečal komaj za 38 odstotkov, masa osebnih dohodkov pa le za en odstotek več. Tudi skladi skupne porabe so z 29-odstotnim povečanjem daleč za inflacijsko stopnjo, enako kot poslovni sklad s 30-odstotnim. Rezervni sklad pa se je povečal za 98 odstotkov, kar so zahtevali spremenjeni zakonski predpisi.

Zelo slabi so tudi izvozni rezultati, kar smo glede na zaključevanje del v Iraku sicer pričakovali. Ob manjšemu obsegu investicijske gradnje pa je nujno narediti več za pridobitev novih del v tujini (preko tozda Inženiring) in še posebej za povečanje blagovnega izvoza, je ob koncu poudaril Uroš Korže.

LOJZE JAVORNIK

Dela v Iraku uspešno zaključujemo

Sozdov delavski svet je na zadnji seji sprejel sklep, da se za dela v Iraku od 1. novembra poviša neto relativno razmerje na 9.700 dinarjev. Sprejel je tudi sklep, da se terenski dodatek poviša za dva iraška dinarja neto.

Ko je razlagal ta sklep, je sozdov generalni direktor Franc Kumše povedal, da je v Iraku še okrog 625 naših delavcev in sto kooperantov, ki zaključujejo dela na štirih velikih projektih. Pri tem imajo hude težave predvsem zaradi zamud pri dobavi nekaterih materialov. Toda delavci delajo izredno zagnano, kadar je treba tudi cele dneve, tako da dela potekajo zelo uspešno in bodo nekatera zaključena celo pred rokom.

S temi izjemnimi naporji, pa tudi z dejstvom, da pada vrednost iraškega dinarja, obenem ko je dolarski del osebnih dohodkov vedno nižji, je generalni direktor utemeljil predlog o povišanju terenskega dodatka.

In še to: z deli, ki jih bo IMP končal letos, bomo v Iraku končali že deseto pogodbo od leta 1977. Skupna vrednost opravljenih del v teh letih je nad 430 milijonov dolarjev. S kvaliteto dela in spoštovanjem rokov si je IMP ustvaril pri iraških investitorjih velik ugled, tako da lahko računamo na sodelovanje tudi v prihodnosti.

L. J.

Podaljšana razprava o osebnih dohodkih

Sozdov delavski svet je 22. novembra določil usklajeno besedilo osnutka sozdovih samoupravnih aktov, ki bodo opredeljevali sistem osebnih dohodkov in podaljšali javno razpravo o teh gradivih do 22. decembra. S tem je že jasno, da Samoupravni sporazum in druga gradiva ne bodo mogla biti sprejeta na referendumih do konca leta, kot je bilo prvotno določeno. Toda delavski svet je na novembrski seji določil le podaljšani rok poprejšnje obravnave, medtem ko bo roke za sprejem dokumentov določil na naslednji seji.

Usklajena besedila aktov o osebnih dohodkih so bila objavljena v prilogi novembrskega Glasila. To so:

1.) Samoupravni sporazum sozd IMP o skupnih osnovah in merilih za ugotavljanje in razporejanje čistega dohodka, delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo.

2.) Metodologija za vrednotenje del in nalog.

3.) Enotni katalog del v sozdu IMP.

Delegati delavskega sveta pa so dobili tudi opise del in nalog, ki so v enotnem katalogu, kjer so posamezna dela podrobno opisana in ovrednotena.

V. d. pomočnika sozdovega generalnega direktorja za pravno-samoupravno področje Tone Marolt je sozdovemu delavskemu svetu poročal, da je v prvotnem roku, to je do 19. septembra prišlo na osnutek navedenih aktov ogromno pripomb. Komisiji za planiranje in samoupravljanje sta vse pripombe pregledali in besedilo samoupravnih aktov precej dopolnili, zato predlagata podaljšanje predhodne obravnave.

Delegat tozda Ten — telekomunikacije Jože Kovač je vprašal, kaj bo z dodatnim samoupravnim sporazumom, ki bo opredelil skupne osnove za ugotavljanje individualne delovne uspešnosti. Marolt je obljubil, da bo Komisija za planiranje in družbenoekonomske odnose na prvi seji pripravila osnutek tega samoupravnega sporazuma in bo nato postopek tekel časovno z obravnavo in sprejemanjem Samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah za delitev.

Srečno '85!

Vsem bralkam in bralcem želimo v letu 1985 mnogo uspehov, zdravja in zadovoljstva

Uredništvo in Odbor za obveščanje

MISLI OB NOvem LETU

Leto ni dleto, s katerim bi si zdolbel lepšo željo. Leto je tisti dolgi čas, v katerem mnogi tako malo dosežejo. Kar si storil letos slabega, ne poskušaj ponavljati. Z leti si pametnejši, samo to je treba znati doseči. Z leti se odpira pamet ali pa — neumnost. Za uspehi mora stremeti dnevno, ne letno. Ne nizaj let, ampak uveljavljaj svojo osebnost.

FRAN VODNIK

Sozdov delavski svet o »problematičnih« tozdi

Skip, Dvigalo in Ten-Energetika naj naredijo sanacijske načrte

Sozdov delavski svet zadnje čase posveča več pozornosti tudi poslovanju tistih tozdov in enovitih delovnih organizacij, ki imajo motnje pri poslovanju. Že ob obravnavi analize zaključnih računov za leto 1983 so od »problematičnih« organizacij zahtevali sanacijske programe. O njih so delegati sozdovega delavskega sveta razpravljali junija in ponovno 22. novembra.

Poročal je pomočnik sozdovega generalnega direktorja Uroš Korže:

Elektrokovinar: je pripravil sanacijski program, ki predvideva prestrukturiranje proizvodnega programa, združevanja poslovnih funkcij na ravni delovne organizacije PMI in vrsto drugih ukrepov za boljše delo. Ta načrt se izvaja in je že dal rezultate. Prenos strojne montaže je v teku in bo tozdu omogočil znižanje fiksnih stroškov. Mnogo pa bo še dela z dokončnim oblikovanjem proizvodnega programa. Tu bo treba Elektrokovinarju tudi zagotoviti finančno pomoč v okviru sozda.

Tio je imel po devetmesečnem obračunu okoli 30 milijonov dinarjev izgube. Avgusta je bila imenovana sanacijska komisija, ki je pripravila sanacijski program, ki je bil sprejet v začetku novembra. Program temelji na obstoječih programih — boljši organizaciji dela, zaostritvi discipline in finančni konsolidaciji. Korže ne pričakuje, da bi Tio lahko do konca leta izplaval iz rdečih

števil. Izgubo bo torej treba pokriti. Pač pa lahko računamo, da bo idrijska delovna organizacija v prihodnjem letu na osnovi smernic sanacijskega programa dosegel pozitivne poslovne rezultate.

Skip: Že junija je sozdov delavski svet pozval odgovorne v tozdu, naj ukrene vse za čim večje varčevanje, toz Marketing pa okrepi ekvizičijo za ta tozd. V Skipu takrat niso izdelali podrobnejšega varčevalnega programa. Na koncu tretjega kvartala pa so padli 9,7 milijonov v izgubo. Po Koržetovem mnenju sta vzroka Skipove izgube dva:

1. Tržna situacija ali z drugimi besedami program, ki nima kupcev (gradbeni stroji).

2. Slabosti v notranji organizaciji dela in poslovanja.

V Skipu pripravljajo temeljit sanacijski program, ki ga bodo najprej obravnavali znotraj delovne organizacije Iko in nato še na drugih nivojih v IMP-ju. Rok je december.

Dvigalo: Spomladi pripravljeno poročilo ni bilo dobro in sozdov delavski svet je zadalžil generalnega direktorja, naj skupaj s strokovnimi službami pripravi oceno razmer in predlog ukrepov. V Dvigalu je bilo več sestankov, ni pa še narejen sanacijski program, je poročal Korže. Toz pa v devetih mesecih sicer ni imel izgube, ni pa formalni niti rezervnega sklada. Zdaj je prioriteta naloga najti primerneža moža za vodenje tozda, kajti prejšnji direktor je odšel v drugo delovno organizacijo. Kadrovska rešitev je prioriteta, ker naj bi novo vodstvo že sodelovalo pri

izdelavi programa, ki ga bo treba z vso odločnostjo izvajati.

Blisk: Zaenkrat še dovolj dobro posluje. Težava je, ker v sozdu ni bilo združenih 14,3 milijona dinarjev za predvideno okrepitev proizvodnje — pač pa le 8,8 milijona. Zato so se v Blisku odločili za investicijo v dveh fazah. Perspektiva tozda pa niso dobre — zaradi krize pri prodaji kmetijskih strojev in pomanjkanja dela za montažo.

Panonijski drsi v izgubo, če se bodo nadaljevali trendi iz tretjega kvartala, ko ta delovna organizacija ni več mogla napolniti rezervnega sklada in sklada skupne porabe. Obseg prodaje pada, delovno organizacijo pa bremenijo velike zaloge. V Panoniji se problemov zavedajo in že pripravljajo sanacijski program. Korže je poudaril, da bo pri reševanju teh problemov nujno tudi okrepljeno sodelovanje Marketinga, sozdovih služb in Interne banke.

Ten — energetika je novinec v skupini organizacij z motnjami v poslovanju. Korže je opozoril, da ima toz hude probleme tako pri prodaji kot v notranji organiziranosti. Sanacijskega programa pa ta tozd še nima.

Na koncu je sozdov delavski svet pozval organe v tozdi Skip, Dvigalo in Ten — Energetika, naj nemudoma izdelajo sanacijske programe, v katerih bodo opredelili aktivnosti za reševanje problemov. Delavski svet je še posebej opozoril, naj predvsem aktivirajo vse notranje rezerve. Te programe je treba predložiti sozdovemu delavskemu svetu, ki bo še naprej spremljal poslovanje v teh tozdi in tako uveljavljal odgovornost sozdovih organov za čim boljše delovne in poslovne rezultate.

LOJZE JAVORNIK

Pripombe na načrte Sindikalne koordinacije dajte do 25. decembra!

Program dela in finance

Medtem ko so osnovne sindikalne organizacije večinoma že opravile svoje letne programske seje, se nanjo pripravljajo tudi Koordinacijski odbor sindikata na sozdovi ravni. Predsednik Ivan Šuligoj je predlagal in delegati v Koordinacijskem odboru so se strinjali, da se je treba letos potruditi za temeljitejšo razpravo o predlogu delovnega programa in finančnega skupnega sindikalnega organa v sozdu. Zato objavljamo gradivo tudi v Glasniku. Osnovne organizacije naj ga obravnavajo in sprejmejo svoja stališča do 25. decembra.

Predlog delovnega programa Koordinacijskega odbora sindikata sozd IMP za leto 1985

1. Glavna naloga, izhajajoč iz trenutnega stanja, v katerem se nahaja sozd IMP, bo morala biti v naslednjem letu zagotavljanje enotnosti v izvrševanju skupno dogovorjenih nalog, katere se sprejemajo v sozdu IMP.

2. Uveljavitev takega sistema delitve osebnih dohodkov, da bodo osebni dohodki temeljili na rezultatih dela in bodo delavce stalno spodbujali k doseganju čim večjih poslovnih uspehov. Predvsem pa vztrajati, da bo neposredno proizvodno delo ustrezno ovrednoteno.

3. Zagotavljanje bomo morali socialno varnost delavcev. Tozdom, ki posluje z motnjami, bomo s solidarnostjo združenimi sredstvi zagotovili osnovne pogoje (regres za malico, regres za dopust, itd.).

4. Vključevanje v razpravo in sprejemanje srednjeročnih dokumentov gospodarjenja za obdobje 1986-1990.

5. Krepitev vloge sindikatov v tozdih predvsem z nalogami, ki izhajajo iz akcij občinskih sindikalnih svetov:

— vključevanje v razpravo periodičnih polletnih rezultatov gospodarjenja, opozarjanje na napake in ustreznimi ukrepi;

— sodelovanje na kulturnem srečanju gradbenih delavcev Slovenije s prizadevanjem za čim večjo udeležbo;

— krepitev športno-rekreacijske dejavnosti; — sodelovanje pri vseh akcijah sozda IMP, posebno pa na tistih področjih, ki so tesno povezana z vlogo in dejavnostjo sindikata.

Predlog finančnega načrta Koordinacijskega odbora sindikata sozd IMP za leto 1985

Finančni načrt je sestavljen iz dveh delov:

1. Program enotnih akcij IMP

Denar, ki je vpisan ob naslednjih postavkah, se ne združuje, pač pa gre za vrednosti, ki naj bi jih planirale vse osnovne organizacije, da bi bili enotni pri izvajanju navedenih akcij. Upoštevati je treba tudi razne posebnosti, zlasti pri dedku Mrazu, kjer v mnogih občinah sindikalne organizacije združujejo denar za novoletno obdaritev otrok na občinski ravni: postavka »dedek Mraz« v finančnem planu torej velja za tiste sindikalne organizacije, ki organizirajo novoletno obdaritev otrok za svoje delavce.

dedek Mraz	1.400,00 din
8. marec	650,00 din
upokojenci jublanti (10, 20, 30) let zaposleni v IMP)	2.800,00 din
priznanja IMP	2.800,00 din
2. Združena sredstva	din
kegljišče (samo ljubljanske OOS)	150.000,00
športne igre (letne, zimske)	1.200.000,00
planinsko društvo IMP	250.000,00
pevsko društvo IMP	570.000,00
kulturno srečanje gradb. del.	
Slovenije	100.000,00
nepredvideni izdatki	50.000,00
Skupaj:	2.320.000,00

Za letne in zimske športne igre IMP, kulturno srečanje gradbenih delavcev Slovenije in nepredvidene izdatke združujejo sredstva vsi tozdi, medtem ko za Pevsko in Planinsko društvo IMP združujejo ljubljanski tozdi 70 odstotkov, ostali tozdi pa 30 odstotkov predvidene vsote.

Hočemo pomoč ali ne?

Strokovne službe na sozdovi ravni bi morale biti bolj aktivne pri reševanju problemov v delovnih organizacijah in tozdi. Izdelati bi morali takšno metodologijo za analiziranje poslovnih rezultatov, ki bi hitro pokazala, kje poslovanje škripa — in potem tudi odločno ukrepati.

Tako so menili člani Poslovnega odbora Interne banke na seji 23. novembra, ko so obravnavali predlog sanacijskega programa za idrijski Tio. Prav zgodba te delovne organizacije je zgoren primer, saj je njeno poslovanje dolgo časa drselo navzdol, ne da bi odločno ukrepali v času, ko so bili problemi še dosti manj komplicirani, kot so danes.

Ivan Batagelj, ki v Poslovnem odboru zastopa Promont, pa je ob tem opozoril še na drugo plat medalje: »Ko se pokaže izguba, vsi sprašujemo, kaj je naredila delovna organizacija in kaj sozda. Toda priznajmo si, da pomoči ne želimo, dokler niso težave zares hude. Če sozdo strokovne službe opozarjajo, da je v tozdu nekaj narobe, jih prav hitro zavrnemo, češ kaj vas pa briga. V Kopru se večkrat pritožujemo, da plačujemo visok davek za delovno organizacijo in sozda, toda resnica je takšna, da jih rajši ne vidimo. Noben tozd, ki mu gre slabše, noče priti svojeje umazanega perila zunaj, dokler problemi niso tako hudi, da je v to prisiljen.«

Ta razprava je jasno pokazala, da rešitve zapletenih gospodarskih problemov ne moremo pričakovati od ene same službe. Vsi smo povezani. Svojo odgovornost imajo tako vodstva tozdov in enovitih delovnih organizacij, ki morajo poslovanje svojih organizacij najbolj poznati in vedeti, kdaj problemi terjajo odločne posege. Seveda pa potrebujemo tudi sposobne strokovne službe v delovnih organizacijah in sozdu — plansko-analitiške in zlasti programske razvojne — ki bodo v kriznih primerih pomagale pripraviti učinkovite in temeljite rešitve. Predvsem pa potrebujemo medsebojno zaupanje in pomoč. Izgovarjanje eden na drugega ne bo dalo rezultatov. Vsak mora opraviti svoje naloge, če hočemo reševati probleme.

LOJZE JAVORNIK

IMP ima dva dobra pevka zbora — ampak jih ne maramo preveč

Slab posluh imamo za pevce

Ko je Sozdova sindikalna koordinacija razpravljala o predlogu finančnega načrta za leto 1985, se je spet razvenela debata o pevcih. Kot lani in predlanskim in vsa leta nazaj, odkar imamo Pevsko društvo, sta se izoblikovala dva tabora: Eni so rekli, da je treba spodbujati tiste žal preddke posameznike, ki so pripravljeni žrtvovati tudi svoj prosti čas za ljubiteljsko kulturno dejavnost. Drugi pa so sicer zatrjevali, da osebo so za kulturo, da pa delavci v bazi hočejo vedeti, kaj imajo od denarja, ki ga združujejo za dejavnost Pevskega društva.

Lepo je povedal predsednik Ikove sindikalne konference Rajko Primc: »Prejšnji teden smo organizirali proslavo dneva republike in na njej je nastopil ženski pevski zbor IMP. Naši ljudje so bili zadovoljni. Saj so posamezniki, ki imajo različne pripombe, toda večina se strinja, da moramo dejavnost pevskih zborov podpirati.«

Kaj imamo od tega? Zdaj imamo dva pevka zbora — moškega in ženskega. Moškemu pevskemu zboru so na letošnjem Kulturnem srečanju slovenskih gradbincev nekako tudi uradno priznali, da je na vrhu med zbori delovnih organizacij naše branže, o čemer smo v Glasniku že pisali. Dekleta pa so zadnje čase nastopila kar na lepem številu proslav v IMP-ju in dokazala, da so se v letu dni precej naučila.

Imamo torej dva pevka zbora, ki sta po sodbi strokovnjakov nadpovprečno dobra. Deklet je trideset in še se prijavljajo nova. Fantje pa so tudi prebrodili krizo, ki so jo imeli pred kakšnimi dvema letoma in tudi v njihovih vrstah se pojavljajo nove moči. Skratka, trenutno sta oba IMP-jeva pevka zbora v razcvetu. S kakšnim opravičilom bi ustavili to voljo ljudi in jim odrekli potrebni denar za njihovo dejavnost. Saj ni res, da zahtevajo veliko! V letu 1985 načrtujejo, da bosta oba zbora vadila 270 ur. Po dogovoru na ljubljanski Zvezi kulturnih organizacij, je treba pevovodji plačati

tisoč dinarjev na uro. Skoraj polovica predvidenega denarja je torej namenjena za pevovodjo...

Ampak kaj imamo od njih?

Res se zdi, da so pevci trenutno boljše organizirani od sindikalnih organizacij, ki bi lahko imele kaj od njih. Imamo mnoge proslave, pa ne vemo, kako bi jih naredili slovesnejše. Zakaj vsaj na katero od njih ne povabimo IMP-jevih pevki ali pevcev? Pa ne le zato, da bomo nekaj imeli za svoj denar — predvsem zato, ker sta oba

zbora zares dobra, ker je prav, da vidimo, kaj so dosegli naši kolegi in konec koncev, ker si tudi oni sami želijo priljubljenosti, da nam pokažejo — kaj znajo. Saj pevecem je jasno, da bo ves njihov trud in, če hočete, tudi ves denar zamen, če ne bodo svojega znanja predstavili občinstvu. Tudi — in predvsem — občinstvu v IMP-ju, od koder sami izhajajo.

Pevcem je to jasno. Pa drugim?

LOJZE JAVORNIK

Zanesljivo merilo

— Kako pa ti ocenjuješ poslovanje našega tozda?

— Samo po tem, kar lahko primem v roko!

Fakturirana realizacija — oktober 1984

Real.	Plan (v 10 ³ din)			Izvršitev			Indeks izvršitve			12v 84
	1984	za 10 mes.	oktober	oktober	10 mes.84	10 mes.1983	letni plan	plan za 10 mes.	plan okt.	
TOZD	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. OV	1.505.400	1.266.795	153.389	113.144.412	1.211.022.492	852.704.165	80	96	74	142
2. KM	647.500	527.525	64.019	65.092.060	453.108.223	329.184.438	70	86	102	138
3. MK	644.834	530.055	66.418	66.352.194	501.758.584	469.563.260	78	95	100	107
- SD	8.457	7.047	716	885.809	8.171.560	6.331.109	97	116	124	129
PROMONT	2.806.191	2.331.422	284.542	245.474.475	2.174.060.859	1.657.782.972	77	93	86	131
4. MM	1.175.000	910.900	123.600	134.754.486	1.233.364.088	674.761.347	105	135	109	183
5. IB	44.400	34.420	4.670	6.739.733	39.120.472	27.498.351	88	114	196	142
6. PROJ	66.300	51.400	7.000	6.221.978	56.302.148	40.664.840	85	110	89	138
7. EKO	577.700	448.000	60.800	44.141.093	508.615.830	359.299.596	88	114	73	142
PMI	1.863.400	1.443.820	196.070	191.857.290	1.837.402.538	1.102.224.134	99	127	98	167
8. EM	830.000	674.377	75.218	99.278.092	776.486.202	759.147.079	94	115	132	101
- brez izvoza	770.000	625.626	69.781	80.161.141	672.462.579	507.168.785	87	107	115	133
9. DVG	380.493	309.149	34.482	28.484.659	261.945.660	212.277.559	69	85	83	123
10. TEN-E	715.000	580.938	64.797	82.954.666	571.139.766	434.129.699	80	98	128	132
11. TEN-T	590.000	479.375	53.469	56.134.352	544.884.555	378.827.293	92	114	105	144
12. ISO	377.400	306.638	34.202	54.697.596	386.206.912	267.259.769	102	126	160	145
- CK	69.700	56.630	6.316	4.958.408	47.931.985	45.108.667	69	85	79	106
EMOND	2.962.593	2.407.107	268.484	326.507.773	2.588.595.086	2.096.750.066	87	108	122	123
13. KLIMAT	850.000	660.000	104.300	105.973.663	790.657.156	379.748.963	93	120	102	208
14. TIO	900.000	729.000	89.000	88.099.317	579.555.121	456.544.618	64	80	99	127
15. BLISK	580.000	475.850	55.550	49.691.904	418.076.437	299.062.347	72	88	89	140
16. PANONIJA	2.062.667	1.644.211	171.046	110.056.200	1.381.610.198	1.018.691.866	67	84	64	136
17. TRA-A	600.000	498.000	60.000	127.218.973	820.349.465	411.633.755	137	165	212	199
18. TRATA-Č	550.000	462.000	55.000	70.934.643	522.223.633	295.037.412	95	113	129	177
19. ITAK	315.000	266.175	31.500	52.545.460	353.235.141	209.033.874	112	133	167	151
20. SKIP	611.000	551.400	49.500	79.315.850	559.258.239	369.910.988	92	101	160	151
21. IPKO	528.000	450.595	46.742	21.025.156	510.576.313	370.789.765	97	113	45	138
IKO	2.604.000	2.228.170	242.742	351.040.082	2.765.642.791	1.656.405.794	106	124	145	167
22. LSNL	1.152.560	947.560	103.130	105.609.159	995.391.069	726.679.167	86	105	102	137
23. TA	504.000	417.000	44.351	52.441.944	392.379.223	299.169.947	78	94	118	131
24. VIPO	175.300	147.891	15.800	16.531.614	164.766.604	98.104.997	94	111	105	185
25. LBK	360.000	293.006	37.000	37.023.011	321.299.685	173.499.872	89	110	100	144
LIVAR	2.191.860	1.805.457	200.281	211.605.728	1.873.836.581	1.297.453.983	85	104	106	179
26. IP	873.000	714.990	78.570	156.596.569	974.602.674	545.247.969	112	136	199	134
27. MP	569.500	463.700	52.400	59.628.561	483.814.160	360.307.402	85	104	114	161
KLIMA	1.442.500	1.178.690	130.970	216.225.130	1.458.416.834	905.555.371	101	124	165	161
28. INŽ	186.771	157.100	17.100	4.478.309	116.547.079	88.194.814	62	74	26	132
29. MARK	156.184	131.500	14.300	11.453.299	104.986.886	85.454.522	67	80	80	123
30. PB	180.613	151.900	16.600	7.202.201	143.310.131	110.743.175	79	94	259	130
26. ZAST-THM	233.940	197.100	21.500	55.761.738	267.205.240	205.146.392	114	136	259	143
27. ALCH	251.000	191.000	20.000	16.512.802	228.401.576	159.897.685	91	120	83	132
28. IC	28.233	23.160	3.030	3.704.553	25.473.626	19.311.260	90	110	122	132
IZIP	1.036.741	851.760	92.530	99.112.902	885.924.538	668.747.848	85	104	107	132
- PD	30.244	25.400	2.400	5.320	27.151.847	21.036.437	90	107	-	129

O programu za sanacijo poslovanja v idrijskem Tiu

Zboljšanje se že kaže

V Glasniku smo že pisali o izgubi v idrijskem Tiu, o težavah te delovne organizacije in o tem, da bo izdelan za razreševanje težav sanacijski načrt. Delavski svet Tia je sanacijski načrt sprejel 14. novembra.

Uroš Korže, pomočnik sozodovega generalnega direktorja predsednik sanacijske komisije, ki je izdelala sanacijski program, je povedal, da se je komisija ob začetku priprav tega programa srečala z zelo težko situacijo v Tiu, ki je ni karakterizirala le izguba v višini 50 milijonov dinarjev, ampak tudi to, da je bil blokiran žiro račun. To pa pomeni, da delovna organizacija ni bila sposobna plačati blaga svojim dobaviteljem, poravnati obveznosti kreditorjem. Osebnih dohodkov pa je lahko izplačevala le s pomočjo IMP Interne banke. V preteklosti so bili zelo skaljeni poslovni odnosi te delovne organizacije z drugimi IMP ozdi, kar se pojavlja še sedaj. Zato je ena od bistvenih nalog sanacije odprava teh slabosti.

Zelo slaba notranja organizacija, porušene komunikacije med posameznimi službami in sektorji in odsotnost planiranja so privedli do stihijskega poslovanja delovne organizacije in zrušenja informacijskega sistema. Glavne slabosti so bile zlasti v preoptimističnih in površnih ciljih, ki jih je odredilo vodstvo delovne organizacije. To je privedlo do formiranja prevelikih proizvodnih zmogljivosti, nekontrolirane rasti in nelikvidnosti. Med glavnimi slabostmi so tudi slaba organizacija in neustrezna metoda vodenja (ki je bilo v odvisnosti od ene same osebe), neodločnost vodstva pri odpravljanju opaznih organizacijskih slabosti in kadrovske problemi zaradi slabih kvalifikacij znanja in usposabljanja nekaterih ključnih delavcev, visoke fluktuacije in slabih odnosov v kolektivu. Poleg teh slabosti pa so bile še druge: nezadovoljiv, počasen in nefleksibilen si-

»Do konca leta,« pravi Uroš Korže, »pričakujemo probleme zlasti zaradi nedoseganja planiranega obsega prodaje, pa tudi težave z dobavo nekaterih repromaterialov, vendar mislim, da bo eden od prvih kratkoročnih ciljev dosežen — to je, da bo Tio tekoče posloval brez izgube. S tekočim poslovanjem pa ne bomo mogli razrešiti problemov za nazaj.«

Predsednik Tiovega delavskega sveta Vinko Brenc pravi: »Sanacijski program je bil sprejet dva meseca kasneje, kot je bilo predvideno, zaradi zamude pri pripravljanju tega programa.

V tem programu pogrešam okrepitev starih programov ali pa dodatne nove programe glede dela, ker je brez takega programa nemogoče izvajati sprejeti sanacijski program. Če nimamo dovolj dela, se ne moremo organizirati in ne finančno pokriti, pa tudi ne zaustaviti odliva delavcev, ker jim ne moremo zagotoviti realnih osebnih dohodkov.«

Ivan Šuligoj, predsednik sindikata:

»Sindikat je temeljito obravnaval sanacijski program na sindikalnih skupinah in na razširjenem sestavu sindikata z vsemi predsedniki skupin in ta program tudi podprl. Sedaj pa stremi za tem, da se sprejeti sanacijski program čim dosledneje uresničuje.«

Lucijan Lipušček, v.d. direktorja Tia:

»Rezultati gospodarjenja tako v polletju kot tudi v devetih mesecih, niso realni, ker je bil na nivoju delovne organizacije Tio porušen sistem zajemanja podatkov. Realno stanje bo prikazano po zaključnem računu za letos.

V zadnjem četrtletju je proizvodnja porasla za 40 odstotkov v primerjavi s prvim polletjem, ni pa še v okviru planiranega. V velikem padcu, pa je sklepanje pogodb za naprej.

Po sanacijskem programu je predvidena selekcija proizvodnega programa in sicer v opuščanju proizvodnega programa instalacijske tehnike (previške cene, zmanjšana poraba teh izdelkov). Nadomestila za opuščen program pa ni. Potrebno bo bodisi zmanjšati proizvodne zmogljivosti ali pa najti ustrezen proizvodni program. Posledice tega čutimo že sedaj, ko je potrebno delavce premeščati z enega programa na drugega, oziroma jih bomo čutili takrat, ko bo potrebno koristiti izredne dopuste.

Tako je torej prognoza nadaljnjega poslovanja Tia precej črna.

Kar zadeva nove proizvodne programe, bo Tio upošteval delitev pro-

gramov, izdelanih v sozdu. Zaenkrat obstaja prekrivanje s Klimatovim programom na področju sončne energije (kolektorji). To prekrivanje bo odpravljeno z realizacijo pogodbe, ki jo ima Tio s kooperanti (Obrtna zadruga 14. oktober Gornja Radgona). Prekrivanje proizvodnega programa Klime Celje na področju varčevanja z energijo (rotirajoči izmenjevalci toplote) je bilo razrešeno že v preteklosti.

V prekrivanju programa posod z DO IKO, ki obstaja že od leta 1973, ne vidimo problema.

Izvajanje sanacijskih ukrepov? To ne poteka po načrtu aktivnosti predvsem zaradi perečega stanja nezasedenosti proizvodnih zmogljivosti, odhajanja kvalificiranih delavcev in visoko strokovnega kadra v druge ozde. Kljub temu pa bomo izpeljali vse naloge iz sanacijskega programa in o tem redno obveščali delavski svet Tia ter sanacijsko komisijo.«

MARIJA PRIMC

V Klimatu opredeljujejo dolgoročne proizvodne usmeritve

Novi izdelki, primerni za izvoz

Klimat je po težavah, v katerih se je znašel v letu 1982 in v začetku leta 1983 prišel na razpotje, na katerem se je moral odločiti, po kateri poti bo opredelil svojo nadaljnjo poslovno politiko. Pri tej odločitvi je bilo treba upoštevati naslednje:

1. Kritično je bilo treba pretrsti dotedanji proizvodni program in podpreti dokončno ureditev tistih programov, ki so bili v preteklosti zanimivi za tržišče, v Klimatu pa še nedorečeni. Tu so predvsem mišljeni neurejena konstrukcijska in tehnološka dokumentacija, neizdelana ustrezna orodja itd.

2. Pri pripravi redne proizvodnje perspektivnih novih programov mora najti svoje pravo mesto toz Marketing s svojimi strokovnimi službami in usmerjevalni razvoj.

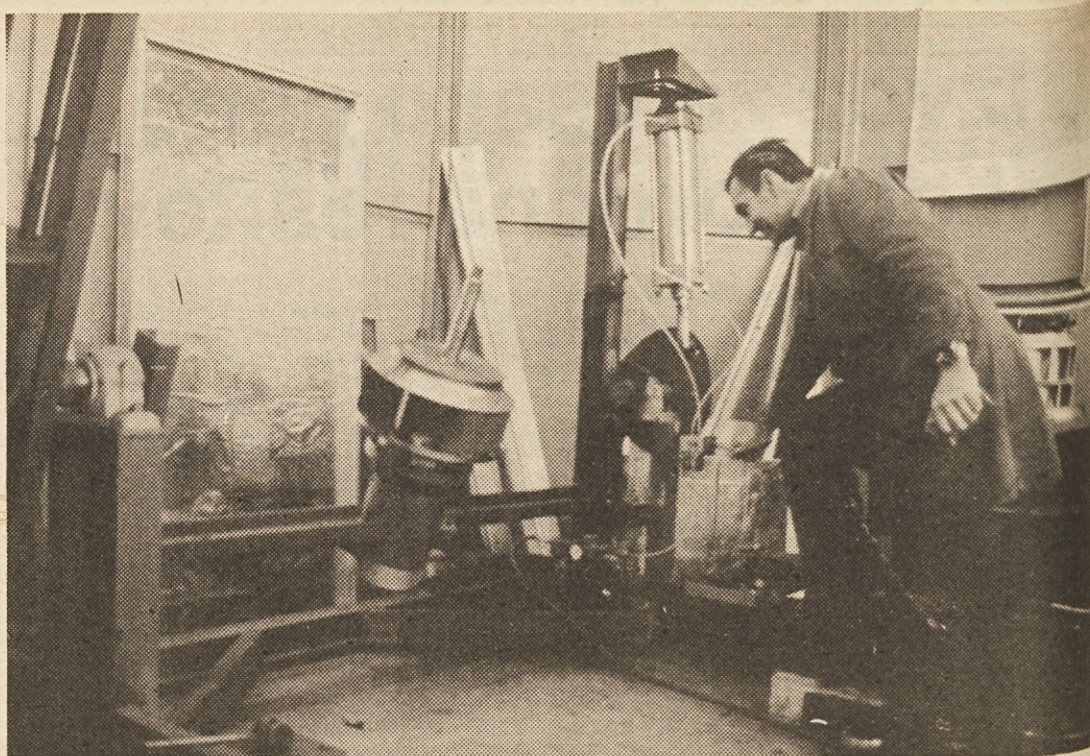
3. Treba je storiti vse, kar je potrebno za plasma Klimatovega proizvodnega programa na konvertibilno tržišče. Tu gre predvsem za celoten program toplotnih menjalnikov in ventilatorjev.

Ti kriteriji so v okviru tehničnih strokovnih služb pogojevali:

a) formiranje razvojno tehnološkega oddelka s prototipno delavnico v okviru programsko razvojnega sektorja, ki združuje še razvojni oddelki in razvojno konstrukcijski oddelki; b) za razdelavo tekočih nalog za proizvodnjo pa formiranje operativno konstrukcijske tehnološkega oddelka v okviru tehničnega sektorja.

Vse to narekuje nekatere spremembe v sedanjih organizaciji Klimata. O teh spremembah sedaj v Klimatu poteka javna obravnava.

Iz dosedanjega proizvodnega programa Klimat čisti perečo problematiko na področju proizvodnje ventilatorjev in toplotnih menjalnikov.

Obenem, ko v Klimatu razmišljajo o bodočem proizvodnem programu, tudi razvijajo strojno opremo. Idejni nosilec naprav, ki so na slikah, je vodja razvojno tehničnega oddelka Miroslav Vilhar s sodelavci Stanislavom Kočarjem, Antonom Brečkom, Dragom Bregarjem in Tonetom Strnadom.

hladilniške tehnike (uvedba cevi fi 8). Zato že nabavljajo opremo, ki je potrebna za izdelavo začepljenih toplotnih menjalnikov za hladilniško tehniko (specialne naprave za razmaščevanje, naprave za sušenje notranjosti cevi menjalnikov, napravo za polnjenje s hladilnim medijem, naprave za začepljenje toplotnih menjalnikov) in pripravljajo ustrezne spremembe v tehnoloških linijah za izdelavo teh naprav. S tem programom želi Klimat poseči na področje hlajenja različnih laboratorijev, računalniških centrov itd.

Pri vseh aktivnostih na področju ventilatorjev in na področju toplotnih menjalnikov mislijo tudi na možnost plasmaja teh izdelkov na zahodno tržišče. O izvozu omenjene opreme se Klimat že dogovarja z zahodnonemškimi in s skandinavskimi poslovnimi partnerji.

To so torej najnujnejše zadeve, ki jih bo potrebno čimprej uresničiti v

okviru realnih možnosti.

Ob tem pa potekajo tudi modifikacije izvedbe programa klimatskih naprav:

— dokončna uvedba vogalniskih klimatov,

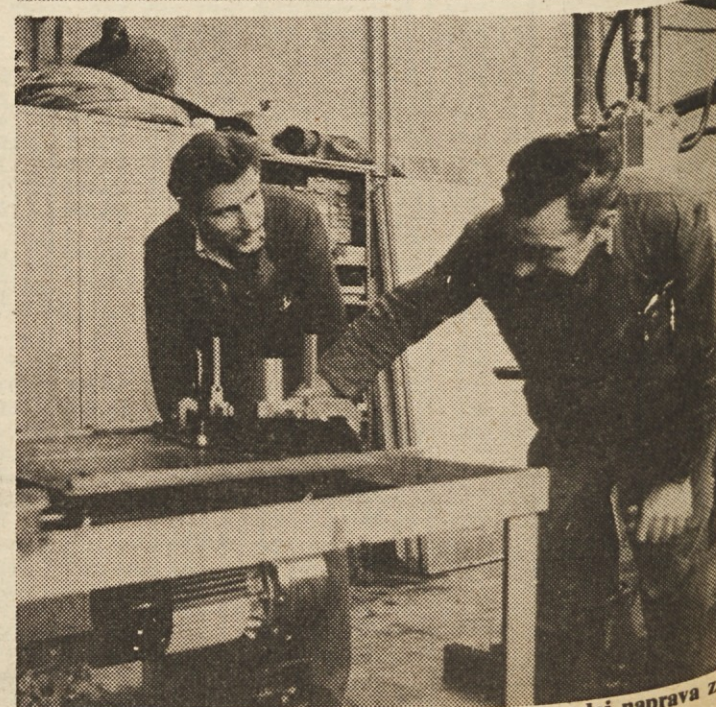
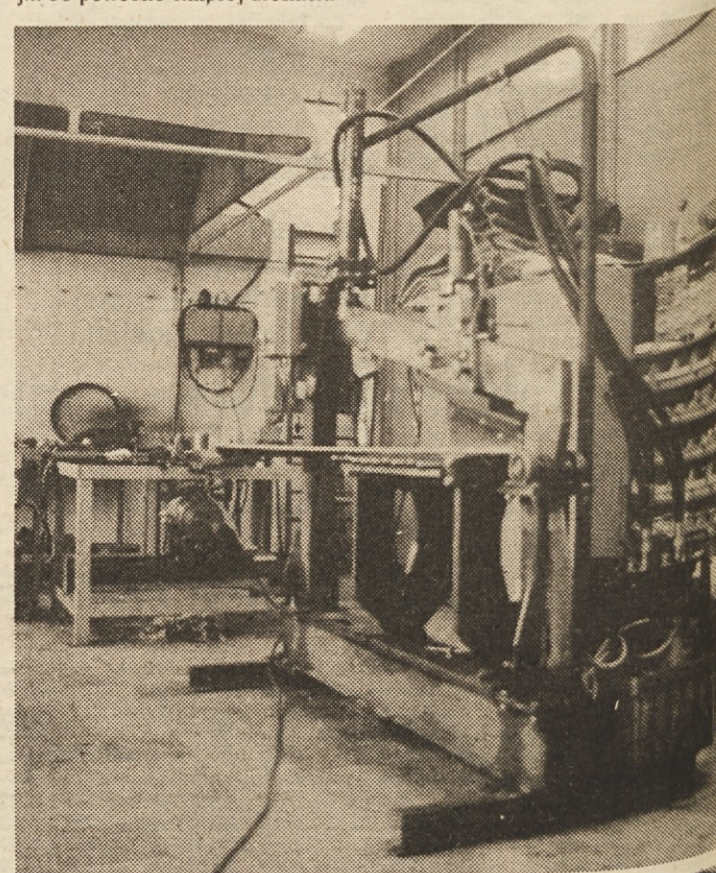
— poenoten sistem izdelave dvo-stenskih klimatskih naprav in klimatskih naprav v higienik izvedbi,

— priprava strešnih klimatskih central itd.

ter izdelava konstrukcijske in tehnološke dokumentacije za zaprte sisteme hladilnih stolpov (namenjeni hlajenju najrazličnejših hladilnih medijev v proizvodnih procesih).

Oktober letos je Klimat končal zadnjo serijo sončnih sprejemnikov s sistemom aluminijastih ohišij in prehaja na nov tip sončnega sprejemnika z ohišjem iz specialnih pred-fabriciranih aluminijastih profilov.

MARIJA PRIMC

Zgoraj: Naprava za izsekovanje profila lopatic, spodaj naprava za krivljenje profiliranih lopatic.

stem informiranja in računovodstva in s tem pogojena slaba informiranost ter pomanjkljiva vsebina medsebojnih komunikacij, nesorazmerno visoki fiksni stroški predvsem zaradi prevelikega števila delavcev v režijskih službah, odsotnost sistemske politike novih proizvodov in površne tržne raziskave, ki služijo sprejemanju programskih odločitev, prevelike zaloge — posebno zaloge nedokončane proizvodnje, polizdelkov in gotovih izdelkov ter pomanjkljiva kontrola nad celotnim proizvodnim procesom.

Komisija je ugotovila, da je treba poleg objektivnih vzrokov krize, ki so v padanju investicijske porabe v Jugoslaviji, prenehanju del v Iraku, disproportionalni rasti cen repromaterialov ter v politiki realne obrestne mere iskati glavne vzroke krize znotraj delovne organizacije. Zato je rešitev edinole v polnem angažiranju celotnega kolektiva in v najresnejšem spopadu z lastnimi slabostmi.

Poleg tega pa je tudi nujna zunanja finančna in kadrovska pomoč v tej težki situaciji, to je pomoč sozda, banke (Temeljne banke Nova Gorica) in družbenopolitične skupnosti, vendar ne kot glavni element sanacije, ampak kot podpora prizadevanju kolektiva Tia.

Pripravljen prva faza sanacijskega programa, ki jo je sredi novembra potrdil delavski svet Tia, vsebuje kratkoročne ukrepe za odpravo izgube in sanacijo likvidnosti.

Komisija bo pripravila še drugo fazo sanacijskega programa, ki bo vseboval vprašanja programskega in tržnega prestrukturiranja investicij in prilagoditve zmogljivosti Tiove proizvodnje tržnim možnostim.

Pri izkoriščanju sončne energije smo vodilni, a še premalo poznani

Si ne znamo narediti reklame?

29. in 30. novembra 1984 je bil v organizaciji Smeits-a v Beogradu simpozij Solar 84 — Posvetovanje o razvoju opreme in tehnologije za izkoriščanje sončne in drugih obnovljivih energij.

Med simpozijem je bila tudi razstava izdelkov glavnih proizvajalcev naprav s tega področja. Razstava je bila zelo skromna in ni odražala številno zelo močne udeležbe na simpoziju: 140 slušateljev, 15 referatov s področja solarne energije, trije referati s področja termalne energije in pet referatov s področja bioenergije.

Kot novinec v teh krogih sem bil zelo presenečen nad neudeležbo IMP-ja v strokovnih referatih, saj so diskusije in tovariški pogovori pokazali, da ima IMP zaenkrat na tem področju primat v Jugoslaviji.

Obenem so prispevki poročevalcev in razpravljalcev dokazali, kako slabo je širša javnost celo strokovna, obveščena o IMP-jevem delu in dosežkih. Tako je eden od poročevalcev govoril o paketih za izkoriščanje sončne energije, ki je v tujini izdelujejo v ogromnih količinah, pri nas pa boja za tovrstno proizvodnjo ni interesa. Toda IMP Klimat ima v svojem rednem proizvodnem programu prav take pakete in tudi na razstavi je prikazal svoj termosol.

Na tem primeru se kaže, da kljub uspešno razvitemu izdelku in tekoči prodaji, nismo storili praktično ničesar za propagando tega izdelka razen perspektivnega lista, ki se je hitro izgubil v množici propagandnega materiala drugih firm.

Smatram, da bi razvijalci in prodajalci določenega proizvoda lahko storili več za večjo uveljavitev svojega dela in rezultatov dela. Ena od možnosti je dana na strokovnih srečanjih.

Strokovni referat in živa diskusija imata neprimerno večji učinek kot kopice razdeljenih perspektivnih listov, katere na standih razgrajajo otroci, mladina in mimoidoči.

Med poslušanjem različnih referatov se mi je postavilo vprašanje: Kakšne delovne naloge in dela opravljajo razvijalci drugod in v IMP?

Ugotovitev, o kateri je možna polemika, je: Razvijalci po svetu in v institutih redno poročajo o svojem delu preko referatov in strokovnih poročil. Da je res tako, nam

je že dolgo znano, saj nam taká poročila velikokrat služijo kot izhodišče za reševanje delovnih nalog.

Razvijalci v IMP dosegaajo take rezultate, da smo lahko ponosni nanje, vendar premalo storimo za to, da se naši dosežki popularizirajo in uveljavijo tudi drugod. Zato smatram, da se bomo morali razvijalci obvezati, da bomo svoje delo prezentirali tudi preko strokovnih glasil in publikacij ter srečanj na simpozijih. Smatram, da naziv razvijalec, zahteva konfrontacijo tudi na javnih strokovnih mestih, tisti ki pa to ni sposoben pa ne more biti razvijalec.

O tem bi bilo potrebno razmisliti in to zapisati v dela in naloge delavcev v razvoju, zlasti sedaj ko je v obravnavi osnutek o novem sistemu delitve dohodkov.

Pregled prezenčne liste udeležencev SOLAR-ja 84 mi je odkril, da so bili prisotni projektanti vodilnih birojev iz cele Jugoslavije, razočaran pa sem bil, ker nismo imeli nič za povedati o avtomatiki za sisteme kot so Budva in Punta Verudela, o ostalih aplikacijah avtomatike, o trendih razvoja in naših rezultatih pri izkoriščanju termalne energije, o razvojnih načrtih za izkoriščanje bioplina.

Po tistem, kar so tam drugi predstavili in na osnovi meni znanih IMP-jevih dosežkov, sem trdno prepričan, da imamo povedati bistveno več, kot so imeli povedati posamezni referenti, saj je bilo pri nekaterih videti, da so na začetku, to je tam kjer smo bili mi pred leti.

Prav tako se tudi mi lahko pohvalimo z strokovno izdelanimi raziskavami in reprezentativnimi delovnimi dosežki, saj so nekateri ravno nas jemali kot merilo za primerjavo.

V sedanjih gospodarsko težavnih časih moramo tudi razvijalci dati svoj prispevek h gospodarski stabilizaciji z visokimi razvojnimi rezultati na novih programih in pri njihovem populariziranju, saj bo to imelo za posledico povečano uporabo naših izdelkov s tem pa bomo lahko širili in strokovno dvigovali naše delo, ker bomo lažje uveljavili pravico do večjega deleža sredstev namenjenih za razvoj.

V situaciji kot jo imamo danes, moramo razviti instrumente, ki bodo zagotovili večjo dejavnost tudi na tem področju.

Vodja razvojnega sektorja Trata-Avtomatika DUŠAN TATALOVIĆ

O čem smo se pogovarjali na seminarju o obveščanju?

Važno je imeti pravo informacijo

Seminar o obveščanju, ki ga je Odbor za obveščanje organiziral 20. novembra, je bil gotovo najboljši doslej. Udeleženci — člani odbora za obveščanje, nekateri najzvestejši sodelavci Glasnika in drugi člani kolektiva, ki jih problematika obveščanja zanima — smo opredelili glavne smeri, kako bomo izboljševali sistem obveščanja za samoupravno odločanje v sozdu IMP.

Razpravo je s svojo uvodno besedo spodbudil sekretar Odbora za obveščanje in politično propagando pri republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije Matjaž Kek.

Najprej je spomnil, da obveščanje v združenem delu opredeljuje trije sistemski zakoni:

1. Zakon o združenem delu. Bistveno določilo tega zakona je, da so organi na vseh ravneh — od temeljne do sestavljene organizacije — dolžni zagotoviti pravočasne, vsebinsko popolne in razumljive informacije. To je naloga tako poslovnih kot samoupravnih in političnih organov. S tem seveda ni misljeno, da direktorji sami pišejo vse informacije — nekatere da, pri drugih pa poskrbijo, da jih pripravijo ustrezne službe. Sindikat pa ima politično odgovornost, da preverja, ali so informacije posredovane in ali so vsebinsko ustrezne.

2. Zakon o javnem obveščanju. V letu 1985 pričakujemo, da bo sprejet nov.

da bo direktor polletno seznanjal delavski svet s podatki o napredovanju investicij, ali da daje finančno računovodska služba podatke o periodičnih obračunih, ali kadrovska služba vsake tri mesece obvešča o fluktuaciji. Toda te podatke dajejo delavskemu svetu. Glasilo pa živi mimo tega.

Kek je menil, da tako ni prav. Za vsako vrsto od teh podatkov bi se morali dogovoriti, kako bodo predstavljeni in ob tem upoštevati tudi glasilo. Direktorji pravijo: »Mi dajemo informacije na seji delavskega sveta ali na zboru delavcev. Zakaj naj bi potem še pisali članke?« je Kek navedel zelo pogost izgovor in odgovoril. Saj ni nujno, da pišejo članke. Lahko jih, toda predvsem je njihova obveznost, da dajo podatke, iz katerih lahko uredništvo potem pripravi članke.

Od sej k množičnemu informiranju. Zakaj razmišljamo o tem? Osnovna ugotovitev je, da se informiranje pri nas še vedno preveč od-

samoupravnih aktov smo v sozdu ustanovili Odbor za obveščanje, ki skrbi za razvoj kompletnega sistema obveščanja in je tudi izdajateljski organ Glasnika. V tej funkciji je izvršni organ Sozdovega delavskega sveta.

V nobenem zakonu ne piše, da morajo delovne organizacije imeti odbore za obveščanje, je rekel Matjaž Kek. V sindikatu smo leta 1981 dali priporočilo, naj bi v združenem delu ustanovljali takšne organe, ki bi skrbeli za čim boljše obveščanje. V slovenskem združenem delu je zdaj okrog sto takšnih odborov, ki pa imajo zelo različno opredeljena svoja delovna področja in sploh pristojnosti.

Matjaž Kek je poudaril, da je Odbor za obveščanje oblika podružbljanja informativne dejavnosti in naj bi torej predvsem izvajal naslednje aktivnosti:

1. Predlagal letni delovni program na področju obveščanja s potrebnimi denarnimi sredstvi.

2. Sprejel vsebinske smernice Glasila.

3. Ocenil ali bi bilo potrebno uvesti še kakšen drug poseben informativni bilten — na primer za člane delavskega sveta.

4. Koordiniral delo informacijskih služb.

Sozdov Odbor za obveščanje bo opravljal te naloge na sozdovi ravni, prav pa bi bilo, če bi odbore za obveščanje ustanovili tudi v delovnih organizacijah, ker bomo le na ta način lahko gradili takšen sistem obveščanja, ki bo delavcem zares nudil vse potrebne informacije, in to ob pravem času. Da bomo lahko to delali, se moramo tudi organizirati tako, da bodo delavci lahko povedali, katere informacije potrebujejo. Ustanovitev odborov za obveščanje bo korak v to smer.

Uporabni bomo tudi računalnik. To je še tem bolj pomembno, ker v IMP-ju gradimo računalniški informacijski sistem, ki bo zagotovil mnogo hitrejši in boljše informiranje. Zaenkrat v program računalniških obdelav ni predviden poseben pod sistem informacij za samoupravno odločanje. Vendar pa sploh ne bi bilo težko uveljaviti takega pod sistema — le dogovoriti se je treba, kakšne informacije hočemo in komu naj jih posredujemo.

Oblikovati temeljno listo informacij. Matjaž Kek se je zavezal tudi za to, da bi v IMP-ju opredelili temeljno listo informacij. Pobudo za oblikovanje takšnih dokumentov so dali republiški sindikati okrog leta 1980 in sicer da bi zagotovili boljše informiranje. Temeljna lista informacij opredeljuje:

1. Posamezne vrste informacij, pri čemer je opredeljena tudi njihova vsebina.

2. Katera služba pripravlja posamezno vrsto informacij.

3. V kakšnem časovnem obdobju se pripravlja posamezna vrsta informacij.

4. Kako so posamezne informacije prikazane: v biltenu, na razglasni deski, na sestanku ali drugače.

Jože Kovač je v razpravi ob tem pristavil, da je treba izbirati najučinkovitejši način obveščanja in upoštevati tudi stroške. Ko govorimo o obveščanju ni dovolj samo razmišljati, kako informacije posredujemo. Pomembno vprašanje je tudi, kako uporabnik informacijo sprejema.

Se kdo bi moral na seminar! V razpravi smo govorili tudi o delu in nalogah drugih služb, saj smo rekli, da je vsaka strokovna služba delovna tudi informacijska. Zdi pa se, da se strokovne službe svojih informacijskih nalog dostikrat premalo zavedajo. V vsakem računovodstvu, vzemimo na primer, zelo skrbijo, da bodo zaključni račun sestavili tako, da služba družbenega knjigovodstva ne bo imela pripomb — bolj malo pa jih skrbi, ali bodo njihove podatke razumeli delavci.

Matjaž Kek je na seminarju rekel: Vsi se izobražujemo, da bomo znali boljše obveščati: dopisniki, novinarji, člani delavskega sveta, člani sin-

dikalnih organov. Kaj pa delavci strokovnih služb?

In če bi se kak delavec računovodske, planske ali katere koli druge strokovne službe želel poglobiti v problematiko obveščanja za samoupravno odločanje, se lahko obrne na Center za razvijanje obveščanja v združenem delu, ki organizira seminarje o tej tematiki.

LOJZE JAVORNIK

Osnutki planov do konca leta

Komisija za planiranje in družbenoekonomske odnose bo osnutek sozdovih planskih dokumentov za leto 1985 obravnavala 12. decembra. To so plani tozdog in delovnih skupnosti skupnega pomena ter skupne planske usmeritve v sozdu. V decembru bo Komisija tudi intenzivno nadaljevala s pripravo srednjeročnih planskih dokumentov. Zaradi rokov oddaje gradiva v tiskarno, bomo o obravnavi planskih dokumentov za leto 1985 in za srednjeročno obdobje 1986—90 poročali v naslednji, to je januarški številki.

Odperta je Slovinova vinska klet, ki so jo gradili tudi IMP-jevi tozdi

Tehnomont zasnoval tehnologijo

Slovin je 23. novembra odprl v Ljubljani v Frankopanski ulici novo vinsko izvozno klet, za katero je zasnoval tehnologijo IMP-jev tozd Tehnomont.

O njeni gradnji smo pisali že v Glasniku avgusta. Zdaj, ko je gradnja kleti nared, pa lahko povemo že nekaj več.

Za gradnjo objekta, katerega vrednost je 532 milijonov dinarjev, so denar delno zagotovili v Slovinu in njegovih delovnih organizacijah, najeli pa so tudi posojila in to pri gospodarski banki Ljubljana, komercialna posojila in posojilo IFC (International Financial Corporation), ene od svetovnih bank za razvoj (to je znašalo 2,95 milijona mark za opremo).

Z novim objektom so v Slovinu pridobili prostor za tehnologijo šolanja vin in skladišče stekleničenih vin, ki je namenjeno skladiščenju vina Avia, ki

Imenovani so delegati v Odboru za obveščanje

Sozdov delavski svet je 22. novembra imenoval Odbor za obveščanje, Odbor sestavljajo naslednji delegati:

Promont: Majda Slapar, PMI: Dragica Vake, Emond: Jože Kovač, Klimat: Janez Dolinar, Tio: Marjan Gantar, Panonija: Vladimir Jambor, Iko: Vinko Krizmanič, Livar: Anka Brežec, Klima: Helga Vovk

delegat Sozdovega delavskega sveta: Jože Jelenko (iz tozda Iso),

delegat Sozdovega koordinacijskega odbora sindikata: Ivan Šuligoj in

odgovorni urednik Glasnika Lojze Javornik.

Odbor za obveščanje skrbi za razvoj celovitega sistema obveščanja in za urejanje IMP Glasnika. Pri eni in drugi nalogi pa potrebujejo delegati pomoč tako rekoč slehernega sodelav-

ca. Kot gradimo sistem obveščanja za ljudi, tako tudi pišemo Glasnik, v katerem naj bi vsak bralec našel kaj koristnega in zanimivega. Delegati v Odboru za obveščanje so tista občutljiva vez med časopisom in vami bralci. Predlagali ste jih, da bodo prenašali vaše želje, predloge, kritike in pohvale. Obračajte se torej nanje!

Na Odboru za obveščanje smo se dogovorili, da bo vsak delegat pozorno spremljal dogajanje v svojem okolju in iz tega črpal ideje za vsebino časopisa in za druge oblike obveščanja. Toda ni ga posameznika, ki bi lahko bil na tekočem z vsem, kar se vsak dan zgodi v naših organizacijah. Pomagajte torej delegatom z informacijami, ki jih imate vi!

Vsem nam bo v zadovoljstvo, če bomo prispevali k boljši obveščenosti kolektiva.

L. J.

Kaj bomo naredili za boljše obveščanje?

Na seminarju smo po obsežni razpravi tudi opredelili nekatere akcije za izboljšanje obveščanja.

1.) Najprej bomo analizirali, kako je sindikat v tozdih in delovnih organizacijah organiziran za izvajanje nalog na področju obveščanja. Sindikat je tista množična baza, ki jo je treba utrditi, če hočemo graditi dober sistem obveščanja za samoupravno odločanje. Zato bomo dali pobudo, naj v delovnih organizacijah ustanovijo odbore za obveščanje. Reči je treba, da večina sindikalnih organizacij o obveščanju doslej ni kaj dosti razmišljala — po drugi strani pa imamo v IMP-ju tudi organizacije, kjer imajo na tem področju kaj pokazati. Na teh pozitivnih izkušnjah je treba graditi in jih še razvijati.

2.) Nato bomo — seveda v sodelovanju s sindikatom — analizirali sisteme informiranja. Informacij ni seveda nikoli preveč — toda mi moramo preseči površno negodovanje, da so podatki slabi, nerazumljivi in nepravčasni. Povedati moramo, kateri podatki so slabi in kdo jih daje — povedati pa moramo tudi, kakšne podatke potrebujemo in hočemo v bodoče. Pri analiziranju obveščanja bomo posebno pozornost posvetili tudi vsebini Glasnika in ugotavljali, kakšne so pripombe na vsebino, pa tudi kako bi lahko naš časopis izpolnil, da bi prinašal res tiste informacije, ki jih delavci želijo dobiti.

3.) Ko bomo vedeli, kaj ljudje potrebujejo, bomo lahko opredelili, kako bomo te podatke zagotovili, pri čemer bomo uporabljali tudi računalniški sistem.

4.) Vse to pa bomo predelili tudi v samoupravnih aktih — s temeljno listo informacij, pravilnikom o izdajanju glasila, pravilnikom o obveščanju itd.

3. Zakon o družbenem sistemu informiranja, ki je bil sprejet leta 1983.

Kaj je javno in kaj družbeno obveščanje? O razliki med obema tipoma obveščanja so cele teoretične knjige, a na kratko bi lahko rekli, da je javno obveščanje tisto, ki se odvija preko sredstev javnega obveščanja (časopisi, radio, televizija), medtem ko je družbeni sistem obveščanja vsa dejavnost zbiranja, obdelovanja, izkazovanja in shranjevanja podatkov za odločanje.

V republiki imamo velike informacijske službe, kot so Služba družbenega knjigovodstva, Zavod za statistiko, Zavod za plan, Narodna banka in druge, ki terjajo družbeni sistem obveščanja na republiški ravni. Analogno imamo tudi v združenem delu mnoge službe, ki zbirajo in obdelujejo podatke za samoupravno odločanje.

Vse strokovne službe od kadrovske, splošne, tajništve samoupravnih organov, pa do plansko-analitičnih in razvojnih služb opravljajo tudi funkcijo informacijskih služb, je poudaril Matjaž Kek in dodal: Zakon o družbenem sistemu informiranja hoče poenostaviti delo teh služb in obenem zagotoviti večjo kvaliteto, da bo poslovni proces čim bolj tekel in da bodo zagotovljene kvalitetne informacije za samoupravno odločanje.

V šestdesetih in sedemdesetih letih je tudi sindikat največ pozornosti posvečal področju javnega obveščanja. V teh letih so v združenem delu ustanovili več sto časopisov, tako da ima danes že praktično vsaka delovna organizacija svoje glasilo. Zdaj je pozornost bolj usmerjena k družbenem sistemu obveščanja, saj ta obsega informacijske službe, ki zagotavljajo podatke delavcem — in navsezadnje glasilom.

Kaj je treba narediti? Matjaž Kek je povedal na kratko, da se je treba dogovoriti predvsem o treh osnovnih zadevah:

1. Katera služba in kako bo zbirala določene podatke?

2. Kje bodo ti podatki shranjeni?

3. Kako jih bomo posredovali uporabnikom?

V ta sistem obveščanja mora biti vključen tudi časopis. V samoupravnih aktih imamo na primer določeno,

vija na različnih sestankih. Tu pa sta dva problema:

1. Pomembne so tudi informacije, kako uresničujemo sprejete sklepe. Kako izpolnjujemo plan? Kako naši dobavitelji izpolnjujejo obveščanje? Kako mi izpolnjujemo svoje finančne obveznosti do dobaviteljev. Te informacije potrebujemo sproti, ne pa čakati na naslednjo sejo.

2. Na sestankih dobijo informacije le udeleženci — npr. delegati delavskega sveta ali izvršnega odbora sindikata. Sindikalne skupine pa še ne delujejo tako, da bi preko njih lahko vsak delavec dobil prav vsako informacijo, ki ga zanima. Časopis pa lahko zagotovi informacijo vsakemu delavcu.

Obveščanje v sozdu je nadgradnja. Matjaž Kek je tudi komentiral, kako imamo obveščanje urejeno v samoupravnih aktih našega sozda. Najprej je poudaril, da je lahko obveščanje na sozdovi ravni le nadgradnja informacijskih sistemov v tozdih in ozidih. In sicer je menil, da mora obveščanje na sozdovi ravni zagotoviti predvsem podatke o izvajanju tistih funkcij, zaradi katerih smo se združili v sozd (skupno načrtovanje razvoja, skupni nastop na tujih trgih, skupno finančno poslovanje preko Interne banke itd.) Sistem obveščanja naj daje podatke, kako tozdi in ozdi gledajo na uresničevanje skupnih ciljev in kakšne skupne akcije so predlagane, je menil Kek, obenem pa naj sistem obveščanja zagotavlja funkcijo mesebojnega seznanjanja različnih tozdov v skupni sestavljeni organizaciji ter gradi zavest o skupnosti.

V vseh delovnih organizacijah bi morali imeti odbore za obveščanje. Logična izpeljava misli, da je sistem obveščanja na sozdovi ravni le nadgradnja tozdovskih in ozdovskih sistemov, je sklep, da bi morali biti tudi ustrezno organizirani. Torej bi bilo potrebno ustanoviti ustrezne odbore tudi v delovnih organizacijah. Te pa jih zaenkrat nimajo, razen v delovnih organizacijah, ki izdajajo svoja glasila in kjer uredniški odbori opravljajo del nalog za področju obveščanja. V Livarju imajo na tem področju že precej izkušenj, ki so jih predstavili tudi na seminarju.

Z uveljavitvijo dopolnil sozdovih

Priznanja sozda IMP

Sozdov delavski svet je na seji 22. novembra sprejel sklep o podelitvi Priznanj sozda IMP. Priznanja za služe na različnih področjih bo prejelo 164 dobitnikov — posameznikov, društev in delovnih organizacij — naših poslovnih partnerjev. Slovenska vročitev Sozdovih priznanj bo v soboto, 15. decembra ob 11. uri v prostorih Promontove jedilnice.

Z otvoritve Slovinove vinske kleti — proslava in zunanost objekta.

montaža. Ovejevo delo na objektu je bilo razvod pare vode, kanalizacije kondenta, komprimirani zrak, Klima montaže prezračevanja, ogrevanja, delo Elektromontaže pa »moč« instalacije, instalacije krmiljenja, komandna tabla za tehnološko upravljanje na nadzor.

Vrednost vseh IMP-jevih del je bilo 65 milijonov dinarjev. Z montažnimi deli na tem objektu je IMP začel junija, sredi septembra pa je bila klet že pripravljena za sprejem mladih vin. Do novembra je ostalo še nekaj delav na tem objektu za pove-zavo na stare kleti.

MARIJA PRIMC

Trata-Avtomatika

Izvoz in novi programi

Tozd Trata — Avtomatika je v precejšnji ekspanziji — tako na izvoznem področju kot pri uvajanju novih izdelkov v proizvodnji.

Novembra je Avtomatika izdobavila za okrog 10 milijonov dinarjev raznih elementov avtomatike beograjskemu Janku Lisjaku, ki to opremo vgrajuje v tovarno usnja Rakazov v Sovjetski zvezi. V pošiljki so bili elektromotorni ventili, elektromotorni pogoni za žaluzije, elektronski regulatorji sistema 300 z ustreznimi senzorji in omejevalci. Ta posej se Trati šteje kot izvoz, saj je prijavljena kot izvoznik naveden opreme.

V začetku decembra pa so firmi Honeywell v Milanu odpremili prvih 100 elektromotorskih ventilov sistema 400 za regulacijo vodne strani radiatorjev s prisilno cirkulacijo — ti fan-coilov. Ta avtomatika bo vgrajena na glavni pošti v Milanu. Je pa t. posej šele začetek sodelovanja s Honeywellom. Prihodnje leto bo ta znana firma kupila okrog 10.000 takšnih elektromotornih ventilov.

Trenutno pa ima Trata v proizvodnji prvo serijo posebnih nivojskih stikal za ladjedelnštvo. Do konca meseca nameravajo poslati 100 teh stikal beograjskemu Dunav-brodu, ki jih bo vgradil na prvo od dvajsetih ladij za Sovjetsko zvezo.

Zdaj pa k proizvodnim novostim Trate-Avtomatike! Prejšnji in ta mesec je v proizvodnji prva serija z mehkom tesnjenih regulacijskih ventilov brez pomožne energije. Ti ventili se bodo uporabljali za termo olja. Regulirali bodo temperaturo, tlak in diferenčni tlak pri povišanih temperaturah in pritiskih. Poleg tega pa teče tudi nicelna serija naprav sistema 400, do konca prvega kvartala pa načrtujejo začetek redne proizvodnje namenskih koračnih motorjev.

O vseh teh novostih ter o drugih Tratinih razvojnih načrtih bomo obfirneje pisali v eni prihodnjih števil.

VSL L. J.

OBJEKTI, KI SMO JIH ZGRADILI: FILTER ZA CEMENTARNO ANHOVO (TOZD CEMENT POLJE)

Tri tone klinkerja dnevno se vrne nazaj v peč

19. oktobra so v Salonitovem tozdu Cement Polje vključili novi filter za odprave rotacijske peči, v kateri izdelujejo klinker. Delavci Salonita so s filtrom, ki ga je naredila in montirala Klima Celje, zelo zadovoljni, saj jih je rešil nadležnega prahu, ki se je prej dan in noč vsipal na okolico. Za kakšne količine gre, pove podatek, da je prej uhajalo iz peči tri tone klinkerja dnevno, ki ga novi filter skoraj vsega polovi in ga vrača nazaj v proizvodnjo.

Tozd Cement Polje je starejša Anhovska cementarna. Njena 103 metre dolga rotacijska peč je začela delati leta 1961 in naredi dnevno 350 ton klinkerja. Mimogrede: Pred vgradnjo novega filtra ga je skoraj en odstotek ušlo skozi dimnik v zrak. Ta peč je sicer že razmeroma stara, skromna po zmogljivostih in tudi energetsko požrešna. Samo za primerjavo: njena mlajša sestra v tozdu Cement Skale speče kar 2.000 ton klinkerja dnevno.

Kljub temu pa se mora v sedanjem pomankanju cementa tudi stara peč vrteti dan in noč, ob nedeljah in praznikih. V njej žgejo lapor, ki ga pridobivajo v bližnjih kamnolomih. Z žganjem lapornatega prahu pri temperaturi do 1.300 stopinj dobijo klinker, ki je glavna sestavina cementa. Nato mu dodajo še kremenčev pesek, apno, mavec ali žlindro (odvisno od tega, kakšno vrsto cementa hočejo narediti), zmeljejo, zmešajo in cement je gotov.

Žganje klinkerja je torej ključni del proizvodnje. Anhovska peč je seveda že od vsega začetka imela tudi filtersko napravo, ki pa ni bila zadostna. Kljub filtriranju z multiciklon-skimi filtri je skozi dimnik uhajalo mnogo preveč prahu. Po eni strani je to gospodarska škoda — 3 tone klinkerja dnevno ni majhna količina, ki so jo dobesedno metali skozi dimnik.

Po drugi strani je klinker zelo nadležna snov. Čim je v zraku malo vlage, se prijemlje na podlago kot beton. V Anhovem vidimo klinkerske obloge povsod: na poteh, na stavbah, celo na električnih žicah. Avtomobili, ki so jih delavci parkirali pred tovarno, so bili ob koncu šihla povsem sivi. In če ga nisi takoj skrbno očistil, je bilo treba poseči po razredčeni kislini, so nam povedali v tovarni.

Anhovo leži v tesni dolini ob Soči, v kateri stalno piha veter, ki je raznašal nadležni prah daleč naokrog. Jasno, da so se tudi krajani razburjali, ker so morali vdihovati to umazanijo, ki jim je delala tudi precej škodo — čeprav na njihah menda učinkuje kot gnojilo, tako vsaj pravijo v cementarni. A naj bo kakorkoli, v cementarni so se zavedali, da morajo preprečiti to onesnaževanje okolja. Le denarja niso nikoli imeli dovolj, zato so to akcijo odlagali skoraj deset let.

Lani je padla odločitev, da je končno treba v gradnjo. Pri tem pa se je cementarna dobro zavedala, da bo to dokaj trda tehnološka naloga. Z multicikloni, ki so bili tudi v svetu do pred nekaj leti običajni način filtriranja v cementarnah, je možno čistiti do 99 odstotkov. Tisti zadnji odstotek je najtežji in terjal bi še enkrat večjo multiciklonsko filtersko napravo (torej še enkrat večjo investicijo in dražje vzdrževanje), pa še ni povsem zanesljivo, da bi bila naprava uspešna.

Zato je cementarna zelo previdno izbirala izvajalca. Bilo je več ponudnikov, med katerimi Klima niti ni bila najcenejša. Toda v cementarni so ponudnike vprašali tudi, kakšno rešitev predlagajo in kakšne filterske naprave so že doslej zgradili. V tej preizkušnji pa je Klima pokazala, da prekaša vse konkurente.

Ali kot je rekel član Salonitovega kolegijskega poslovnega organa,

odgovoren za tehnična vprašanja, ing. Leopold Berlot: »Ogled vašega filtra v Mežici in drugih naprav nas je prepričal, da bo Klimin filter dobro deloval in da bo emisija ne le v predpisanih količinah, pač pa precej manjša.« Salonitovi torej niso niti najmanj dvomili, da bo Klima kos sprejeti nalogi. In imeli so prav.

Jugoslovanski predpisi dovoljujejo emisijo do 100 miligramov v kub. metru zraku. Klima je obljubila, da bo njen filter spustil v zrak največ 50 miligramov prahu v kub. metru zraku. Igle na traku, ki beleži emisijo, pleše okrog vrednosti 20 miligramov in občasno, kadar se v peči zruši kup klinkerja, poskoči do 40 pa takoj spet pade. Res je, da instrumenti še niso natančno usmerjeni in bo po meritvi lahko prišlo do odstopanja navzgor ali navzdol, vendar Salonitovi nič ne dvomijo, kakšen bo končen rezultat. Dovolj je pogledati dimnik, kjer niti še tako ostro oko ne bo odkrilo prahu, pa vidiš, da je filter izredno učinkovit.

Tudi v Klimi se seveda strinjajo, da je filtriranje klinkerja težka naloga. Prvič je to zelo abraziven in lepljiv material. Razen tega je filter prključen naravnost na peč, kar povzroča še dva problema — dimni plini, ki jih je treba čistiti, nastopajo pri visoki temperaturi (350 do 500 stopinj), podtlak v napravi pa ne sme biti večji od 200 paskalov, da ne bi motil delovanja peči.

Res je Klima zgradila že mnogo industrijskih filterskih naprav, res pa je tudi, da še nobene za cementno industrijo, kjer se je treba prilagoditi tako težkim obratovalnim razmeram. Pri snovanju idejne rešitve za to napravo so se obrnili na zahodno-nemško firmo Intensiv Filter, od katere so kasneje kupili tudi del opreme, ki je v Jugoslaviji sicer ni mogoče dobiti. Ob tem je treba reči, da ima Klima s to firmo že dolgoletne izkušnje in so skupaj rešili že marsikateri problem pri industrijskem filtriranju. Treba pa je tudi reči, da so nato projekte pripravili Klimovci sami — in sicer skupina pod vodstvom inž. Franca Peperka.

Nastala je naprava, ki sicer ni posebno velika, še zlasti ne poleg velikanskih Salonitovih tovarn, opravlja pa kar precej funkcij:

1. Na začetku je grobi mehanski filter, ki izloči večje kose umazanije.

2. Nato je hladilni sistem, v katerem se dimni plini ohladijo na 130 stopinj. To je potrebno, da lahko v filtru uporabljajo jugoslovanske vložke — to je vreče z iglanim materialom. Jugoslovanski proizvajalci izdelujejo le vreče, ki zdržijo do 160 stopinj. (Klimovci za vsak slučaj dimne pline hladijo vsaj za 30 stopinj več.) Če dimnih plinov ne bi hladili, bi morali filterske vreče uvažati, kar bi investitorju naprtilo večje — in še devizne — stroške vzdrževanja. Za hlajenje uporabljajo dva izmenjevalca toplote in hladilna ventilatorja, ki sta v celoti lastne izdelave.

3. Ko so dimni plini ohlajeni, gredo skozi baterijo filtrov, ki zadržujejo umazanijo. Filterske vreče se pri tem seveda dokaj naglo mažejo, zato imajo tudi pnevmatsko čiščenje, ki ga vodi avtomatika.

4. Iz filtrov požene glavni ventilator očiščene pline skozi 25 metrov visoki dimnik v zrak. Na dimniku pa je tudi naprava, ki stalno meri emisijo.

5. Prah iz filtrov pa se zbira pod njimi in polzni transporter ga sproti vrača nazaj v peč.

6. In na koncu, vendar sploh ne najmanj pomembno: Delovanje naprave je popolnoma avtomatizirano. Avtomatsko je čiščenje filterskih vreč, avtomatsko je uravnavanje potrebne podtlaka (s statoskopsko regulacijo glavnega ventilatorja), ki poganja dimne pline skozi napravo, avtomatsko se opravlja razne meritve in avtomatika bi tudi zavaroval filter, če hladilca ne bi dovolj znižala temperature dimnih plinov. Ob tem je treba reči, da so Klimovci ravno merilne naprave in del avtomatske opreme kupili od nemškega partnerja. Komandni pult pa so v celoti naredili in montirali sami.

Vsa investicija je vredna okrog 40 milijonov dinarjev. Od tega je uvozne opreme za približno 10 milijonov dinarjev. V Klimi pravijo, da so tudi sami na drugih filterskih napravah že izdelali avtomatsko čiščenje filtrov, za Anhovo pa so posegli po uvozni avtomatiki, ker se sklada z

merilnimi instrumenti istega dobavitelja.

In kaj lahko rečemo na koncu?

Inž. Leopold Faganel, ki je v Salonitu vodil to investicijo, je rekel: »Kar se tiče okolja, je novi filter fantastičen.« Dejansko imajo v Salonitu za napravo samo pohvalne besede in pravijo, da bodo radi vsakomur povedali, kako uspešno je Klima rešila ta problem.

Imajo pa pripombe, ker so se dela zavlekla — in sicer za približno dva meseca. Tudi krajani so menda povzdigovali glas, da delo prepočasi napreduje.

Direktor Kliminega tozda Montažna proizvodnja Milan Lepetič pravi, da je zamuda res bila, vendar zaradi hudih težav. Klima je zamujala, ker niso mogli ob pravem času dobiti elektromotorjev, s katerimi so težave očito vedno hujše. Še več, pa je bilo zamude zaradi kooperanta, ki je barval del naprave, kjer vstopajo plini z visoko temperaturo. To je sicer zahtevno delo, a da so Klimovci zaradi tega morali prekiniti montažo kar za mesec dni, je pa le malce prehudu.

Direktor in tehnični direktor tozda Bojan Presečnik sta zatrdila, da so skušali zamudo v čim večji meri nadoknaditi in da so se vodja montaže Branko Brežnik, vodilni monter Rok Frangež ter vodja finalizacije pri spuščanju v pogon Silvo Fendre skupaj z drugimi fanti zares potrudili. Toda več, kot so, niso mogli narediti.

Sicer pa tudi v Salonitu pravijo, da je glavno zadovoljstvo zaradi učinkovitega delovanja naprave. Kot so kazali pogovori, lahko pričakujemo, da se bo Salonit tudi v prihodnje še obračal na Klimo pri reševanju tovrstnih problemov, ki jih nimajo malo. V Klimi pa tudi pravijo, da so s predstavniki Salonita ves čas dela zelo dobro sodelovali in se še posebej zahvaljujejo inž. Leopoldu Faganelu in inž. Leopoldu Contiju, ki sta najbolj neposredno sodelovala pri gradnji filtra.

Zrak v Anhovem je zdaj čist — po zaslugi Kliminega filtra.

LOJZE JAVORNIK

Se vam zdi Glasnik dolgočasen? Popestrite ga s svojimi članki, idejami, predlogi!

Telefon uredništva (061) 343-342.

Ali v IMP-ju res ne poznamo Kliminih filtrov?

Ob reportaži o filtru, ki ga je Klima Celje naredila za anhovski Salonit se zdi potrebno poudariti, da ima ta delovna organizacija na področju industrijskega filtriranja že bogate izkušnje, o čemer pričajo tudi mnoga uspešno izvedena dela. Klimini dosežki pa so v IMP-ju premalo poznani in tako se dogaja, da naši tozdi pri kandidiranju za posamezne posle iščejo kooperante zunaj IMP-ja, namesto da bi se odločali za skupne nastope.

Odprave in filtriranje zraka v industriji je ena osnovnih Kliminih usmeritev. Začeli so z napravami za potrebe lesnopredelovalne industrije, kjer so sposobni rešiti vse tehnološke probleme. V zadnjih štirih letih posegajo tudi na druga področja, kot so livarstvo, kovinskopredelovalna industrija, tekstilna, tobačna in druge procesne industrije.

Pomembnejši objekti so:

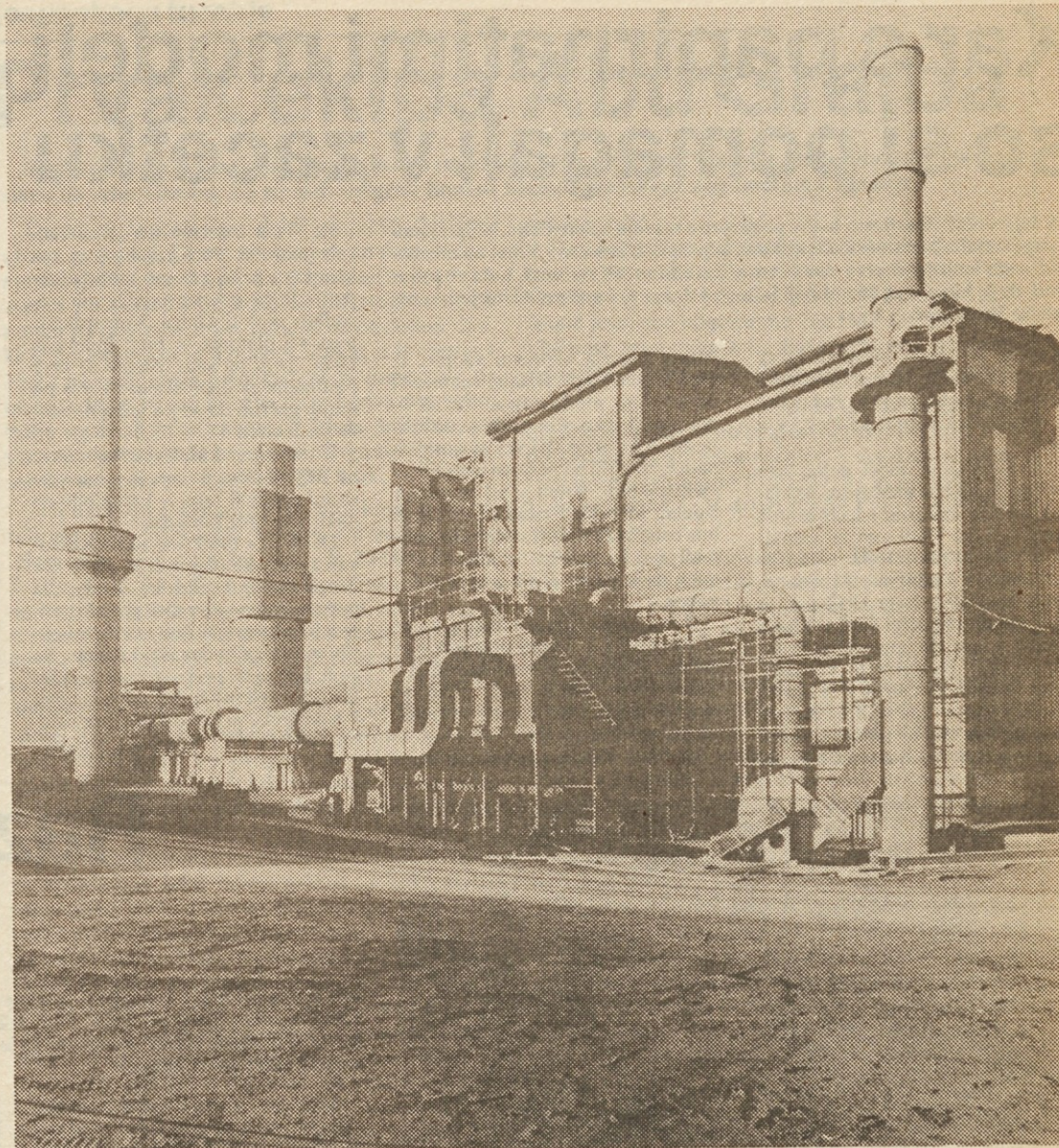
Lesnopredelovalna industrija: Glin Nazarje, Lesna Slovenj Gradec, Tovarna meril Slovenj Gradec, Industrogradnja Zagreb, Papirna industrija: Aero Celje.

Pomembna objekta s povsem specifičnimi problemi sta Tovarna usnja Slovenj Gradec (tu so uredili odsesovanje in filtriranje gumiranih kokosovih vlaten v proizvodnji avtomobilskih sedežev) in Rudnik ter topolnica svinca v Mežici, kjer so lani naredili filtersko napravo za svinčev prah in tako prispevali k reševanju hudih ekoloških problemov v Mežiški kotlini.

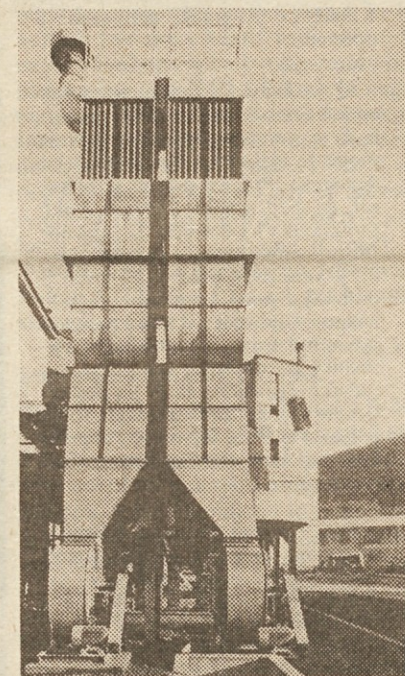
Našli smo seveda le nekaj značilnih objektov, saj bi porabili preveč prostora, če bi hoteli navesti vse filterske naprave, ki jih je Klima doslej zgradila. Zato direktor Kliminega tozda Montažna proizvodnja Milan Lepetič pravi: »Pričakujemo, da se bodo IMP-jevi tozdi obračali na nas v primerih, ko je v nekem delu vključeno industrijsko filtriranje, ne pa da v posel vključujejo naše konkurente. To bi bilo upravičeno edino v primerih, kadar je nek drug izvajalec cenejši od nas.«

Lepetič tudi meni, da so tovrstni kratki stiki predvsem posledica našega premajhnega poznavanja in pa prevelike naglice ter improvizacij v pripravi posameznih ponudb. Toda tudi to bomo morali popraviti, če bomo hoteli uresničiti svoja gesla o medsebojnem sodelovanju in skupnem nastopanju na trgu. Saj je vendar očitno, da bo enotno in skupno nastopanje koristilo vsem udeležencem.

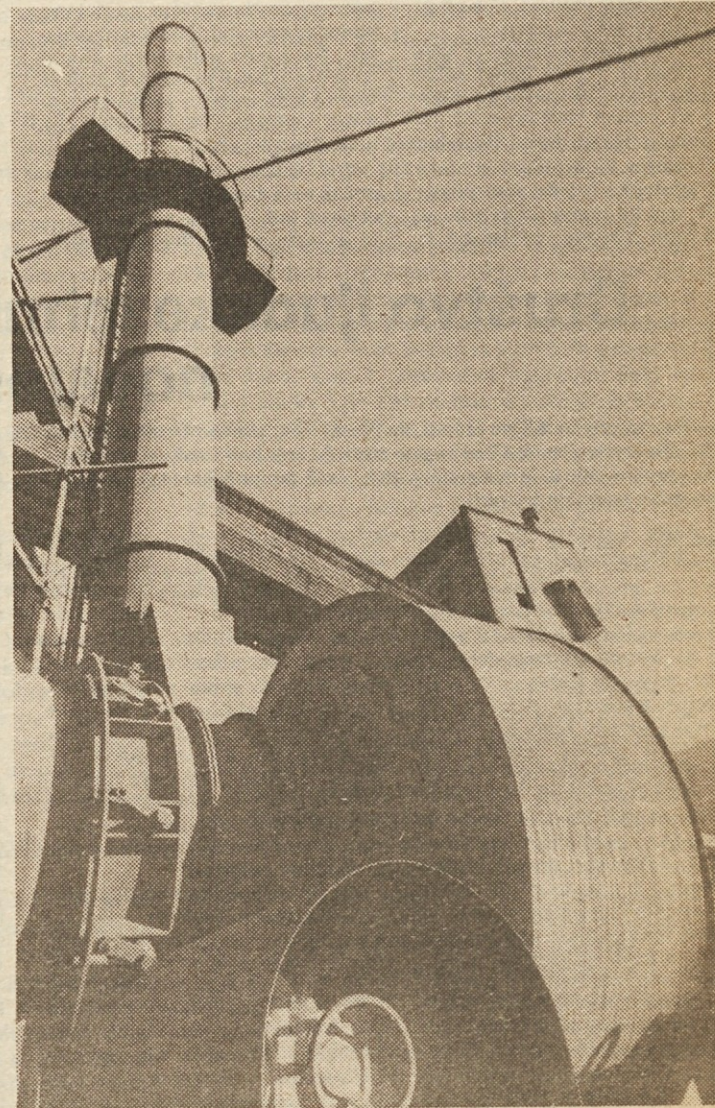
L. J.

Pogled na filter poleg tovarne cementa v anhovskem Salonitu — tozd Cement Polje: saj filter sploh ni majhen. Dimnik spredaj desno meri 25 metrov, toda ob veliki proizvodni hali je pravi pritlikavec.

Levo: Oba hladilca, v katerih se hladijo dimni plini pred filtriranjem. Desno: Komandni pult z merilnimi napravami, ki v vsakem hipu pokažejo, kako deluje sistem.

Glavni ventilator, za njim dimnik, na katerem so vgrajene naprave, ki merijo emisijo.

ZAHVALI

Ob boleči izgubi mame se iskreno zahvaljujem kolektiv in sindikatu IMP — TOZD Ten Telekomunikacije za pomoč in darovano cvetje. Zahvaljujem se tudi svojim sodelavcem na spremstvu na mamini zadnji poti.

NEVENKA JANEŽIČ

Ob smrti očeta se toplo zahvaljujem sindikalni organizaciji in sodelavcem v tozdu Inženiring za izrečeno sožalje, podarjeno cvetje in spremstvo na njegovi zadnji poti.

LOJZE PODLOGAR

Kar s papirnatimi modeli so si pomagali v začetku

V tej številki objavljamo še dva pogovora o razvoju Klime Celje. Najprej smo se pogovarjali z Janezom Zakonjškom, ki je opisal, kako so v Klimi na začetku petdesetih let izdelali prve ventilatorje. Začetki so bili skromni, toda ne pozabimo, da je bila v vsej Jugoslaviji le še ena druga tovarna ventilatorjev — zagrebški Ventilator.

Takole je obudil spomine Janez Zakonjšek, ki je danes invalidsko upokojen, vendar pa se še rad oglasi pri svojih nekdanjih sodelavcih v Klimi:

»V Klimi sem začel delati leta 1947 (tedaj so bile to Mestne instalacije) kot tehnični risar z izobrazbo 8 gimnazij. Leta 1949 sem šel v srednjo tehnično šolo strojne smeri za energetiko v Ljubljano, ki sem jo končal leta 1951. Leta 1952 sem se po odsluženju vojaščini vrnil v Klimo in delal v njej do leta 1956. Tedaj sem se kot predavatelj kovinske stroke zaposlil na Obrtni šoli Borisa Kidriča v Celju, kjer sem bil do leta 1960. Tri leta sem bil potem tehnični vodja v podjetju Ključavničar Celje

trdega papirja napraviti vzorec. Iz papirja sem zlepil aksialni ventilator, da so si ga predstavljali. Kovač — pokojni Vinko Einspeler je skoval pesto in lopatice. Varilci so nato lopatice privarili na pesto in nasadili na elektromotor. S tem je bil ventilator izdelan in poslan naročniku. To je bila osnova za razvoj aksialnih ventilatorjev. Izdelek je odlično uspel tako, da je bil naročnik z njim zadovoljen.

Potem so prihajala naročila, ko se je razvedelo o prvem uspelem primeru. Tipizacijo za ventilatorje so v Klimi dolgo pripravljali in so jo opatili moji znanci v moji odsotnosti po letu 1960.

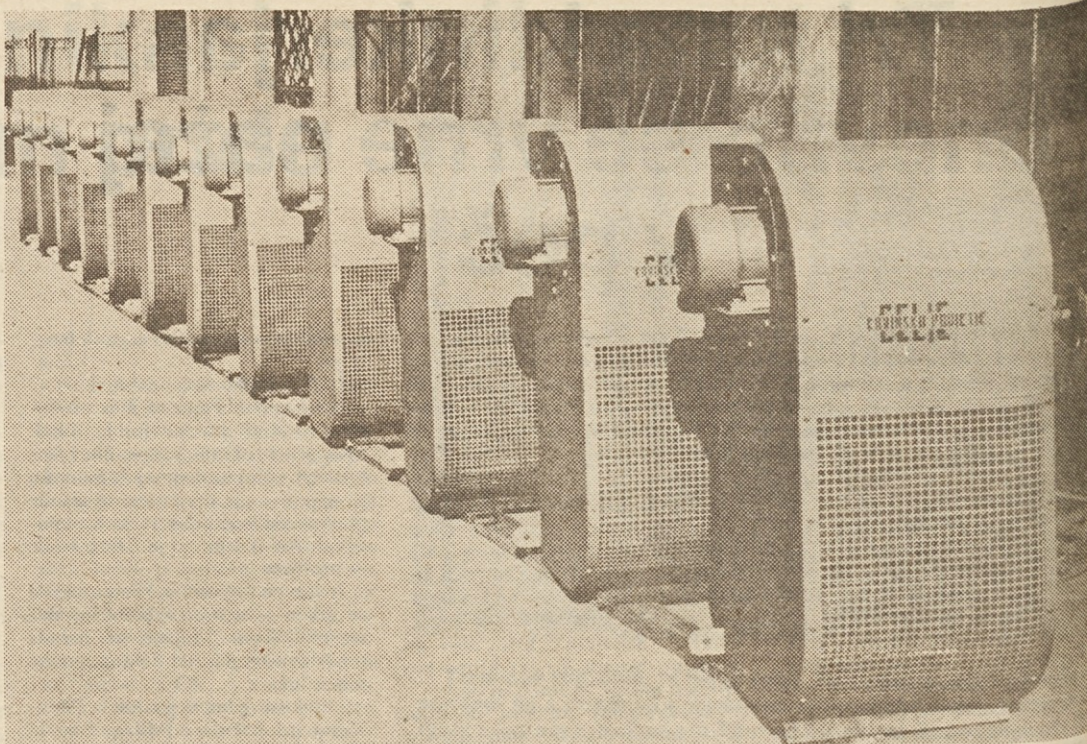
Že leta 1952 smo začeli izdelovati

torje. Tudi izdelavo teh je narekovala potreba. Prvi naročnik za tak ventilator je bilo Lesno industrijsko podjetje za odesavanje lesnih odpadkov Volčja Draga. Konstrukcija tega ventilatorja je bila dodeljena meni. Tega pa smo izdelali že brez predhodnega papirnatega vzorca po mojih načrtih, ki so jih tedaj mojstri že znali čitati.

Ko smo preizkušali ventilator, sem bil nepreviden, pa me je na sesalni strani potegnil vase — kar je bilo po naključju brez posledic.

Okoli leta 1960 smo začeli izdelovati klimatske naprave, ki jih je kot druge omenjene izdelke narekovala potreba in smo jih začeli projektirati. Izdelovali smo jih že v novih prostorih na območju današnje Klime. Ne vem, kdo je bil prvi naročnik za izdelavo klimatskih naprav. Jaz sem dobil v Konstrukcijo samo nalogo za izdelavo načrta. »

MARIJA PRIMC

Kaloriferji so bili prvi izdelek, ki ga je imela Klima v serijski proizvodnji.

Razvoj izdelkov je gnal rast Klime

Kot je popisal Janez Zakonjšek, je bilo pri izdelavi prvih ventilatorjev v celjski Klimi še mnogo improvizacije. Toda Klima, oziroma Instalacije MLO Celje, kot se je podjetje takrat imenovalo, se je hitro organizirala in uveljavila industrijski način proizvodnje.

Kako so razvijali aerotermično opremo in jo uvajali v proizvodnjo, je opisal inž. Bert Vrhovec, direktor Kliminega tozda Industrijskega proizvodnja, ki je tudi sam marsikaj prispeval k razvoju in izpolnjevanju Kliminega programa aerotermične opreme:

»Z večanjem ključavničarskega oddelka smo okoli leta 1950 ugotovili, da je potrebno poiskati nove proizvode za razširjeno ključavničarsko dejavnost. Pregled potreb je pokazal, da med izdelki, ki bi jih lahko proizvajali v ključavničarski dejavnosti, primanjkuje zlasti ventilatorjev, saj je ventilatorje tedaj v Jugoslaviji proizvajal samo Ventilator Zagreb.

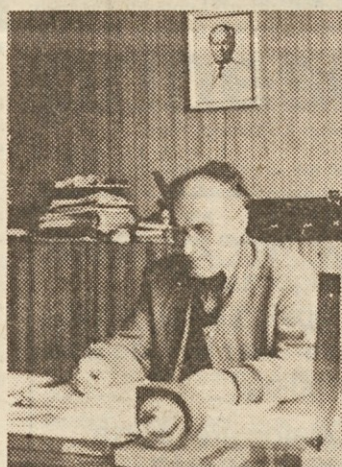
Sprva smo začeli v Klimi proizvajati ventilatorje za individualne naročnike po možnosti na osnovi naročnikovega načrta ali pa po dostavljenem vzorcu. Rast na tem področju je bila zelo hitra, saj so nas v to prisilila predvsem naročila oziroma zahteve kupcev.

Ker v vrstah tedanjih Kliminih strokovnih delavcev ni bilo dovolj usposobljenih strokovnjakov za tovrstno dejavnost, je bila odločitev o sodelovanju z Inštitutom za turbinske stroje v Ljubljani edina možna in pravilna. S pomočjo Inštituta in z usposabljanjem lastnih strokovnjakov smo že leta 1953 prišli do prvih lastnih konstrukcij in že tudi do tipizacije posameznih vrst ventilatorjev. Sodelovanje z Inštitutom za turbinske stroje in tudi z nekaterimi drugimi ustanovami in zavodi na območju Jugoslavije (Strojna fakulteta Zagreb, Inštitut za aerotermične naprave Zagreb itd.) se je tudi naprej uspešno razvijalo. Rezultati teh sodelovanj in lastnih naporov v Klimi zlasti v okviru Kliminega razvojnega sektorja so nas privedli tako daleč, da

za naše ventilatorje lahko trdimo, da pokrivajo potrebe kupcev na celotnem jugoslovanskem območju in da po zmogljivostih in kvaliteti ne zaostajajo za tovrstnimi inozemskimi izdelki.

Kdaj ste se začeli v Klimi ukvarjati s klimatizacijo za ladje?

»Z rastjo proizvodnje ventilatorjev so začeli proizvajalci ladij pri nas iskati ponudbe za ventilatorje, ki so jih potrebovali za opremo ladij. Razvoj na tem področju je bil v Klimi sorazmerno hiter, a precej trd. Za

Inž. Bert Vrhovec.

hiteve graditeljev ladij so bile za nas precej velike in skoraj nesprijemljive, saj je kvaliteta ventilatorjev morala ustrezati znanim kriterijem v ladjedelništvu, ki so bili pri ladjarjih že znani in udomačeni. Iz tega prvega obdobja je v Klimi že šiv spomin na tisti čas, ko smo morali izdelovati ventilatorje za eno od prvih jugoslovanskih podmornic. Četrty poizkus je bil šele uspešen. Začetek našega dela

v ladjedelništvu sega nekako v leto 1962. Kasneje smo za jugoslovanske ladjedelnice razvijali še druge izdelke zlasti visokotlačne klimatske centrale ter specialne ventilatorje za tankerje, razsuti tovor itd. Vsi ti izdelki morajo biti zelo kvalitetni, saj morajo ustrezati mednarodnim standardom. Večina kupcev te opreme oziroma jugoslovanskih ladij so tuji naročniki in zasebni ladjarji.

Kakšno ste imeli v Klimi razvojno dejavnost?

»Zgodovina našega podjetja kaže na to, da je bil razvoj izdelka neposredno vezan na sam razvoj delovne organizacije. Še več. Trdimo lahko, da je podjetje raslo skoraj izključno zaradi sorazmerno burnega razvoja izdelkov. Razvoj se je zelo pospešil s prihodom tehničnega direktorja Marjana Mazeja, ki je bil zelo razgledan in je imel občutek za praznine na tržišču.

Posebej je treba omeniti, da se je okoli leta 1963 v Klimi ustanovil tudi razvojni oddelak, ki prva leta zaradi skromnih možnosti, ki jih je imel, ni mogel opraviti vseh nalog.

Zaradi velikih potreb je bilo treba razvoj pospešiti in ga okrečiti. To je bilo opravljeno okoli leta 1964, ko so bili izpolnjeni pogoji — kot na primer zaposlitev strokovnih delavcev ter tudi finančna sredstva. Pri razvoju posameznih izdelkov smo sprva pravzaprav delali vsi: direktor, vodja komercialne, tehnični vodja ter seveda strokovni delavci. Prve razvojne naloge so opravljali takratni naši strokovnjaki: Marjan Mazej, tehnični vodja Franc Boben. Kasneje pa se jim je pridružil še Boris Kapelj, Ernest Blažon, Boris Lončar in Bert Vrhovec ter cela vrsta tehnikov. Posebej je treba omeniti Draga Ložarja, ki je prinesel v Klimo veliko znanjih rešitev in način dela na razvoju, ki si ga je pridobil na Inštitutu za turbinske stroje v Ljubljani, kjer je bil prej zaposlen.

V to obdobje od leta 1962 dalje spada tudi razvoj naše konstrukcije, ki je prevzemala realizacijo razvojnih idej. Od tedaj tudi beležimo hitro rast konstrukcijskega oddelka. Od leta 1962 dalje je bila razvita večina izdelkov in področij, ki so še sedaj zasedena. Ker je bilo teh področij preveč, smo se okoli leta 1965 lotili

specializacije nekaterih delavcev za posamezna področja. Zanimivo je, da je eno od takih področij oprema za opekarništvo, ki je po vprašanih osnovnega razvoja in usmeritve pa tudi posameznih izdelkov pripadalo direktorju Marjanu Mazeju.

Razvoj je bil v tistem obdobju zlasti intenziven na področju aksialnih in centrifugalnih ventilatorjev, na področju menjalnikov toplote, ladjedelništva, opreme za klimatizacijo vključno s klima centralami posebno za področje tekstilne industrije.

Ob pomanjkanju potrebnih izkušenj, pa tudi večkrat temeljnih znanj, je bil pravzaprav vsak izdelek prototip, ki smo ga preizkušali na mestu vgradnje. Pogosto so bili potrebni veliki napor, da smo dokončali izdelek v veselje kupca.

Kdaj ste začeli svoje izdelke izvažati?

»Naši prvi izvojni uspehi, gledano sedaj, so bili zelo skromni. Okoli leta 1962 smo izvozili prve centrifugalne ventilatorje (samo nekaj komadov) na tako zahtevno tržišče kot je Svica. Več ali manj reden izvoz pa smo tedaj imeli posredno prek jugoslovanskih ladjedelnice, ki so gradile ladje za inozemske kupce.

Kako je bilo s programi?

»Vsa leta po letu 1962 smo program proizvodnje intenzivno širili in to zlasti na osnovnem področju ventilacije, klimatizacije, ogrevanja in tudi hlajenja. Po letu 1962 smo tudi uvedli v proizvodnjo program serijsko proizvodnje, proizvodnje ventilatorjev, kaloriferjev in zlasti odvajalce kondenzata. Odvajalce kondenzata smo kasneje sicer morali opustiti zaradi zadržanih cen, ki niso več pokrivala nabavne vrednosti repromateriala.

Največja letna proizvodnja, ki smo jo dosegli pri odvajalcih kondenzata, se še sedaj ne more kosati nobeden naš izdelek.

Odvajalce kondenzata smo izdelovali na strojih, ki smo jih sami izdelali ali priredili. Občutki ob ukinitvi te proizvodnje niso bili prijetni in je bila izrečena marsikatera »pikra« na račun ljudi, ki so nam krojili prodajne cene.

MARIJA PRIMC

Janez Zakonjšek.

ter se leta 1963 vrnil v Klimo, kjer sem bilavni konstruktor.

Katere proizvode ste delali v Klimi na začetku in kako ste delali?

»Od leta 1947 smo v Klimi delali v revščini zaradi pomanjkanja orodja in strojev. Vsak izdelek smo izdelali ročno. Izdelovali smo predpražnike, žlice, lončke za kavo in čaj iz aluminija, kovinske ograje za vrtove, balkone. Leta 1952 pa smo dobili prvo naročilo za izdelavo aksialnega radiatorja za zračenje pralnice, ki nam ga je poslalo zdravilišče Laško.

Kako ste se lotili te naloge, če niste imeli izkušenj, saj ste dotlej delali večinoma precej enostavnejše izdelke?

»Ker naši takratni mojstri niso bili vajeni načrtov, ki jih prej za ograje in druge obrtniške izdelke niso potrebovali, sem bil primoran, če smo se hoteli lotiti izdelave ventilatorja, iz

kaloriferje. Tipizacijo zanje smo končali leta 1953. Kaloriferje smo začeli delati spontano in po potrebi montažnega oddelka za instalacije in zračenje. Prvi kalorifer smo izdelali po mojem načrtu. Kot prej za ventilator, sem tudi za kalorifer najprej naredil papirnat model in sicer takole: ohlišje sem naredil iz papirja, namesto grela sem vstavil škatico vžigalnice; za priključke grela sem uporabil vžigalnice; sesalno stran in žalužije sem zrisal na ohlišju; za elektromotor pa uporabil plutovinasti zamašek. Na osnovi papirnatega kaloriferja smo izdelali prototip. Potem pa smo se lotili izdelave prospekta oziroma tipizacije. Kaloriferje smo potem delali 18 let.

Prvi izdelek je bolj uspel, kot smo pričakovali. Leta 1952 smo začeli izdelovati tudi radialne ventilatorje — to je sedanje centrifugalne ventila-

Društvo ljudske tehnike, spodbujevalec novatorstva

Značilno za celjsko Klimo je tudi, da imamo zelo aktivno Društvo ljudske tehnike. To društvo ima v Klimi bogato tradicijo in je tudi vseskozi vračeno v Klimino proizvodnjo in je tudi sestavni del, včasih motor Kliminega razvoja — predvsem na področju inovacij.

Poglejmo, kako se je Klimino Društvo ljudske tehnike razvijalo! Povojna intenzivna obnova slovenskega gospodarstva je vspodbudila predvsem strokovnjake v industriji, da so zelo aktivno delali in vzgajali strokovni kader.

V celjski regiji so bili tedaj najbolj prodorni v tovarni Emo. Ustanovili so Društvo ljudske tehnike, pri čemer jim je bil v veliko oporo njihov bivši sodelavec Franc Leskošek. Društvo je izredno uspešno delalo in imelo veliko navdušencev, ki so zelo aktivno delali ter dosegli velike uspehe.

Po uspehih Emovega društva in na iniciativno tedanje zveze smo se tudi v kovinskem podjetju, oziroma sedaj v sedanji Klimi sestali ter se dogovorili o ustanovitvi Društva ljudske tehnike. To je bilo jeseni leta 1957. Ob ustanovitvi nas je bilo v Klimi 55 članov, kar je bila tedaj kar polovica zaposlenih. Z velikim navdušenjem je sodelovalo vse strokovno vodstvo podjetja, predvsem sta nam bili v veliko oporo že pokojna Marjan Mazej

in Franjo Boben, saj sta omogočala delo in sta strokovno sodelovala pri vseh večjih aktivnostih v strojno ročnem krožku.

Ob ustanovitvi smo imeli strojno — ročni, foto in avto krožek. Za tedanje razmere je bilo na teh področjih izredno veliko zanimanje. Že v naslednjem letu, to je leta 1958, smo v strojno ročnem krožku razvili in izdelali posebne namenske ventilatorje za hmeljske sušilnice. Po prvih uspehih v ročnem krožku se je aktivnost še bolj povečala in priključili so se še drugi sodelavci.

Za delom v ročnem krožku so se ustvarila znatna finančna sredstva, s katerimi smo kupili opremo za fotografsko dejavnost, ki je bila za tiste čase zelo sodobna. V krožku smo letno izšolali nad dvajset fotomaterjev. Mnogi so se izpolnili in delali kvalitetne fotografije, s katerimi so bili poznani na razstavah v svetu, na katerih so dobivali visoka priznanja.

V tem času je bil tudi v velikem pohodu razvoj avtomobilizma. Zato je bila potreba po šolanju voznikov

amaterjev. Nabavili smo osebni avto škoda, na katerem smo delali vozniške izpite. Zanimanje za šolanje voznikov je bilo izredno, saj je bilo v posameznih obdobjih tudi po več skupin, ki so delali izpite.

Z aktivnostjo v krožkih je bilo med člani kolektiva vedno večje zanimanje tako, da so se naše vrste iz leta v leto povečevale. Dejavnost se je hitro širila, zato smo kasneje ustanovili radio krožek, planinsko sekcijo in modelarski krožek. Nabavili smo veliko opreme za različne dejavnosti, predvsem foto aparate za posajo in v tistem času, ko so bili zasebni avtomobili še redkost, sta bila za člane na posajo tudi dva osebna vozila, na katerih so si izučeni vozniki izpopolnjevali vozniško spetnost. Zanimivo, da ni bilo nobene nesreče, kar potrjuje dobro šolanje voznikov in resnost pri uporabi družbenih vozil.

Društvo še naprej skrbi za strokovno usposabljanje članov, zato so večkrat organizirana strokovna predavanja ali se jih udeležujejo člani tudi pri drugih društvištvih LT izven Klime. Organizirani so strokovni ogledi sejmov, razstav ali ogledi sorodnih delovnih organizacij. Vsakoletno organiziramo izlete po domo-

vinu z ogledi kulturnih znamenitosti, pred leti veliko doživetje in obenem spoznavanje kulture izven naših meja.

Društvo skrbi tudi za rekreacijo članov društva in seveda obenem tudi delavcev DO. Ze leta 1970 smo s sredstvi Ljudske tehnike kupili počitniško hišo na Pohorju, ki vseskozi privablja obiskovalce. Prav Društvo ljudske tehnike je v Klimi začelo organizirati počitnikovanje delavcev. Za letni oddih na morju so bile kupljene počitniške prikolice ter dve garsonjeri v Poreču, tudi iz sredstev Ljudske tehnike. Kasneje ko je prišel tudi sindikat organizirano pristopati k počitniški dejavnosti, se je Društvo ljudske tehnike odločilo, ker je le ta dejavnost bolj usmerjena k sindikatu, da je vse počitniške kapacitete na morju dalo v upravljanje sindikatu.

Program dela društva je tudi v bodoče zelo ambiciozno zastavljen, predvsem na področju tehničnega izpopolnjevanja, ter organiziranja nadaljnjega sodelovanja z delovno organizacijo Klima in družbenopolitičnimi organizacijami ter celjsko Zvezo organizacij za tehnično kulturo.

MIRKO PERKLIČ

Posnetek iz Kliminega arhiva: Aksialni ventilator, narejen še na stari lokaciji v Celju.

Trindvajset Klimatovih in dva Tenova delavca so dan republike proslavljali zares delovno

Zaradi nujnega dela so pustili svoje načrte

V prostih dneh za letošnji Dan republike je 23 Klimatovih proizvodnih delavcev in dva delavca ličarja iz Tena Energetika prostovoljno delalo v proizvodnji, ker je morala delovna organizacija pravočasno izpolniti še zadnje izvozne naloge za Irak.

Klimatove delavce so o nujnosti dela med prazniki seznanili na operativnih sestankih 27. novembra. Čeprav so delavci že imeli načrte, kako bodo preživeli štiri proste dneve, so se prostovoljno prijavili za to nujno delo, za katerega je bil tik pred prazniki določen zelo kratek rok. Delali so 28. novembra popoldne od pol štiri do desetih zvečer, 29. novembra (na praznik republike) dopoldne od šestih zjutraj do štirih popoldne ter 1. decembra od šestih zjutraj do šestih zvečer in tako pravočasno opravili predvideno izvozno nalogo.

Kaj? Opravili so montažo in ličenje 50 zračnih filtrov različnih velikosti. To delo pomeni za Impejev napot na svetovnem tržišču dodatne reference, kar je posebno pomembno za sedanjo gospodarsko situacijo, saj vemo, da je izvoz ekonomska nuja.

Delavci Klimata niso take pripravljenosti za prostovoljno delo pokazali prvič. Letos so prostovoljno delali že večkrat in sicer za realizacijo izvoznih nalog za izvoz v Sovjetsko zvezo in za izvoz v Nemško demokratično republiko.

V Klimatu so povedali, da so pohvale vredni vsi Klimatovi delavci, ki so med prazniki prostovoljno delali, čeprav ne moremo v tem članku vseh predstaviti, enako sta pohvale vredna ličarja iz Tena Energetika, tovarniša Babič in Požar. Posebno pa je Klimat hvaležen Tenu Energetiki,

ki je dal za delo med omenjenimi prazniki na razpolago lakirno linijo, na kateri so delali Klimatovi ličarji. Pogovarjala sem se z dvema Klimatovima prostovoljcem, ki sta delala med prazniki 29. novembra, Dušanom Rakičem in Ivanom Miheličem.

Dušan Rakič, ki je skupinovodja v oddelku polizdelkov v Klimatu, kjer je zaposlen že 13 let, je povedal:

»Imel sem načrte, da bom med prazniki Dneva republike odšel z družino na deželo, vendar ko so se pokazale potrebe v teh dneh, sem svoje načrte opustil in se odločil za prostovoljno delo v Klimatu. O tem, da bo potrebno opraviti nujno delo za izvoz v Irak, nas je seznanil na operativnem sestanku 27. novembra tehnični direktor Jože Javornik. Ker sem že navajen, da je treba včasih svoje osebne interese podrediti interesom širše družbene skupnosti, predvsem pa delovne organizacije, mi ni bilo težko delati v omenjenih dneh.«

Za organizacijo dela med prazniki je bil zadolžen delovodja Ivan Celija, ki je organizacijsko delo zelo uspešno opravil.

Zelo sem bil vesel, ko sta nas v soboto 1. decembra obiskala pri delu tehnični direktor iz Klimata Jože Javornik in celovodja iz Tena Energetike, tovarniša Babič in Požar.

vornik in celo generalni direktor sozda IMP Franc Kumše.

Za to delo je bilo potrebno nekaj več natančnosti in pozornosti, saj so pri izvoznih delih posebne zahteve, ki jih postavijo tuji kupci.

Ivan Mihelič, skupinovodja v skupini vzdrževanja v Klimatu (tu je zaposlen 12 let):

»Prostovoljnega dela sem vajen, saj sedaj nisem prvič delal med prazniki. Vzdrževalci moramo delati, kadarkoli se kaj pokvari. Naše delo je tako, da delamo predvsem tedaj, kadar proizvodnja ni ovirana oziroma, da je čimmanj ovirana in ko je naše delo neizbežno. To so večja popravila tekočega vzdrževanja — običajno remonta dela v popoldanskem času ali ob prostih dneh.

Za delo med prazniki dneva republike sem se prostovoljno prijavil delovodji Ivanu Celiji, da sem pripravljen delati na montaži in sestavi filtrov, ki so bili namenjeni za izvoz v Irak. O tem delu sem bil seznanjen na operativnem sestanku 27. novembra.

Za praznike sem imel tedaj že svoje privatne načrte. Nameraval sem urejati notranjost hiše. To delo sem prekinil za nekaj dni in se med prazniki pridružil sodelavcem prostovoljcem v Klimatovi proizvodnji. Delal sem v soboto 1. decembra, ko so bile največje potrebe pri delu na montaži filtrov.

MARIJA PRIMC

Z Ikove proslave dneva republike. (Foto: Lojze Javornik)

V delovni organizaciji Izop so v petek, 7. decembra počastili jubilate z 10, 20 in 30 leti delovne dobe v IMP. Slovesnost je začela predsednica Izopovega delavskega sveta Anča Debeljak, ki je pozdravila vse goste, še posebej slavljence. Glavni direktor te delovne organizacije Janez Miklavc je nato v svojem govoru jubilatam reklet, da so lahko ponosni, ker so prispevali svoj delež k izgradnji IMP. Obenem pa jih to obvezuje, da bodo s svojim delom še naprej zgled mladim. Posebej je opozoril, da so za uspešen razvoj nujni tudi dobri medsebojni odnosi in tovariško vzdušje. Na koncu pa je spomnil, da se znanost, tehnika in organizacija stalno razvijata, zato mi ne smemo stopicljati na istem mestu, pač pa moramo slediti novim dognanjam in biti nenehno ustvarjalni.

Delovna organizacija Emond je 7. decembra v prostorih hotela Union podelila priznanja 137 jubilatam, ki so letos izpolnili 30, 20 in 10-letno neprekinjeno zaposlitev v IMP. Pozdravni govor za jubilate je imel glavni direktor Emonda Borut Gržinič, v katerem se je jubilatam zahvalil za dolgoletno predano delo in jim čestital k delovnemu jubileju. Moški pevski zbor je na tej slovesnosti zadel nekaj pesmi. Priznanja jubilatam pa so podelili predsednik Konference sindikata Dušan Mestinsk, predsednik delavskega sveta DO Emond Janez Novak in Borut Gržinič. Po slovesni večerji pa so jublati veselo zaplesali ob zvokih ansambla Jevšek.

M.P.

Ob dnevu republike so v Iraku odigrali finalno tekmo jesenskega turnirja

Prvak ekipa Abu Graiba

Tudi naši delavci v Iraku so proslavili dan republike. Na predvečer 29. novembra je bila osrednja proslava na Abu Graibu, ko so tudi odigrali finalno tekmo jesenskega nogometnega turnirja.

Daleč je Jugoslavija, daleč so naše družine, otroci, prijatelji. Dnevi minevajo v enakem ritmu, zjutraj služba, kosilo, pavza, popoldan zopet delo, zvečer posedimo s prijatelji in prijateljicami, ob koncu pa pogovor zopet nanese na naslednji dan, ki je podoben kot je današnji. Zakaj si življenja v Iraku na vseh naših projektih ne bi popestrili, da bodo tedni minevali hitreje, da se bomo med seboj bolj spoznali in se zabavali? Ideja je dobra, vsi smo navdušeni, toda kaj storiti. Organizirajmo jesensko nogometno ligo IMP DE Irak.

Nepogrešljiva organizacija sindikata je prevzela organizacijsko delo. Dogovorili smo se, da bo tekmovalo šest ekip in sicer: P-202/D, P-195, P-196, KOL-7, A/G in ekipa Buildinga. Monterji na vseh projektih so se radi odzvali vabilu, da se sestanemo in določimo pravila jesenske nogometne lige IMP DE Irak. Igrali bomo vsak torek zvečer ob 20. uri, tako da bomo lahko zaključili z delom in se odpeljali na projekt, kjer bo tekmovalje. Da bo tekmovalje bolj zanimivo, bomo vsak torek igrali na drugem projektu in bodo igralci domače ekipe imeli možnost, da se poleg dobre igre izkažejo tudi kot dobri organizatorji in gostitelji.

Zanimanje monterjev za tekmovalje je veliko, vsi sprašujejo kdaj bomo pričeli in kako bomo tekmovali. Toda kako se bodo ekipe med seboj razlikovale? Nimamo ustreznih majic, nimamo telovadnih hlačk. Tudi ta problem smo hitro rešili. Poslovni odbor za izvajanje investicijskih del v tuji ni odobril nakup majic in telovadnih hlačk, tako, da ima vsaka ekipa dres svoje barve in se razlikuje od drugih ekip. Sašo Vidic je bil tako pripravljen, da je pohitel v trgovino Slovenija športa v Ljubljani, kupil športno opremo, jo zapakiral v dva velika kartona, ter oba kartona predal Vlastimirju Bohu, ki ju je pripeljal do Bagdada.

Za ekipe in tekmovalce je tekmovalje izredno privlačno. Najboljše ekipe bodo prejele pokale in diplome, nagradili bomo ekipo, ki bo pokazala najbolj fair igro, kakor tudi ekipo, ki bo igrala najbolj borbena igro. Izredna zanimivost jesenske nogometne lige IMP DE Irak je nagrada za najboljšega strelca. Sindikalni organizaciji IMP in Inex Adria Aviopromet sta se dogovorili, da podelita najboljšemu strelcu, ki bo v vseh tekmah nogometne lige dosegel največ zadetkov, skupno nagrado. IMP prispeva avionsko vozovnico na relaciji Bagdad — Larnaca (Ciper), Inex Adria Aviopromet pa brezplačno tridnevno bivanje v hotelu KITON v Larnaci, ter brezplačno avionsko vozovnico na relaciji Larnaca — Ljubljana.

Abu Graib je bil gostitelj prvega kola jesenske nogometne lige IMP DE Irak.

Veliko presenečenje so pripravili igralci P-202/D, ki so z visokim rezultatom 16:0 premagali ekipo KOL-7. Posebna zanimivost je ekipa Buildinga. Res da smo nekoliko starejši kot igralci ostalih ekip, res nimamo toliko kondicije in nogometnega znanja kot ostale ekipe, toda te pomanjkljivosti se dajo nadomestiti z dobro taktiko. Pod vodstvom selektorja ekipe Buildinga Vladimirja Kureta in njegovega pomočnika Maksa Jovana je ekipa prikazala taktično zelo uspešno in posrečeno igro, zato pomeni rezultat 4:0 za ekipo P-195 velik uspeh taktike in igre ekipe Buildinga, saj je ekipa P-195 ena najmočnejših ekip v jesenski nogometni ligi IMP DE Irak.

Lepe tekme prvega kola so še dodatno spodbudile zanimanje igralcev za borbena igro ter gledalcev za spodbujanje svojih ekip. Zato je drugo kolo jesenske nogometne lige IMP DE Irak, ki je bilo odigrano naslednji torek na KOL-7, pomenilo prvi preobrat v tem prvenstvu. Ob izvrstni organizaciji tekmovalja, ter ob bučnem navijanju gledalci in gledalce, ki se v vedno večjem številu udeležujejo tekmovalja in spodbujajo svoje ekipe, predstavlja največje presenečenje ekipa Buildinga, ki z neprobno igro v obrambi in sicer redkimi napadi premaga ekipo P-196 z rezultatom 1:0. Tehnično dovršeno in napadalno igro igrajo igralci P-202/D, prav tako pa igralci P-195 ne zaostajajo v tehniki, taktiki in borbenosti, tako da med številnimi gledalci že slišimo glasove, da se bosta v finalu pomerili ti dve ekipi. Pozornost vzbujajo tudi igralci ekipe Abu Graib, ki bi sicer lahko igrali bolje, vendar čutimo, da ekipi manjka homogenost.

Da so predvidevanja številnih gledalcev in gledalcev ter strokovnjakov za nogomet glede moči ekip pravilna, je pokazalo tretje kolo tekmovalja, ki smo ga odigrali na P-195. Kljub vidni vlogi playmakerja ekipe P-196 Vladimirja Klobučarja, ki si je vztrajno prizadeval, da bi svojo ekipo popeljal k zmagi, je slavila ekipa P-195. Odobravanje gledalcev in gledalcev je zopet požela ekipa Buildinga, ki se je krčevito upirala hitrim in pogostim napadom do tedaj eni najuspešnejših ekip P-202/D, rezultat 3:2 za P-202/D, je pomenil mali handicap za P-202/D.

Četrto kolo smo odigrali na P-202/D, peto kolo pa zopet na P-195.

Kljub zagrizeni borbi igralcev ekipe P-196 ki so kljub manjšim poškodbam in odrgninam vseh 40 minut tekme odigrali v silovitem tempu, kljub mnogim nevarnim napadom na nasprotnikov gol, se žal niso uvrstili v polfinale in finale. Ostro borbo za vstop v finale so prikazali igralci ekipe Buildinga. Kljub prefinjeni taktiki, ki jo je začrtal selektor Vladimir Kuret in kljub silovitim napadom glavnega napadalca Pavla Vičiča je moral vratar Pavel Šanpere enkrat več seči po žogo v

svojo mrežo.

Slavnostno razpoloženje je nekoliko pokvaril hladen veter, ki je iz puščave zavel preko Abu Graiba, kjer smo v torek 20. 11. 1984 odigrali polfinale jesenske nogometne lige IMP DE Irak. Privlačnost tekmovalja se bliža vrhuncu saj bodo nadaljne tekme odločale o prvih treh nagradah.

Toda igralci ekipe Abu Graiba so kljub temu pripravili presenečenje in v polfinalni tekmi presenetljivo z visokim rezultatom premagali ekipo P-202/D, ki je do tedaj veljala za favorita. V drugi tekmi P-195 ni dovolil presenečenja.

Praznovanje 29. novembra — Dneva republike je v Iraku vsako leto še posebej slavnostno. Poleg proslave na P-202/D smo za dan republike pripravili prireditev tudi na Abu Graibu. 28. 11. 1984 smo se delavci bagdaskih projektov in Buildinga v popoldanskih urah zbrali v naši hali za družabna srečanja na Abu Graibu, kjer smo ob prijetnem programu naših delavcev, ter otrok staršev IMP, ki delajo v Iraku, pričeli s proslavo v počastitev dneva republike. Slavnostno smo stoji poslušali jugoslovansko himno, ki so jo zapeli otroci ob spremljavi Jožeta Zvera, Franca Šalamona in Darka Lešnjeka. Hitro nam je minila ura prijetnega programa.

Številne prisotne delce IMP, kakor tudi predstavnik Ljubljanske banke Nebojša Delebdica in uslužbenca Ambasade SFRJ Jovana Jankovića, ki sta slovesnosti prisostvovala kot gostja, je presenetil pogled na slavnostno okrašeno igrišče. Danes, na predvečer dneva republike, bomo odigrali težko pričakovano finalno tekmo jesenske nogometne lige IMP DE Irak.

Igralci ekip P-202/D in KOL-7, ki se bosta borili za tretje in četrto mesto, so si dobrodušni ogledali mišice.

Kmalu po začetku tekme so igralci P-202/D povedli z 1:0. Po prvem zadetku nihče ni slutil, da bo ob koncu prvega polčasa tekmovalja 8:0. Prepričani smo bili, da igralci KOL-7 v drugem polčasu načrtujejo drugačno taktiko, da bi dosegli nekaj zadetkov in morda celo izenačili. Toda žal smo se motili. Dobro razpoloženi igralci P-202/D so kljub izrednemu odporu KOL-7 dosegali gol za golom, tako je bil rezultat, ko je sodnik odpiskal konec tekme, 14:0 za ekipo P-202/D. S tako visokim rezultatom so si igralci P-202/D zagotovili tretje, igralci KOL-7 pa četrto mesto v jesenski nogometni ligi IMP DE Irak.

Da je za finalno tekmo izredno zanimanje smo ugotovili ob prihodu vodstva Industrogradnje in SDRP iz P-195. Izvedeli so, da delavci IMP iz P-195 igrajo finalno tekmo v jesenski nogometni ligi IMP DE Irak z vedno močnejšo in vedno skladnejšo ekipo Abu Graib in se odločili, da bodo s svojim navijanjem poskušali prispevati k zmagi svoje ekipe.

Finalna tekma se je začela v silovitem tempu. Videli smo športno, borbena, tehnično dovršeno, toda ne preostro igro. Ekipi sta bili izenačeni, zato do polovice prvega polčasa nismo videli zadetka. Morda je kanček športne sreče pripomogel ekipi Abu Graib, da je v finalni tekmi povedla in s tem dobila psihološko prednost pred ekipo P-195. Kljub temu ekipa P-195 ni popustila, igralci so se srčno borili, toda sreča tokrat ni bila na strani ekipe P-195. Kljub ostrim napadom je predstavljala obramba Abu Graiba neresljivo uganke za igralce ekipe P-195. Razigrana ekipa Abu Graiba, ki je vrhunsko formo dosegla prav na tem tekmovalju, je dosegla tudi drugi zadetek. Igralci P-195 so si krčevito prizadevali, da bi rezultat znižali, če že ne izenačili in s tem dosegli, da bi ekipi igrali dva podaljška po pet minut. Deloma so uspeli. Znižali so na 2:1, toda ura jih je prehitela. Sodnik je odpiskal konec finalne tekme v kateri je Abu Graib kot zmagovalac jesenske nogometne lige IMP DE Irak premagal P-195 z rezultatom 2:1.

Dela na projektih v Iraku so v zaključni fazi. S pospešenim tempom moramo ob koncu decembra dokončati dela na P-202/D in P-195. V predvidenem roku, smo 4. decembra zaključili dela na P-201 aneks 5, P-196 pa bomo končali do konca februarja 1985. Vsi ti kratki roki za dokončanje del terjajo od vseh delavcev IMP v Iraku veliko naporov, delo tudi ob petkih, ki je sicer edini prosti dan v tednu, v kolikor je potrebno pa tudi delo ponoči. Da bi si popestrili življenje in lažje končali delo v predvidenih rokih smo organizirali jesensko nogometno ligo IMP DE Irak.

Videli smo športne boje na tekmovaljih, kjer je imela največ uspeha ekipa Abu Graiba, ki je zasedla prvo mesto. Druga je bila ekipa P-195, in tretja ekipa P-202/D, KOL-7 se je uvrstila na četrto mesto, ekipa Buildinga na peto, P-196 na šesto mesto. Za nagrado so prve štiri ekipe dobile pokale, pokal za fair play je dobila ekipa Buildinga, pokal za najbolj borbena igro pa ekipa P-196.

Brezplačna avionska vozovnica do Cipra in Ljubljane ter tridnevno bivanje na Cipru je kot nagrada za najboljšega strelca predstavljala še posebno zanimivost. Igralec P-202/D Martin Kroljič ni dovolil presenečenja: s 17 zadetki si je kot najboljši strelce priboril to zanimivo nagrado.

Dela na večjih projektih se zaključujejo, po novem letu se bo več kot polovica monterjev vrnila v Jugoslavijo. Ob koncu jesenske nogometne lige IMP DE Irak smo se dogovorili: Če bo v letu 1985 v Iraku dovolj ljubiteljev nogometa bomo organizirali pomladansko ligo IMP DE Irak.

MARKO SMOLEJ

Proslava dneva republike

V soboto, 24. novembra po delu so se delavci tozdv Trata — Avtomatika, Trata Črpalke in Irak ter delovne skupnosti lko zbrali v Iliriji, da bi skupaj proslavili dan republike. Pred tem pa so imeli v vseh treh tozdvih delovni skupnosti letne sindikalne sestanke. Reči moramo tudi, da je bila udeležba zelo lepa, saj je bil prostor, v katerem je bila proslava, kar pretesen za vse zbrane Ikove delavce.

Navzoče je najprej pozdravil predsednik Ikove sindikalne konference Rajko Primc, nato pa jim je spregovoril glavni direktor te delovne organizacije Rudi Bukovac. Najprej je povedal, kako vesel je, da so se člani kolektiva na proslavi zbrali v tako lepem številu, ker take prireditve ljudi združujejo tudi za izvajanje delovnih nalog in stabilizacijskih ciljev.

Na kratko je poudaril pomen 29. novembra v zgodovini jugoslovanskih narodov in narodnosti, saj je bil to mejnik v borbi za svobodo in enakopravnost. Za ta dan so padle ogromne žrtve, je rekel Bukovac, zato smo našim prednikom neizgovorno hvaležni, da so nam izbojevali svobodo. Naša naloga pa je negovati in razvijati pridobitve revolucije.

Delovna organizacija lko kot celota uresničuje načrtane planske cilje kljub težavam, ki so prisotne, je nadaljeval Rudi Bukovac. V borbo za uresničevanje stabilizacijskih ciljev pa se je vmešala skupina, ki vnaša nemir v kolektiv. Rudi Bukovac je opozoril, da je anonimno obtoževanje nesamoupravna metoda, ki jo je treba odločno obsoditi. Omenil je tudi, da vsakdo lahko pride med nas na seje samoupravnih organov in zbor delavcev in v javnem dialogu pove svoje mnenje.

Na koncu je glavni direktor lka čestital vsem delavcem, ki so v IMP zaposleni 10, 20 in 30 let. Menil je, da lahko s ponosom zrejo na dosežke svojih tozdv, delovne skupnosti in delovne organizacije kot celote. Skupaj s predsednikom sindikalne konference je jubilatam nato podelil plakete in oba sta se vsakemu še posebej zahvalila za trud.

Proslava je imela tudi lep kulturni program, v katerem je nastopil ženski pevski zbor IMP pod vodstvom Mire Cimperca, še posebej prisrčna pa sta bila mlada recitatorja z Osnovne šole Franc Rozman-Stane: Anja Stroj in iz 6. in Bojan Vinter iz 5. a razreda. Recitatorja je za nastop pripravila mentorica Breda Prelec.

Med nas je prišla prva generacija diplomantov četrte stopnje usmerjenega izobraževanja

Usmerjena šola daje premalo praktičnega znanja

V julijski številki Glasnika smo pisali o pripravniških programih in o pripravah v tozidih na pripravništvo in usposabljanje, v septembrski številki pa je bil objavljen članek o predavanju, na katerem so se pripravniki seznanili s samoupravnim in poslovno organizirano tozdo, ozdov in sozda IMP — to je z gradivom za splošni del svojega usposabljanja, za decembrsko številko Glasnika, pa smo pripravili pogovore s pripravniki, ki se že par mesecev usposabljujejo v naših tozidih in z njihovimi mentorji. Pa pogledajmo, kaj so nam povedali:

Stanko Koležnik, koordinator mentorjev pripravnikov iz tozda Montaža Maribor: »Montaža Maribor je predvidela šestmesečno pripravništvo za diplomante usmerjenega izobraževanja, ki so končali tretjo in četrto stopnjo šolanja in njihovim današnjim delom. Zato menim, da pripravništvo resno jemljejo. Računamo, da bomo za njih v tozdu našli delo. Seveda pa je vse odvisno od pripravnikov, kako se bodo do konca pripravništva izkazali. Menim, da bi bilo prav, da bi šola tudi po diplomi v pripravništvo sodelovala s tozdi, kjer se usposabljujejo njihovi nekdanji učenci, vsaj s strokovnimi nasveti. Zelo narobe se mi pa zdi to, da je Posebna izobraževalna skupnost

bolje usposobili za svoj poklic. Velika razlika pri njih je od tedaj, ko so prišli v tozdo na prakso v času šolanja in njihovim današnjim delom. Zato menim, da pripravništvo resno jemljejo. Računamo, da bomo za njih v tozdu našli delo. Seveda pa je vse odvisno od pripravnikov, kako se bodo do konca pripravništva izkazali. Menim, da bi bilo prav, da bi šola tudi po diplomi v pripravništvo sodelovala s tozdi, kjer se usposabljujejo njihovi nekdanji učenci, vsaj s strokovnimi nasveti. Zelo narobe se mi pa zdi to, da je Posebna izobraževalna skupnost

bolje usposobili za svoj poklic. Velika razlika pri njih je od tedaj, ko so prišli v tozdo na prakso v času šolanja in njihovim današnjim delom. Zato menim, da pripravništvo resno jemljejo. Računamo, da bomo za njih v tozdu našli delo. Seveda pa je vse odvisno od pripravnikov, kako se bodo do konca pripravništva izkazali. Menim, da bi bilo prav, da bi šola tudi po diplomi v pripravništvo sodelovala s tozdi, kjer se usposabljujejo njihovi nekdanji učenci, vsaj s strokovnimi nasveti. Zelo narobe se mi pa zdi to, da je Posebna izobraževalna skupnost

radiatorjem. Doslej sem delal priprave varov — to so rentgenski zvari za toplovodno ogrevanje, montaža konzol, elektrovarjenje raznih konzol. To zdaj znam delati. Ni mi težko kaj narediti. Delati sem vaju od doma, ko sem delal na kmetiji. Če je človek vajen delati in če ima voljo mu nobeno delo ni težko. Pred vstopom v šolo usmerjenega izobraževanja se nisem imel polne predstave o sedanjem delu. Nekoliko sem tako delo spoznal pri gradnji osnovne šole, kjer sem si iz zanimanja ogledoval instalacije, kotlarno in drugo. To delo me veseli. Seveda pa se bom moral še nekaj časa izpopolnjevati, da bom lahko strokovnjak na svojem področju. Šola mi ni dala nič praktičnega znanja. Tega sem si pridobil sedaj v pripravništvo. V treh letih šolanja smo v šoli imeli praktični pouk, ki se ni nanašal na moj poklic in tisto znanje sedaj ne pride v poštev. Ko

predmetov je za učence usmerjenega izobraževanja pretežko. Večji del učnega kdra ni pedagoško andragoško izobražen, saj na srednjih (prej poklicnih šolah) učijo inženirji kemije, strojništva, metalurški inženirji itd. Šolski programi so preveč splošni in niso približni potrebam združenega dela. Zavod za šolstvo je predpisal program, ki naj ga uresničujejo v šolah za usposabljanje nekaterih poklicev. Niso pa zagotovili osnovne za tako usposabljanje. Šolske delavnice so zgolj ključavničarske, strgarske, kovaške, kjer se učenci učijo vse drugo samo ne tisto, kar bi študenti potrebovali v svojem poklicu.

Nivo splošnega znanja se manjša, ker večina učencev, ki so bili prvotno usmerjeni v tretjo ali četrto stopnjo, ne morejo uspešno slediti učnemu programu. Da bi se šola izognila poraznemu uspehu, znižuje kriterije ocenjevanja in učencem, ki bi bili sposobni slediti programu oza potrebno znanje.

V tozdu imamo dva programa — enega za proizvodno delo, enega pa za pripravništvo. Programa sta bila narejena v tozdu s pomočjo strokovnih delavcev in Zavoda za šolstvo. Program proizvodnega dela in program pripravništva je tozdu poslal v vednost Posebni izobraževalni skupnosti za kovinarstvo ter splošnemu združenju kovinarjev pri Gospodarski zbornici. S tem smo dobili tudi soglasje za izvajanje izobraževanja po naših programih.

Tozdu je izobrazil 18 monterjev za usposabljanje pripravnikov. Monterji so si pridobili ustrezno izobrazbo, da lahko usposabljujejo pripravnike do strokovnega izpita.

Delo mentorjev ni lahko, saj so ti poleg mentorstva obremenjeni še z delovnimi nalogami v proizvodnem procesu. Izpit, ki so si ga pridobili za opravljanje mentorstva, je le osnova. Marsikdo misli, da je na ta način postal že »popoln učitelj«, pa ni res.

V okviru Izobraževalnega centra bi morali najti obliko rednega izpopolnjevanja mentorjev in dopolnjevanja njihovega znanja.

V tozdu Klima montaža imamo sedaj 18 pripravnikov 4. stopnje usmerjenega izobraževanja. Z usposabljanjem naj bi pripravniki pridobili strokovno izobrazbo funkcionalno dopolnili v praksi. Pripravnik si bo s praktičnim delom pridobil izkušnje, ki jih bo potreboval za samostojno delo v poklicu.

Matija Plut, mentor pripravnikov v proizvodnji tozda Klima montaža: »Proizvodnja tozda Klima montaža je razdeljena po delih delovnega

procesa v skupine: ključavničarska skupina, skupina za krojenje, skupina za zabijanje kanalov in oblikovanih kosov ter montaža hitromontažnih prirobnic ter skupina za izdelavo kanalov, oblikovanih kosov in cevi iz PVC materialov. V vsaki skupini so mentorji, ki imajo po enega ali 2 pripravnika.

Pripravniki prehajajo iz ene skupine v drugo zato, da se naučijo opravljati vsa dela v proizvodnem procesu. V času pripravništva so si gotovo pridobili nekaj znanja, saj je bilo njihovo znanje ob prihodu na usposabljanje na nekaterih področjih precej šibko zlasti pri bolj zahtevnih delih (krojenje), medtem ko so pri nekaterih delih pokazali nekaj znanja, ki so si ga pridobili pri praktičnem pouku in na proizvodni praksi (brušenje, piljenje, pravilna uporaba orodja in zaščitnih sredstev itd.).

Toda čeprav so si doslej že pridobili nekaj znanja, vseeno ne bodo mogli v šestmesečnem pripravništvu pridobiti vsega praktičnega znanja. Od njih samih bo odvisno, kako se bodo vključili v delo po opravljenem pripravniškem izpitu.

Josip Horvatič, mentor pripravnikov v Klima montaži:

»Pripravniki se nekateri bolj, drugi pa manj uspešno uvajajo v praktično delo. Precej znanja so že pridobili pri krojenju in sestavljanju oblikovnih kosov. Manjka jim še samostojnost pri nekaterih bolj zahtevnih oblikovnih kosih (krojenje). Razlika je med praktičnim delom pripravnikov in delom nekdanjih učencev v gospodarstvu. Odnosi med mentorjem in pripravniki so tovariški.

Slaven Antunović, pripravnik 4. stopnje usmerjenega izobraževanja za smer monter in upravljaec energetskih naprav v proizvodnji Klima montaže:

»Preden sem prišel v pripravništvo sem že znal praktično kaj narediti pri manj zahtevnih delih (sestavljanje oblikovnih kosov, kanalov, montaža prirobnic, brušenje, barvanje, zaščita proti koroziji itd.), kar sem se naučil v času šolanja na proizvodni praksi v delavnici Klima montaža in na gradbišču. V šoli sem pri praktičnem pouku dobil osnovne navade — natančnost, izdelave (žaganje, piljenje, delo na stružnici, varjenje, spajkanje, lotanje itd.). Tisto kar so nas učili učitelji v šoli, je osnova sedanjega dela v proizvodnji, kjer so bolj zahtevne naloge. V šoli smo imeli precej strojev in orodij za obdelavo kovin.

Odnos med učiteljem in učencem ter pripravnikom in mentorjem ne

more biti enak, kajti učitelj je imel učencev in se ni mogel tako posvetiti učencem kot mentor, ki ima sam enega ali dva pripravnika.

Ker smo imeli v šoli bolj kompleksne stroje, kot jih ima tozda Klima montaža, mi sedaj ni težko delati teh strojih. Naučil sem se že več kot polovico tistega dela, ki se opravlja v delavnici tozda. Mislim, da se bom do konca pripravništva naučil še vse tisto, kar je potrebno, da bom lahko uspešno opravil preizkus znanja, potem samostojno opravljal delo v poklicu.

Milan Mavec, pripravnik 4. stopnje usmerjenega izobraževanja za smer monter in upravljaec energetskih naprav:

»Preden sem šel v šolo usmerjenega izobraževanja, sem svoj poklic za katerega sem se odločil, bolj malo poznal. Zanj sem se odločil na osnovi razpisa za kovinarsko smer in pogledu proizvodnje tozda Klima montaža. Mislim, da človek lahko opravlja ta poklic, če ga veseli delo. Razlike med praktičnim delom v šoli in proizvodni praksi in pripravništvu ni veliko. V šoli smo spoznali orodja in kako se jih uporablja. Pri izdelovanju nekaterih izdelkov smo pridobili natančnost in se naučili postopov obdelave različnih materialov.

V odnosih med učiteljem in učencem ter med mentorjem in pripravnikom je razlika v tem, da je odnos med mentorjem in menoj bolj sproščen kot prej med učiteljem in menoj. Kajti mentorja lahko več vprašamo, več mi razložijo, pokaže in mi odpravi napake pri delu. Upam, da bom do konca pripravništva dovolj znan, da bom lahko po uspešno opravljenem pripravniškem izpitu samostojno opravljal dela in naloge v svojem poklicu.

Zdenko Mandič, pripravnik 4. stopnje usmerjenega izobraževanja za smer monter in upravljaec energetskih naprav:

»Ko sem začel pripravništvo, sem znal delati manj zahtevne oblikovne kose, zdaj pa že znam nekaj zahtevnejših. Preden pa bom lahko samostojno opravljal svoj poklic, pa se bom moral še precej naučiti. Monterji so različni: eni ti pokažejo vse do konca, preden narediš oblikovni kos, eni ti rečejo, da imaš katalog pred narediš sam. Če narediš napako, se pravi jeziro nate. Vseeno pa je razlika med učiteljem praktičnega pouka in mentorjem. Učitelj je narisal na tabli skico izdelka, učenec pa je moral izdelek napraviti sam. Mentor pa pravi en oblikovni kos, da jaz vidim, kako je napravil, potem pa poizkusiš sam jaz narediti izdelek tako, kot ga je naredil on.

MARIJA PRIMOŽIČ

Izjave o pripravništvu so dali mentorji in pripravniki: Stanko Koležnik, koordinator mentorjev (Montaža Maribor), Franc Ekart, pripravnik (Montaža Maribor), Mirko Lešnik, pripravnik (Montaža Maribor), Ivan Koren, pripravnik (Montaža Maribor) Adi Lešnik, mentor (Montaža Maribor), Matija Plut, mentor (Klima montaža), Josip Horvatič, mentor (Klima montaža), Slaven Antunović, pripravnik (Klima montaža), Milan Mavec, pripravnik (Klima montaža), Zdenko Mandič, pripravnik (Klima montaža).

pravnik s skrajšanim programom usmerjenega izobraževanja je začel pripravništvo 1. junija, medtem ko so se drugi začeli usposabljevati v predvidenem roku, eden pa je začel svoje pripravništvo zaradi zdrav. pregledov 15. septembra.

V Montaži je 13 pripravnikov, od teh 12 s 4. stopnjo, eden pa s tretjo. V tozdu so sprejeli tudi 2 pripravnika iz EKO Ptuj. Vsi pripravniki so sedaj na gradbiščih, kjer bodo opravili del svojega šestmesečnega usposabljanja, v drugem delu pa se bodo usposabljali v proizvodni delavnici, kjer se bodo seznanili s pripravo dela.

S kakšnim praktičnim znanjem so pripravniki prišli na usposabljanje?

»V treh letih šolanja so dobili le malo praktičnega znanja, saj sedanje šolstvo predvideva v treh šolskih letih samo 650 ur praktičnega dela v tozdu, kar je mnogo premalo. Šolstvo hoče, da bi bil diplomant sposoben opravljati več poklicev, vendar pa je današnja tehnika preobširna, da bi lahko diplomant, ob začetku zaposlitve vse obvladal. Zato se pri diplomantih v začetku pripravništva srečujemo z velikimi problemi, kajti predvidenih 70 odstotkov praktičnega znanja še zdaleč nimajo. Praktično delati so se začeli učiti šele v pripravništvu. Zakon o usmerjenem izobraževanju za diplomante srednje smeri izobraževanje 6 mesečno pripravništvo, vendar se v tako kratkem času pripravniki ne bodo toliko usposobili za praktično delo, da bi tako opravljali delo, kot to terjata današnje gospodarstvo.

Montažni pripravniki kažejo veliko zanimanja in volje, da bi se čim

Slovenije zahtevala, naj do začetka pripravništva v tozidih izdelamo programe praktičnega usposabljanja pripravnikov. Programe smo izdelali v določenem roku, vendar pa jih omenjena skupnost še vedno ni potrdila.

Kdo pri tem ravna neodgovorno, da delamo s pripravniki brez potrebne programa. Pri tem pa bo prva generacija pripravnikov tako ali drugače zaključila svoje pripravništvo. Iz tega se vidi, da so tisti, ki so bili najbolj zagnani okoli pripravništva, nekje zaspali.

Adi Lešnik, vodilni monter iz tozda Montaža Maribor:

»Ko so prišli pripravniki na gradbišče, je bilo praktično delo zanje povsem nekaj novega. V delo smo jih uvedli tako, da smo dali vsakega pripravnika k enemu kvalificiranemu monterju, ki ima že precej prakse. Pripravniki morajo delati po nalogu mojstra — kvalificiranega monterja. Poleg tega pa morajo začeti tudi samostojno delo na osnovi tega, ko vidijo, kako opravljajo enako delo monterji. Vsi so dovolj vestni, dovolj sposobni in disciplinirani pri delu. V teh par pripravniških mesecih so precej napredovali v praktičnem znanju, in če se bodo tako zanimali za poklice, kot doslej, bodo v njem uspehi.

Franc Ekart, pripravnik za smer centralna kurjava:

»Nekaj sem se že usposobil v času, ko sem pripravnik, nekaj pa menim, da se še bom. Glavno šele pride. Predvsem me čaka montaža gretja z

pridež v pripravništvo, moraš torej rekočo začeti od začetka.

»Moje delo v pripravništvu? Delal sem pri montaži in tesnjenju radiatorjev z vezavo na dvizne vode.

Šepa mi še znanje pri varjenju. To bom moral še utrjevati v vsakodnevno prakso.

Pred vstopom v šolo usmerjenega izobraževanja nisem imel natančne predstave o delu, ki ga opravljam sedaj kot pripravnik. Del tega dela sem spoznal pri sosedu, ki je monter centralne kurjave. Za ta poklic sem se sam odločil, nihče mi ga ni svetoval. To delo se mi ne zdi posebno težko in upam, da bom vztrajal pri poklicu.

Mojstri, ki jih imam, so različni, srednje zahtevni, kar nam je v korist. Mislim, da iz šole nisem prinesel dovolj praktičnega znanja.

Ivan Koren, pripravnik za smer centralnega ogrevanja:

»Doslej sem večji del delal na objektu Doma učencev TAM Maribor. Šele en mesec sem na objektu Avto trgovina TAM Maribor. Opravljal sem razna dela na vezavi kotlovnice in na fini montaži radiatorjev. Pri fini montaži sem delo že samostojno opravljal. Manjka mi še nekaj znanja pri varjenju. Potrditi se bom moral, da se bom naučil tudi vsečin varjenja.

Pred vstopom v šolo, sem si ta poklice delno predstavljal. Zdaj vidim, da je malo težji, kot sem pričakoval. Voljo imam, zato mislim, da se bom naučil vsega, kar je potrebno znati v tem poklicu. Praktičnega znanja nisem skoraj nič prinesel iz šole, tako sem v IMP začel od začetka.

Ivan Sokler, instruktor, praktičnega pouka v Klima Montaži:

»Že v osnovni šoli usmerjajo učence v poklice, ki naj bi jih v življenju najlažje in z veseljem opravljali. Slabost usmerjenega izobraževanja je v tem, da marsikdo ni sprejet v šolo za poklic, ki si ga želi bodisi zato, ker je šola prenatrpana ali pa ima prevelike zahteve po znanju ob sprejemu (uspeh osmega razreda). Doslej se usmerjeno izobraževanje ni tako izkazalo, kot smo pričakovali. Izobraževalne ustanove ne izobražujejo takih profilov, kot jih narekuje združeno delo. Poklici, ki so bili deficitarni pred usmerjenim izobraževanjem, so še sedaj deficitarni in deficitarnost iz leta v leto narašča. Že miselnost staršev odbija otroka od določenega poklica, saj marsikdo od staršev pravi svojemu otroku: »Če se ne boš učil, boš moral pa delati.«

Šolstvo raje poveča število razredov v družboslovnih usmeritvah in v drugih usmeritvah, kjer je preveč vpisanih namesto, da bi usmerjalo mladino v tiste poklice, ki so potrebni našemu gospodarstvu.

Za prve letnike so učni programi prezahtevni in tudi osnova nekaterih

Stroj ne more nadomestiti človeka s poslušom za jezik, pomaga pa lahko

Računalnik in prevajanje

Društvo znanstvenih in tehničnih prevajalcev SR Slovenije je od 13. 11. do 15. 11. organiziralo seminar na temo »Računalnik in prevajanje«. Prevajalke tozda Inženiring smo se kot članice društva in iz potrebe, da se seznanimo z uporabo računalnika pri svojem delu seminarja udeležile. Tridnevni seminar nam je posredoval izkušnje priznanih strokovnjakov, ki se poklicno ukvarjajo s problematiko uporabe računalnika pri prevajanju.

Program seminarja je bil precej obsežen in je zajemal uvodno predavanje z naslovom Merila adekvatnosti prevoda, sledila pa so predavanja in razprave Računalnik — pomočnik pri obdelavi besedila, Obdelovanje besedil z mikroručunalnikom, SPEC-TRUM. Uvajanje v delo z računalnikom, Matematično računalniška lingvistika v Sloveniji in Srbiji, zaključili pa smo z okroglo mizo Jezik in računalništvo na Slovenskem. Največ praktično uporabnega znanja nam je posredoval strokovnjak na področju računalništva Jure Špiler iz ISKRE-DELTE. Opisal nam je dele software in hardware opreme za delo z besedili in nas seznanil s tem, kakšno pomoč lahko pričakujemo od računalnika.

Zaradi naglega razvoja računalniške tehnologije v svetu smo se prevajalci, ki se v veliki večini z računalnikom srečujemo le v zvezi s terminološkimi vprašanji, spraševali, če nas bo računalnik v prihodnosti nadomestil. Sodeč po tem, kar smo slišali na seminarju bo računalnik še dolgo ostal samo pripomoček oziroma pomočnik pri prevajanju. Pri poskusih prevajanja z računalnikom se je pokazalo, da računalniki zaenkrat še niso usposobljeni za prevajanje besedil, kjer se pojavljajo večpomenske be-

se, zlasti če gre za figurativni pomen. Razlog za to lahko iščemo v dejstvu, da je prevajanje kreativno delo. Prevajalec je tisti, ki izbira, katere besede bo prevedel, kako dosledno bo prevajal in izmed večih možnih pomenov izbral tisti pomen, ki v določenih besednih zvezi najbolj ustreza. V tem pa je računalnik še zelo nemočen. Predavatelji so navedli primere neustreznih prevodov, kjer računalnik ni uporabil figurativnega, temveč konkretni pomen besede.

Z računalnikom bi bilo mogoče prevajati le strogo tehnične tekste. Tehnična terminologija namreč ne dopušča sinonimije. Pri jezikih, kot je slovenščina, so težave zaradi narave jezika samega (sklanjanje besed) še večje.

Predavatelji so nam posredovali in praktično prikazali nekaj predlogov, kaj lahko na trenutni stopnji razvoja računalniške tehnologije pri nas pričakujemo od računalnika pri prevajanju in delu z besedili. To so predvsem naslednje operacije:

- vnašanje in popravljanje besedil
- izoblikovanje besedil
- izdelava dopisov
- prenašanje besedil po telefonu
- arhiviranje besedil
- knjigovodska opravila
- vodenje evidenc, knjižnic.

Hišni računalniki (SPEC-TRUM ali COMMODORE), osebni računalniki (PARTNER) ali terminali računalniškega sistema nam olajšajo delo in povečajo produktivnost. Besedilo, ki se pojavi na zaslonu, lahko popravi, dokler ne ustreza, potem pa izpišemo na papir. Sicer porabili za zamudno pretipkavanje. Programi za obdelavo besedil nam omogočajo oblikovanje besedil, avtomatično poravnavanje desnega roba, oštevilčenje strani. Glavna prednost računalniške obdelave besedil je preurejanje in vrstitev posameznih delov in glavi.

Nekatere velike slovenske delovne organizacije, kot sta ISKRA-DELTA in MELO Nova Gorica, so svojim prevajalcem že omogočile prevajanje s pomočjo računalnika. Glede na to, da IMP izgrajuje mrežo terminalov, vezano na centralni računalniški sistem, prevajalke računalniški sistem, prevajalke upamo, da bo računalnik kot pripomoček pri obdelavi besedil in prevajanju dostopen tudi nam.

Mnenja smo, da je seminar s skrbno izbranim programom in vsakomur dostopnim podajanjem snovi dosegel svoj namen. Dobili smo odgovore na nekatera vprašanja, ki se pojavljajo v času vsesplošne računalniške mrzlice in ko pričakujemo, da nas bo računalnik razbremenil tako doma, kot na delovnem mestu. Rečemo lahko, da postaja poznavanje računalništva sestavni del splošne kulture.

JELKA MAYER

ZAHVALE

Ob smrti svojega očeta Branka Bolte, se iskreno zahvaljujem sodelavcem iz IMP — tozdu Elektromontaža za podarjeno cvetje in izrečena sozolja

ROBERT BOLTE

Ob smrti svoje mame Ivanke Dremelj se iskreno zahvaljujem osnovni organizaciji sindikata delovne skupnosti Emonda, sodelavcem in delavcem obeh Tenovih tozdov za izraženo sozolja, podarjeno cvetje ter spremstvo na njeni zadnji poti.

JOŽE DREMELJ

Celotnemu kolektivu in vsem sodelavcem IMP se najpriskrnejšje zahvaljujem za

vso pozornost, skrb, pomoč in za vse, kar ste storili zame ob nenadomestljivi izgubi mojega ljubljenega moža Vojana Mala.

Besede ne morejo izreči vse zahvale — naj bodo izraz hvaležnosti, ki jo čutim do vseh vas, ki ste mi tako občutno in iskreno stali ob strani v trenutkih moje najgloblje žalosti.

IRENA MAL

Ob smrti svojega očeta Franca Barliča se iskreno zahvaljujem Osnovni organizaciji sindikata v delovni skupnosti Promont — Črnuče ter vsem sodelavcem za izraženo sozolja, podarjeno cvetje, ter spremstvo na njegovi zadnji poti.

MAGDALENA MAL

Še o našem odnosu do varstva pri delu

Ne smemo varčevati na račun zdravja in varnosti naših delavcev

V novembrskem Glasniku smo obširneje pisali o problematiki varstva pri delu, gledano iz zornega kota različnih delovnih organizacij. Za to številko nam je poslal svoje ugotovitve vodja službe za varstvo pri delu v delovni skupnosti delovne organizacije PMI Jože Puhan.

Takole je nanizal slabosti, ki jih opaža pri svojem delu:

- 1.) Neustrezna kadrovska zasedenost na področju varstva pri delu in požarne varnosti: en delavec na okrog 1.100 zaposlenih in povprečno 40–50 novih gradbišč mesečno.
- 2.) Neustrezno nagrajevanje delavcev na področju varstva pri delu predvsem v proizvodnih tozidih.
- 3.) Slab odnos do varstva pri delu predvsem v proizvodnih tozidih.
- 4.) Nepravilen odnos do delavcev, katerim so se delovne zmožnosti zaradi minulega slabega dela oziroma slabih delovnih pogojev delovne zmožnosti zmanjšale.
- 5.) Slaba povezanost varstva pri delu z ostalimi strokovnimi službami (priprava dela, komerciala itd.).
- 6.) Nepravilen odnos nekaterih vodilnih v tozidih do vprašanj varstva pri delu.
- 7.) Razcepljenost strokovnih služb varstva pri delu v sozdu (ni nobene povezanosti med službami).
- 8.) Razdrobljenost strokovne službe na ravni delovnih organizacij (referenti za varstvo pri delu, kjer so delovna mesta zasedena, imajo svoj sedež v tozidih, namesto, da bi bila strokovna služba skoncentrirana skupaj na ravni DO).
- 9.) Obremenjevanje strokovnih delavcev varstva pri delu z drugimi delovnimi zadolžitvami, ki niso domena tega področja.
- 10.) Zaradi šibke kadrovske zasedenosti v službi varstva pri delu, se ne izvajajo dela oz. nalog, ki bi jih sicer nujno opravljali, ker jih predpisujejo ustrezni zakoni in so obvezna.
- 11.) Službi varstva pri delu so pridane tudi naloge varstva pred požari in delovnih opravil, ki se tičejo zdravstvenega varstva, kar sicer ne bi bilo nič narobe, če bi bila služba varstva pri delu za ta opravila tudi ustrezno kadrovska zasedena.
- 12.) Dejavnost, ki jo opravljajo naši tozidi, je nepredvidena s povečano nevarnostjo poškodb in poklicnih bolezni. Pri delu, ki ga opravljajo naši tozidi, se stopnjuje požarna varnost. Zato bi morale biti službe var-

stva pri delu kadrovske tudi v tej smeri bolj zasedene.

13.) Ena oseba niti fizično niti strokovno ne more zadoščati za tako razvejano dejavnost kot varstvo pri delu, požarno in zdravstveno varstvo.

Problemov na področju VPD je več in sem praktično nanizal le nekaj drobnic iz vsega, ker bi bil sicer celoten obseg ene številke Glasnika IMP premajhen.

Mnenja pa sem, da bi z pravilno kadrovske zasedbo in pa seveda nekoliko boljšim odnosom do VPD predvsem vodilnih struktur delavcev dosegli mnogo mnogo večje in mnogo boljše rezultate.

Zdaj pa še nekaj Puhanovih konkretnih ugotovitev:

Inženir varstva pri delu je vse bolj administrator, saj izpolnjuje med ostalim še obrazce ER-8 in opravlja druga dela, ki so sicer potrebna, vendar bi jih lahko opravil že delavec z ustreznimi administrativnimi šoli, ki obvlada še kaj več od pisanja na stroj.

Varnostni inženir pa bi se posvetil bolj strokovnemu delu, predvsem pa bi mu ostalo več časa za prisotnost neposredno na delovnih in obratih, kjer teče proizvodnja. V sedanji organiziranosti službe varstva pri delu je naravnost onemogočena večja prisotnost strokovnega delavca na mestih, kjer je nujno potreben.

Pomembnost strokovne službe varstva pri delu ni le v tem, da kontrolira, kako se izvajajo določena dela, oziroma da ugotavlja, če se dela izvajajo v skladu z veljavnimi predpisi, torej da je ta služba prisotna le v operativni, pač pa bi strokovna služba morala biti organizirana tako, da s svojimi nasveti sodeluje že v sami začetni fazi dela, oziroma tehnično tehnološkega procesa. Morala bi torej sodelovati v procesu projektiranja, pridobivanja in organiziranja dela.

V IMP-ju je služba varstva pri delu v delovni skupnosti delovne organizacije, problemi z varstvom pri delu pa so seveda na gradbiščih in v proi-

zvodnji, torej v tozidih. Kot delavec skupnih služb pa se varnostni inženir, kadar pride v tozid, vse prepogosto počuti kot »brezpravna najemna delovna sila«, ker ne najde nobenega posluha za svoje ugotovitve in predloge.

Delavci služb za varstvo pri delu ugotavljamo, da se že pri pridobivanju del na račun varstva pri delu vse pogosteje v pogodbe ne vnašajo stroški za varno izvedbo del z namenom, da so ponudbe konkurenčne. Tako se dogaja, da se iz ponudbe brišejo postavke za odre pa tudi druge priprave in naprave, ki so nujno potrebne za varno izvedbo nekega pogodbenega dela. Tako manipuliranje na račun varnosti delavcev je nesprejemljivo.

Zoper tako manipuliranje z varnostjo delavcev pri delu, strokovne službe praktično nimamo nobene moči, saj nimajo povezave s službami, ki dela pridobivajo, nikoli pa še v IMP nismo doživeli, da bi me kdo povprašal, ali je možno neko delo (višinsko) opraviti brez ustreznih naprav in bi se torej take naprave lahko izvele iz ponudb.

Sele v samem procesu izvedbenih del na nekem objektu ugotavljamo, da naši delavci delajo v izredno težavnih razmerah, pogoji, ki so vzrok čestih poškodb oziroma nesreč pri delu ravno zaradi tega, ker smo delo pridobili izključno na račun varnosti delavcev.

Prakso, ko se delo pridobiva na račun varnega dela delavcev, je treba prekiniti!

Menim, da bi nemalokrat lahko nekatera dela izvedli ceneje z boljšo organizacijo, predvsem pa ustrezno predpripravo dela. Predvsem pa ugotavljam, da bi s pravilno organizacijo dela lahko zmanjšali število nesreč na minimum ali vsaj za 40 odstotkov.

Jože Puhan pa meni, da bi bilo potrebno v sozdu službe za varstvo pri delu nekako povezati:

Zdaj ima svojo službo za varstvo pri delu vsaka delovna organizacija, marsikje pa je imajo tudi tozidi. Vse te službe so povsem nepovezane in vsaka dela po svoje, tako da nimamo v sozdu niti skupnega zbira nesreč pri delu, oziroma primerjalnih podatkov

o njih. Tudi normativne akte urejajo povsod po svoje.

Pravilno bi bilo, da bi se službe za varstvo pri delu povezale; da bi delavci na nek način kontaktirali, da bi se dogovarjali, recimo da bi ena služba izdelala samoupravni akt, spet druga služba bi opravila neko drugo delo, ki je vsem enako. S takšno delitvijo dela, ki je v varstvu pri delu enako, bi si zelo olajšali delo, s tem pa bi ostalo več časa, ki nam ga stalno primanjkuje za druga področja, kjer smo manj prisotni, a bi bila naša prisotnost hudo potrebna. Na področju povezovanja služb VPD na ravni SOZD, je treba nujno in hitro napraviti korak naprej, sicer bomo stopicali vedno na enem mestu, zoper to pa se seveda mi delavci v VPD vedno borimo.

Vsekakor pa same sedanje organiziranosti pešiča delavcev služb za varstvo pri delu ne more reševati, saj je to stvar vseh delavcev sozda IMP.

inž. JOŽE PUHAN

Dopisujte v Glasnik!
Telefon uredništva:
(061) 343-342.

Slavko Pelhan, amaterski likovnik iz Tia

V slikah in kipih izražena občutja

Slavko Pelhan, ključavničar skupinovodja v TIO Idrija, amater kipar in slikar je prišel v to idrijsko delovno organizacijo leta 1970 kot vajenec za instalaterja centralne kurjave. Po enem letu se je premislil in se začel učiti ključavničarstva.

Njegov konjiček sta kiparstvo in slikarstvo. Že v osnovni šoli je imel rad likovni pouk. V poklicni šoli v Novo Gorici se je v 1. letniku učil varjenja. Tu je tudi nastala prva abstraktna oblika skulpture. Poizkušal je še naprej in iskal smiselne povezave z uporabo različnih materialov.

Kipe je delal deloma po skicah, ki si jih je naredil sam, deloma pa po notranjih doživljajih. Kipi so vezani na simboliko življenja in dela idrijskega rudarja in na kiparjevo notranje doživljanje (odnos do okolja, do dogajanja v družbi).

Pred službovanjem vojašine so že nastale prve štiri figure Rudnik (simbolično). Razvoj človeškega življenja od rojstva do smrti, ki ga je ponazoril s svetom, kip ženske ter kip moškega in ženske kot simbol medsebojnih iskanj. Med vojašino je risal skice, kiparstvo pa je mirovalo.

Po prihodu od vojakov je na vzpodbudo sodelavcev spet nadaljeval s kiparstvom. Tako so nastali kipi Mati z otrokom, Adijo, Prošnja, Sodobna štorklja in drugi. Svoje kipe je leta 1978 razstavljal v avli delovne organizacije TIO. Ob tej razstavi je na letel na ugodno kritiko, čeprav kot kipar še ni imel svojega stila.

Njegov stil še sedaj ni popolnoma čist. Še vedno išče med abstraktnostjo in sedanostjo. Po tej razstavi so nastale nove skulpture z isto tematiko, ki je vezana na osebnost doživljanja in na življenje idrijskega rudarja. Leta 1979 je svoja kiparska dela razstavljal skupaj s slikarjem Juretom Pfeiferjem iz Idrije v obnovljenih prostorih Kluba mladih v Idriji. Naslednjo razstavo je imel leta 1980 v prostorih IMP-jeve menze na Vojkovi ulici v Ljubljani. Isto leto je tudi sodeloval na Kulturnem srečanju gradbenih delavcev Slovenije v Dravogradu. Leta 1981 je kiparstvo mirovalo, ker je malo več risal. Po tem premoru je spet nastalo nekaj novih kipov, ki jih je izdelal po naročilu Narodne umetnosti iz Nove Gorice.

Skupaj z Tenom se potem odšli iz zaklonišča vsi delavci zato, da so videli reševanje poškodovancev in delovanje enot, predvsem enote RBKZ ter dekontaminacijsko postajo.

Član Štaba civilne zaštite Edo Boštele, ki je odgovoren za RBKZ zaščito, je potem še seznanil delavce z nalogami dekontaminacije.

MARIJA PRIMC

Učenje na napakah je zelo drago

Premalo brihtni za sodobne stroje?

Novo opremo za naše tovarne kupujemo vse počasneje, zelo draga je — in zato je naravnost žalostno, da z novimi stroji, ki naj bi prinesli napredek, marsikaj slabo delamo.

Tisti, ki ustvarjajo stroje na bazi elektronike, mikroprocesorjev (če je prvi izraz), pomagajo do večje produktivnosti in natančnosti. Ne smemo pa iti mimo ugotovitve, da nam ta nova tehnika omogoča tudi lažje delo.

Po programih se pritisne na gumb in za takim strojem lahko stoji vsak mladenič, tako si predstavljamo. Ko pa je po nekaj mesecih uspešnega proizvajalnega dela na Indexu v Trati — Avtomatiki prišlo do »zaletitve«, kar je povzročilo večmilijonsko škodo, je bilo takoj sklepanje za kazni, da bodo odslej delali na stroju samo še nastavljalci, pa tisti, ki so bili za tu enkrat že določeni. Vse to samo zato, ker je nekdo en gumb preveč pritisnil.

Tudi na najbolj dragem in novem stroju 32 NC v našem okolju ima občutek, da neki naši strokovnjaki niso pri izdelovalcu stroja dovolj dobro spoznali, pa so morali ljudje iz tovarne priti čez več državnih mej k nam na pomoč, da stroj spet obratuje.

Obenem pa tudi takole govorimo: »Ti novi stroji so zelo dragoceni in kvalitativno produktivni, a obenem tudi zelo, zelo zahtevni...« Ja, če so res tako zahtevni, zakaj pa potem postavimo obnje ljudi, ki se na drugih zahtevnih strojih cele mesece učijo, pa še škodo včasih naredijo. Ali ne bi bilo logično, da bomo dali ob tak stroj nekoga, ki že ima potrebno osnovno znanje. To znanje pa morajo imeti tisti, ki dajejo programe za delo, kajti reči moramo, da so tudi ti še pripomogli k izmetom in slabi kvaliteti izdelka.

Take pripombe so res boleče, vendar naj bodo bronamerne. Ne moremo se stalno izgovarjati, da se na napakah pač učimo. Ni dovolj, da se učimo, moramo se tudi kaj naučiti, če pa se slabo ponavlja v podobni ali enaki obliki, že moramo govoriti o neodgovornosti, do katere ne bi smeli biti tolerantni. Dolžni smo namreč po vsaki napaki spoznati, zakaj je nastala in kdo jo je naredil. Potem ne bomo stalni ponavljalci pri učenju iz napak, ampak bomo razred tudi izdelali.

FRAN VODNIK

Mnogi spoznajo nevarnost alkohola prepozno

Invalidska zaradi pijače

»Če pijem, sem vesel, pozabim na težave...«

Takšne razlage niso redke. A nedavno mi je planinec na poti pripovedoval o žalostnem stanju delavca, ki je pred leti delal v naši sredini, pa z delom komaj dosegel dve tretjini potrebne delovne dobe, zdaj pa je v zavodu, večkrat ga je že kap in kar vidno propada. Ob tej vesti se spomniš še dveh, treh takih primerov, nekaj pa jih je še med nami sodelavci na taki poti, da ne bodo dosegli polne delovne ali starostne dobe. Če naredimo primerjavo s tistimi, ki se upokojijo po redni poti, potem je razmerje skoraj pol: pol.

No morda je kakšen več, ki bo dosegel polna leta, lahko pa rečemo: alkohol vsekakor spravi preveč ljudi iz delovnega okolja, pa tega pojava niti ne obravnavamo tako, kot bi bilo potrebno.

Vsak človek je pač svoboden in dela, kar mu paše, bi rekli. Vendar smo v tem primeru globoko v zmoti. Premalo se namreč zavedamo, da če nekdo drvi po lastni krivdi v bolezen, nesposobnost, pa to mi vidimo, potem smo — so krivi. Saj bi imeli polno pravico, da človeka opozorimo na njegove slabosti, če ne gre drugače, tudi preprečimo uničevalno ravnanje, sajje vendar naša moralna dolžnost, da vsi skupaj skrbimo za zdrave ljudi, za njihovo delovno sposobnost, saj smo vendar vsi skupaj člani v verigi, ki si ustvarja dobrino za življenje.

Včasih je res pri nekaterih čudno, dokler nimajo težav, preslijišo vsa opozorila, da alkohol škoduje, potem pa je jok. Kakor, da se tak človek nima za razumno bitje ob pravem času. In stanje, v katerega pride, da delovno ni sposoben, ni samo zanj težava, ampak tudi za družbo, ker ji število takih pojavov znižuje materialno moč, da ne rečemo še kaj drugega.

F. V.

Vaja civilne zaštite na Vojkovi

Naloge ob letalskem napadu

Na Vojkovi 58 so 12. oktobra izvedli vajo samozaščita 84, v kateri je bilo aktivno vključenih okoli 55 pripadnikov civilne zaštite, prisostvovalo pa je na vaji še okoli 75 ostalih pripadnikov civilne zaštite.

Vaje so se udeležili tudi poveljniki štaba civilne zaštite Krajevne skupnosti Miran Jarč Marjan Golob, celoten komite za SLO in družbeno samozaščito Klimata, ki je nosilec nalog civilne zaštite na Vojkovi 58 in vsi direktorji tozidov z Vojkove 58. Vaja, ki je bila organizirana v skladu s programom aktivnosti štaba za civilno zaščito občine Bežigrad in štaba civilne zaštite z Vojkove 58, je dobro uspela.

Namen vaje je bil ugotoviti in preveriti pripravljenost ter usposobljenost enot civilne zaštite (splošne enote in enote RBKZ ter enote za vzdrževanje reda v zaklonišču). Poleg preverjanja enot civilne zaštite so z vajo preverili tudi samozaščito usposobljenost delavcev z obrtovišča Vojkove 58. V ta namen je bilo organizirano zaklanjanje delavcev in urejena je bila dekontaminacijska postaja.

Vaja je vsebovala naslednje aktivnosti:

Z vaje enot civilne zaštite na Vojkovi. (Foto: Marija Primc)

1.) Preverjanje materialne opremljenosti enot civilne zaštite. Ugotovili so, da so vse enote opremljene v skladu z normativi, manjkajo le nekatere drage aparature, kot so poveljniški dozimetri, kemični detektor. Zanje namreč niso mogli zagotoviti finančnih sredstev.

2.) Preverjanje delovanja naprav v zakloniščih, odprava pomanjkljivosti ter preverjanje izhoda iz zaklonišč.

3.) Dodatno urjenje enot civilne zaštite po programu (splošne in RBKZ ter za vzdrževanje reda v zakloniščih).

4.) Preverjanje nalog v zvezi z ureditvijo dekontaminacijske postaje in zagotavljanje električne energije v zaklonišču prek lastnega agregata.

5.) Delavcem so v zaklonišču razložili pomen vaje, zaklanjanja, postopke pri dekontaminaciji ljudi in

osebne opreme v dekontaminacijski postaji.

Vaja pa je potekala takole:

Ob enih popoldne je zapela ročna sirena v znak, da se približujejo sovražna letala in da lahko pričakujemo zračni napad. Delavci in enote civilne zaštite so se umikali v zaklonišča.

Ob eni uri in deset minut se je začel zračni napad na Ljubljano in na območje Vojkove ulice.

Štab civilne zaštite je v zaklonišču preučeval možnosti za reševanje poškodovancev, hkrati pa je načelnik štaba udeležencem vaje pojasnjeval njen pomen in jih opozoril na razmere po zračnem napadu. Poveljnik štaba je nato izdal ukaz, da morajo izvidniki v zaščitnih oblekah RBKZ ugotoviti, kakšne so posledice napada. Dal je tudi povelje, da se morajo enote RBKZ in splošne enote obleči v zaščitne obleke.

Enota za vzdrževanje reda je izključila zunanji vhod prežračevanja oziroma preklpila napravo za prezračevanje prek čistilcev.

Ob 13.35 so izvidniki prek domotona poročali poveljniku štaba, da je območje Vojkove 58 kontaminirano z bojnimi strupom sarin ter, da se je pri tem tudi precej delavcev poškodovalo. Sporočili so tudi, da je koncentracija strupa polovična smrtna doza, ki se bo zadržala na zastrupljenem območju približno eno uro.

Poveljnik štaba civilne zaštite je potem splošnim enotam izdal povelje za začetek reševanja ponesrečencev in odstranjevanja posledic zračnega napada, enotam RBKZ pa povelje za pripravo dekontaminacijske postaje v kletnih prostorih in dvonadstropnih halah tozda Ten.

Skupaj z Tenom se potem odšli iz zaklonišča vsi delavci zato, da so videli reševanje poškodovancev in delovanje enot, predvsem enote RBKZ ter dekontaminacijsko postajo.

Član Štaba civilne zaštite Edo Boštele, ki je odgovoren za RBKZ zaščito, je potem še seznanil delavce z nalogami dekontaminacije.

MARIJA PRIMC

Leto nam se zavrtelo

Joj, kako je bilo, pa kaj še bo: cene in standard, težave, priznajmo si, ni bilo lahko, pa na dogodke čakamo nove.

Bilanca je lepa in grda, vse to smo delali mi, rekli smo, to je usoda, uspehi so naši in trdni.

Nabrali, prodali, delo rok, izmeta, ležernosti se nismo bali, imeli smo izvoznih zmot, prepričke vrteli, odnose kalili.

So v sredini naši jih krči stiskali, in želje, drugam poletet, za in proti kdaj glasovali, čeprav zmoten kak svet.

Kmalu bomo pozabili probleme, tegobe,

za načrte vedeli, razvoj, pri mnogih želeli več resnobe, za jutrišnji dan, moj in tvoj.

Kritično bomo vse črno odstranili, jasen pogled tozd v oči, se le delovnih zmag veselili, za delo, korist, dali moči.

Govorili, kar zmožli, ubogali še, saj delo pomeni, bogastvo za nas. To nam v dobro se piše, zato ni mesta za slab glas.

Leto, ki bomo v njem, nas obvezuje, da boljši bomo povsod, vsak naloge naj svoje izvršuje, pa kriz ne bo in ne zmot.

FRAN VODNIK

Je že tako, grozdje letos je bolj kislo

VABLJENI NA LIVARJEV TURNIR

Nogometni klub Livar Ivančna gorica pod pokroviteljstvom DO LIVAR in Sportskih novosti, prireja tradicionalni turnir v malem nogometu.

Organizator bo uvedel novost turnirja, da bodo ekipe razporejene po starosti do 35 let in nad 35 let. Organizator znova pričakuje veliko prijav, zato bo omejil prijave do številke 100. Turnir bo v športni dvorani šolskega centra Josip Jurčič in sicer v drugi polovici decembra.

Organizator bo sprejemal prijave do 15. decembra. Žrebanje ekip pa bo v četrtek, 20. 12. 1984 v šolskem centru Josip Jurčič ob 18. uri. Ob pisni prijavi bo potrebno navesti: ime in priimek, letnico rojstva in številko osebne izkaznice.

Prijavnina na turnirju bo 2000 din in se nakaže na žiro račun: ŠD Ivančna gorica Turnir 50 130 678 93721

Informacije: tov. Blatnik Franc tel. 556 021 int. 604, Športni zdravilo

NK LIVAR

Klimin sindikat je organiziral ogled kitajske kulture

Občudovanja vredne mojstrovine

V soboto, 17. novembra 1984 je Sindikalna konferenca Klime Celje v sodelovanju s turistično agencijo Kompas Celje organizirala izlet v Zagreb na ogled razstave stare kitajske umetnosti od 8000 do 4000 let pr. n. š. do 907 leta našega štetja.

Zbrali smo se pred hotelom Celeja in približno ob 7. uri krenili na pot. Vreme nam ni bilo naklonjeno, saj je kar močno deževalo. Bolj ali manj slabo vreme se nas je potem držalo ves dan. Vendar je bilo razpoloženje v avtobusu dobro. Zbralo se nas je 40 udeležencev. Vodič nam je med vožnjo povedal zanimivosti pokrajine, po kateri smo se peljali, tako da smo se tudi seznanili s turističnimi zanimivostmi, pa tudi kakšna šala je bila vmes. Peljali smo se preko Šentjurja, Ponikev, Rogaške Slatine in Podčetrška. Te kraje je pred leti prizadel potres in še sedaj se pozna naša solidarnost, saj je zgrajenih veliko novih hiš in gospodarskih poslopj. Starih hiš skoraj ne vidiš več.

Najprej smo se ustavili v Kumrovcu, kjer smo si ogledali Titovo rojstno hišo. Kljub temu da so jo nekateri že prej obiskali, mislim, da je ponovni obisk vedno zanimiv.

Potem smo se vozili po Hrvaškem Zagorju in občudovali lepo pokrajino. Ustavili smo se v kraju Klanjec, kjer se je rodil znani hrvaški kipar Anton Augustinčić. Ogledali smo si njegovo galerijo. Prijazna vodička nam je povedala nekaj o delih kiparja in nas vodila po razstavi. Augustinčić je ustvaril toliko del, da razstava v galeriji ni stalna, ampak jo menjajo. V zdajšnji postavitvi so razstavljeni akti, konjske skulpture, portreti znamenitih ljudi kot so tov. Tito, tov. Moša Pijade, itd., pa razne skulpture za spomenike doma in na tujem. Tu lahko omenim Spomenik padlim Šumadijcem v Kragujevcu, Kompozicije ranjeni partizan, monumentalni spomenik Pilsudskemu na Poljskem, katerega pa niso postavili zaradi vojne, ter znani spomenik Mir, ki kot darilo Jugoslavije stoji pred palačo OZN v New Yorku.

V znanem zdraviliško turističnem centru Tušeljso Točice so imeli malico in se nato podali v Zagreb. Po približno dvurnem prostem času za razne individualne ogledne in nakupu smo si šli ogledat razstavo stare Kitajske kulture v razstavnih prostorih bivšega Jezuitskega samostana. Razstavljeno je 140 različnih eksponatov, ki so zelo važni za razumevanje

življenja takratnih ljudi. Razstava je razdeljena na naslednje dele: Neolitik od cca 8000 do 4000 let pr. n. š. Dinastije Xia okoli 21 do 16. stoletja p. n. š., Dinastije Shang 16. do 11. stoletja pr. n. š., Dinastija Zapadni Zhou 9. stoletje do 771 pr. n. š., Obdobje Pomladi in jeseni 770 do 476 pr. n. š., Obdobje Vojskujočih se držav 475 do 221 pr. n. š., Dinastija Qin 221. do 206. pr. n. š., Zahodna in Vzhodna dinastija Han 206 pr. n. š. do 220 n. š., Dinastija Sin 220 do 589. leta in Dinastija vi in Tang 581 do 907 leta. Sprehod po razstavnih prostorih je bil zelo zanimiv in smo vsi občudovali umetelno izdelane predmete iz terakote, bron, glin, žada in tudi nekaj svile so razstavili. Omenil bi rad nekaj najbolj zanimivih artiklov, ki smo jih imeli možnost

videti. To so: skleda iz rdeče terakote iz Neolitika, bronasta obredna sekira in posoda iz dinastije Shang, vojaki terakote dinastije Qin, nagobčnik kipec ženske iz keramike dinastije Tang, in pogrebna obleka iz železa dinastije zahodni Han. Ko zapustimo razstavne prostore, nehote občudujemo še takratne umetnike in rokodelce, da so že znali narediti takšne stvari.

Zunaj nas je čakalo deževno vreme in tudi avtobus, tako da smo ob 4. uri odpeljali iz Zagreba. Peljali smo se mimo Čateža in se ustavili Radečah pri gostilni Čračner, kjer nas že čakali. Tu smo imeli večerjo, nato pa smo se odpravili v hotel. V četrtek sem povedal, da nas deževno vreme ni preveč motilo in tako je bilo na koncu izleta, ko smo se v črni uri dobro razpoloženi vrnili v Celje z željo, da bi še kdaj organizirali podoben izlet.

MARIJAN ŠMOLC

Zakaj je Glasnik zamudil?

Naj se kar na začetku opravičim zaradi zamude pri tisku novemške številke Glasnika. Časopis je bil natisnjen v sredo, 14. novembra popoldne in so ga kurirji raznosili v ljubljanske tozde v četrtek popoldne, tozdi zunaj Ljubljane pa so ga dobili po pošti šele v petek, 15. novembra.

Pri tem pa bi rad povedal, da so novembra izvajali v Tiskarni obsežen remont rotacijskih strojev. Udeleženci seminarja o obveščanju se 20. novembra lahko sami prepričali, kaj pomeni tak remont za tiskarno. Drug problem pa je v Dnevnikovem ekspeditu, ki odpremo Glasnik iz tiskarne. Ob sredah odpremljajo tudi 235.000 izvodov Dnevskega dnevnika, zato je naš Glasnik moral počakati.

Te podatke navajamo le zato, da bi bralci vedeli, kakšne probleme je morala premagati tiskarna. V zvezi z novembrsko številko je treba povedati še to, da je izšla na dvajsetih straneh z desetstransko prilogo, v kateri smo objavili gradivo o novem sistemu osebnih dohodkov in izplačil. V to pomembno gradivo smo morali še v tiskarni tik pred tiskom vnašati avtorske korekture, kar je tudi pomenilo precej dodatnega dela. Reči moramo, da so se v tiskarni potrudili in nam šli na roko.

Vse to so bili vzroki novembrske zamude, za katero se vsem še enkrat opravičujem. V bodoče bomo v tiskarni skušali postaviti takšno stroje, da do zamud ne bo več prihajalo. Remont rotacijskih strojev je zdaj uspešno končan in v bodoče ne bomo imeli več takšnih težav.

LOJZE JAVORNIK

S POTI PO HRIBIH • S POTI PO HRIBIH • S POTI PO HRIBIH • S POTI PO HRIBIH • S POTI PO HRIBIH • S POTI PO HRIBIH • S POTI PO HRIBIH

Jasen pogled z Dobrče

V novembrski številki ni bilo članov s planinskih izletov. Vzrok za to so bile objektivne težave. Ne mislite, da delo PD IMP Ljubljana spi zimsko spanje. Izleti so bili po planinskem koledarju. Zato bomo v tej številki pisali z vseh pohodov v oktobru in novembru 1984. Zelo zanimiv je bil izlet na Dobrče 6. 10. 1984. Žal se je zaradi slabega vremena pohoda udeležilo malo planincev. Res, da je v Ljubljani deževalo, ko smo odhajali. Predno pa smo bili v Radovljici, se je vreme že zvedrilo. Peljali smo se do Begunj, kjer smo izstopili in se za kratek čas ustavili.

Kdor le malo pozna zgodovino NOB na Gorenjskem, se bo nehote spomnil vseh grozot tega kraja, ko je slovenski narod v borbi za svobodo plačeval grozljiv davek svobodi — davek v krvi svojih najboljših sinov in hčera. Nekdanji zloglasni zapori in mučilnice v Begunjah, grobišče v Dragi, zgodovinski muzej in nagrobni spomeniki, so neme pričre trpljenja in zverinskega mučenja malega klenega slovenskega naroda.

Danes Begunje niso poznane samo iz časov trpljenja, mučenja in ubijanja talcev. Danes Begunje poznamo tudi po kvalitetnem športnem orodju

in smučeh širom po svetu. Zato se splošča za kratek čas ustavijo korak in pogledati tovarno od zunaj.

Po cesti, ki pelje v Tržič, smo prišli pod Dobrčo. Tu smo zavili na markirano pot. Sledovi februarke ujme v teh krajih so nam otežkočali normalno hojo. Dobršen kos gozda še ni očičen. Debla smrek in drugega drevja ležijo prevrnjena in navkriž, zato so se tudi markacije izgubile. Počasi smo napredovali in grizli v strmo pobočje Dobrče. Med potjo smo pobrali še kakšen gozdni sadež in gobe sivke.

Po triurni hoji smo prišli v kočjo pod Dobrčo. Vreme se je zjasnilo, zato je bil pogled na Julijce s Triglavom, Karavanke, Škofjeloško hribovje, Porezen, Jelovico prelep. Z vrha Dobrče (1635 m) je razgled enkrat na vse vrhove v Sloveniji.

Ko smo se odpočili in najedli, smo nadaljevali pot. Vodja izleta Marjan Požar nam je potošil še to in ono radovednost. Tako smo preko Leščanške in Bistriške planine prišli v Tržič.

Tržič ima zelo dobre prometne zveze z Ljubljano, zato smo bili prav kmalu doma in zadovoljni, čeprav je na začetku slabo kazalo. Če je konec dober, je vse dobro.

po dolini in skozi gozd do Ježe. Tu smo odtisnili drugi žig v dnevnik slovenske planinske poti. Malo smo si ohladili podplate (od Vojkove kočje do Ježe smo hodili skoraj tri ure) nato pa se podali proti Vipavi, kjer je bil končni cilj.

Pot do vrha Gradiške Ture, (761 m) ni bila nič kaj posebnega. Z vrha Gradiške Ture, se vidi cela Vipavska dolina v vsej njeni lepoti vse do Postojne. Vipava slovi po češnjah zgodaj spomladi, po vinu in tudi po burji pozimi in zgodaj spomladi, zato smo se malo dalj časa ustavili. Bile pa so tudi malenkostne težave, ko je neka

tovarišica imela strah pred globino. Mogoče ga je dobila prav zaradi tega, ker je zvedela, da se je pred nekaj leti v stenah Gradiške ture smrtno ponesrečil planinec Fric Furlan. Sedaj nosi Furlanovo ime zavetišče pri Abrahamu.

S tovariškim odnosom in medsebojno pomočjo smo srečno prišli v dolino, Očja, ki je vodil izlet se je pozanimal o sestopu. Na varna tla pa smo prišli, ko je bila že trda tema. Vse bi bilo prav, če ne bi bilo dolgega čakanja na avtobus v Vipavi. Zato smo se vrnili domov v poznih večernih urah.

V neznano radi hodimo

Vsako leto za zaključek glavne planinske sezone organizira PD IMP Ljubljana izlet v neznano. Letos je bil 20. oktobra. Udeležba na izletu v neznano je najbolj množična. Tudi Triglav ne privabi toliko udeležencev. Zato pa so tudi priprave nanj obširnejše in daljše. Potrebno je preiskrabeti prevoz, hrano in tudi streho, če je slučajno slabo vreme, da se lahko zatečemo podno pred dežjem. Za vse to je odbor PD IMP tudi letos dobro poskrbel. Posebne naloge so imeli še Očja, Robert, Jure in Marjan, ki so organizirali kraj srečanja, ki mora biti do prihoda udeležencev neznan, sicer ne bi bilo »neznano«.

Trije polni avtobusi so odpeljali izpred Titove ceste 37, kjer je sedež IMP Ljubljana. Ugibanja in radovednosti je bilo toliko, da so nekateri na vse načine poizkušali pri vodji izleta zvedeti, kje bomo zaključili vožnjo. Že takoj na začetku vožnje se razdelijo vprašalni listi, na katere naj bi vsak udeleženec odgovoril čim bolj pravilno. Vprašanje se navadno glasi: Ime kraja, kjer naj bi zaključili izlet v neznano, ime pogorja in najvišjega vrha. Letos je bilo pa še posebno skrbno pripravljeno vprašanje v obliki rebusa in sicer: »Imenuj kraj, ki ima ime domačega sadja mu dodaj še črko A in dobiš boš kraj potovanja v neznano«. Vse te liste vodja pobere, za rezultat pa izvedemo pozneje.

Pot nas je vodila proti Trojanam, zato smo se ustavili v Lukovici, ki je znana po rokovanjskih tabornih. Tu nam je tov. Lah podal zgodovino kraja, gradu in nas seznanil z delom pisatelja Kersnika. V pekarni pa smo nakupili domačega kruha, da je dišalo po celem avtobusu. Preko Tro-

jan smo se zapeljali v Moravce, kjer smo izstopili.

Pred spominsko ploščo žrtvam NOB je predsednik PD IMP Ljubljana Alojz Kosi pozdravil vse udeležence, član PZS je podal zgodovino Moravč z okolice, Omenil je vse pomembne moke, med njimi tudi Jurija Vego.

Sodeloval je tudi IMP-jev pevski zbor, ki je zapel nekaj narodnih in planinskih pesmi. Na koncu pa je Očja razkril uganko, kam smo namenjeni, koliko časa bomo hodili in kdo bo vodil. Priporočal je čim bolj strjeno kolono, da se v gozdovih ne bi preveč razkropili in razšli.

Iz Moravč smo šli skozi vas Grmače in prišli do končnega cilja v vas Slivna. Hodili smo tri ure. Pot je vodila v glavnem skozi gozd in ni bila preveč zahtevna. Še predno pa smo prišli v vas, je vsak udeleženec pohoda dobil spominček, malo vevnico, ki nosi ime PD ter datum in kraj pohoda v neznano.

Vas Slivno je tudi geometrično središče SR Slovenije, zato je središče obeleženo z marmornatimi stebri.

Po obilnem kosilu se je začelo žrebanje pravilnih odgovorov, ki smo jih napisali v avtobusu. Za nemoten potek žrebanja je bil odgovoren Očja. Veliko zaslug ima pri nabiranju daril za izrečanje, zato je tudi prav, da je on to vodil. Darila so bila praktična: razne torbice, rute, obešalniki, ki so imeli pozlačene ključke, odpiralci, razne dišave itd., pa tudi kakšna steklenica je bila vmes. Da pa se vse to pripravi, pa je potrebno veliko dobre volje in časa. Očja pa vse to tudi ima. Igra na srečo in ples nista bila dovolj.

Hočemo še športni dogodek. Kar hitro sta bili organizirani dve nogometni ekipi in sicer stari in mladi. Nogometno igrišče je bilo za kozolcem, kjer igra vaška mladina. Tekma je bila živahna in borbeno, saj se je igralo za gajbo piva. Prvi polčas je bil naklonjen starejšim. Rezultat je bil 1 : 0. V drugem polčasu pa so zmagali mladi z 2:3. Ker pa sodniki morajo biti pravični in resni, so to funkcijo zaupali Oču, ki jo je odigral stood-

stotno. Če so mu za opravljenost svoje naloge odstopili kaj piva, pa ne vem. Predno je bila odigrana nogometna tekma, je bila že tema in mladi so se odpravili domov. Veselo je bilo na odhod. Veselo je bilo harmonika, a morali smo se posloviti od domačin, ki nam niso bili prehiteli noč, vedel, če nas ne bi prehitela noč.

Avtobusne zveze z Ljubljano so zelo ugodne, zato smo bili kmalu doma.

Drugo leto pa zopet nasvidenje »neznane«.

Sonce na Lubniku

Tako, kot poje narodna pesem: »Na planinah sonce sije, ko dolino še megla krije«, je bilo tud 25. novembra letos. Dobra vremenska napoved in še lepše vreme, sta spravila rekordno število 25 udeležencev na planinski izlet na Lubnik.

Lubnik (visok 1027 m) ni tako zahtevna točka, zato je zelo primeren, za vzdrževanje kondicije, za bolj zahtevne ture. Dostop na vrh je možen z več smeri. Iz Poljanske ali Selške doline, iz Vincarjev in iz središča Škofje Loke.

Mi smo si izbrali pot iz Selške doline iz vasi Praprotno, ki pelje preko Tomaža Zalubnikarja na vrh. Pot pelje večinoma skozi gozdove, le malo preko travnikov. Gozdnih sadežev ni bilo več. V zgodnji jeseni pa je dosti kostonjan in gob.

Po dveipolurni hoji smo prišli v dom. Dom stoji na vrhu in ga je iz doline videti kot majhno gnezdo na vrhu hriba. Je lepo opremljen, ima dobro postrežbo, v njem je tako toplo, da se zares udobno počutiti. Ko smo pojedli in se odpočili, smo si šli ogledovat okolico Lubnika. Očja nam je komaj odgovarjal, saj je razgled z Lubnika obširen. Vidijo se Kamniške in Julijske alpe, Karavanke, Zassavsko in Polhograjsko hribovje, ter Sorško in Kranjsko polje. Vse to je videti kot iz letala, ker se stene Lubnika, zelo strmo spuščajo, posebno v Selško dolino. Lepo si je ogledovati okolico iz Lubnika, saj je mogoče videti bližje in daljnje kraje. Planinska kočja je bila prvič zgrajena leta 1932, bila je lesena. V času vojne vihrje je bila leta 1943 požgana. Grozilo je, da se bodo v njej utrdili Nemci in s tem onemogočili partizansko gibanje v teh krajih, ki je bilo zelo razširjeno.

Dom je bil obnovljen leta 1953 in je prav prijetna točka za rekreacijo. Zadovoljni z lepim vremenom in z lepimi vtisi smo se začeli spuščati v

dom. Dom stoji na vrhu in ga je iz doline videti kot majhno gnezdo na vrhu hriba. Je lepo opremljen, ima dobro postrežbo, v njem je tako toplo, da se zares udobno počutiti. Ko smo pojedli in se odpočili, smo si šli ogledovat okolico Lubnika. Očja nam je komaj odgovarjal, saj je razgled z Lubnika obširen. Vidijo se Kamniške in Julijske alpe, Karavanke, Zassavsko in Polhograjsko hribovje, ter Sorško in Kranjsko polje. Vse to je videti kot iz letala, ker se stene Lubnika, zelo strmo spuščajo, posebno v Selško dolino. Lepo si je ogledovati okolico iz Lubnika, saj je mogoče videti bližje in daljnje kraje. Planinska kočja je bila prvič zgrajena leta 1932, bila je lesena. V času vojne vihrje je bila leta 1943 požgana. Grozilo je, da se bodo v njej utrdili Nemci in s tem onemogočili partizansko gibanje v teh krajih, ki je bilo zelo razširjeno.

ZDRAVKO NASTRAJ

Občni zbor Planinskega društva.

Občni zbor Planinskega društva IMP bo v petek, 11. januarja 1984 ob 16. uri v menzi na Vojkovi.

Vabljeni!

Planinska izleta v januarju

6. januarja spominski pohod na Dražgoše. IMP-jevi planinci se ga bomo udeležili skupaj. Zbrali se bomo ob 6. uri pod uro na Železniški postaji.

19. januarja prva etapa Hrastrniške poti NOV. V letošnjem programu Planinskega društva na vsa Hrastrniška pot, razdeljena na pet etap. Prvo bomo prehodili v soboto, 19. januarja. Zbor ob 8. uri pod uro na Železniški postaji. Pot je lahka, kot nalašč za zimski čas.

Na Nanos in v Vipavo

Še trije izleti morajo biti letos po sklepu PD IMP Ljubljana. Prvi od teh naj bi bil na Nanos. Na račun bi prišli tisti planinci, ki hodijo slovensko planinsko pot, saj si bodo lahko odtisnili dva žiga v dnevnik. Tako so razmišljali člani UO PD IMP Ljubljana, ko so sprejeli sklep o pohodih.

Po številu udeležencev je bilo mogoče sklepati, da je bil izlet pravilno izbran. Smola pa je bila že takoj na začetku zaradi slabih informacij na avtobusni postaji. Dva planinca sva se odpeljala z avtobusom kot midva do Razdrtega. Iz Ljubljane do Postojne je bilo v avtobusu samo sedem potnikov, ker so na avtobusni postaji povedali, da je avtobus popolnoma zaseden, so ostali odšli na vlak do Postojne.

Pot iz Razdrtega se nekaj časa vzpenja preko travnikov, nato pa se

strmo vzpne preko skalnih zajed in gruča do vrha.

Ni nam bilo dano, da bi lahko uživali v razgledu na zeleno, z drobnimi vasmii posejano Pivko. Bila je megla in brila je ostra burja, zato smo se zadržali v koči. Ob lepem vremenu je na vrha Pleše (to je vrh, na katerem stoji TV pretvornik lep razgled na Gorenjsko, Rog, Snežnik in dolino pod Nanosom z avtocesto. Ogleda vreden je tudi pretvornik TV. Doprsni kip narodnemu heroju Josipu Premrlu-Vojku, ki je vodil partizanske borbe v teh krajih proti Nemcem in Italijanom, spominja na težke čase med NOB. Tudi kočja na Nanosu se imenuje po njem.

Zapustili smo toplo kočjo, čakala pa nas je še dolga pot. Burja in megla sta bili naši spremljevalki vse do nižin. Razgledov ni bilo, ker pot pelje